

Etusivu>Oikeudenkäyntimenettely>Siviilioikeudelliset menettely>Todistelu

Todistelu

Oikeudenkäyntimenettelyn aloittamista varten tuomioistuimelle on yleensä esitettävä todisteita vaatimusten perustelemiseksi.

Tietoa kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestelmästä saa napsauttamalla kyseisen valtion lippua.

Jäsenvaltioiden rajat eivät rajoita todisteiden vastaanottamista riita-asioissa. Joskus voidaan joutua ottamaan vastaan todisteita jossakin muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa asiaa käsitellään. Saattaa esimerkiksi olla tarpeen kuulla todistajia tai asiantuntijoita toisissa jäsenvaltioissa, tai tuomioistuimen on kenties tutustuttava toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevaan tapahtumapaikkaan. Jäsenvaltioiden tuomioistuinten välistä oikeudellista yhteistyötä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa säännellään 28. toukokuuta 2001 annetulla asetuksella (EY) N:o 1206/2001.

Linkkejä

Todisteiden vastaanottaminen – jäsenvaltioiden ilmoitukset ja hakutoiminto toimivaltaisten tuomioistuinten tai viranomaisten etsimiseen)

Todisteiden vastaanottaminen videoneuvottelun avulla

Käsikirja todisteiden vastaanottamista koskevan asetuksen soveltamisesta (212 Kb)

Käsikirja todisteiden vastaanottamisesta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa videoneuvottelun välityksellä (1886 Kb)

Päivitetty viimeksi: 21/01/2019

Tätä sivustoa ylläpitää Euroopan komissio. Sivuston tiedot eivät välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. EU:n sivustoihin sovellettavat tekijänoikeussäännöt löytyvät oikeudellisesta huomautuksesta.

Tämän sivun alkukielistä versiota on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Seuraavat kielet ovat jo saatavilla.

Todistelu - Belgia

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Belgian oikeusjärjestelmässä erotetaan toisistaan siviili- ja kauppaoikeus. Kauppaoikeutta sovelletaan kaupan alan toimijoihin, kun taas siviilioikeus on yleistä oikeutta.

Siviilioikeudelliset todistelusäännöt löytyvät siviililaista (*Burgerlijk Wetboek / Code civil*) alkaen 1315 §:stä. Kyseessä on suljettu järjestelmä, joka sisältää tiukasti säänneltyjä todistelukeinoja (tarkempia tietoja kohdassa 5 a).

Kauppaoikeudelliset todistelusäännöt löytyvät puolestaan kauppalaain (*Wetboek van Koophandel / Code de commerce*) 25 §:stä. Järjestelmän tärkein tunnusmerkki on sen avoimuus sekä todistelukeinojen vapaa valinta kauppaoikeudellisissa asioissa. Kauppalaain 25 §:n mukaan siviilioikeudessa sallittujen todistelukeinojen lisäksi kaupallisen suhteen olemassaolosta voidaan esittää näyttöä todistajanlausunnoin kaikissa tapauksissa, joissa tuomioistuin sen hyväksyy, lukuun ottamatta erityistapauksia varten säädettyjä poikkeuksia. Näytöksi osto- tai myyntitapahtumasta voidaan esittää hyväksyty lasku, tämän kuitenkin rajoittamatta muiden kauppaoikeuden mukaisten todistelukeinojen käyttöä.

Todisteisiin liittyviä oikeudenkäynnin teknisiä näkökohtia säännellään siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden osalta oikeudenkäyntilaissa (*Gerechtelijk Wetboek / Code judiciaire*) alkaen 870 §:stä. Oikeudenkäyntilain 876 §:n mukaan tuomioistuimen on sovellettava niitä todistelusääntöjä, joita käsiteltävänä olevan riita-asian luonne edellyttää. Asia voi siis kuulua joko siviilioikeuden tai kauppaoikeuden alaan.

Tosiseikkaa, olettamusta tai väitettä koskevan todisteen esittäjä se asianosainen, joka vetoaa kyseiseen tosiseikkaan, olettamukseen tai väitteeseen. Veloitteen täyttämistä vaativan osapuolen on todistettava, että kyseinen veloitte on olemassa. Vastaavasti sen, joka väittää olevansa vapaa veloitteesta, on esitettävä näyttö joko maksun suorittamisesta tai seikasta, joka on vapauttanut hänet kyseisestä veloitteesta (siviililain 1315 §). Oikeudenkäynnissä kunkin asianosaisen on toimitettava todisteet esittämiensä tosiseikkojen tueksi (oikeudenkäyntilain 870 §, *actori incumbit probatio*). Vastapuolen on sitten pyrittävä kiistämään näytön todistusarvo, mikäli se on mahdollista ja sallittua.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tietyt tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Elleivät yleiseen järjestykseen tai kansalliseen turvallisuuteen liittyvät syyt estä, kaikkien tosiseikkojen tueksi voidaan esittää todisteita. Oikeuteen esittäjä oikeudenkäynnissä todisteita on kuitenkin kolme rajoitusta. Ensinnäkin todisteltavan tosiseikan on oltava asian kannalta merkityksellinen. Toiseksi sen on oltava vakuuttava, eli sen on saatava tuomioistuin vakuuttuneeksi riita-asian lopullisesta ratkaisusta. Kolmanneksi tietyt tosiseikkoja koskevien todisteiden esittämisen on oltava sallittua; esimerkiksi yksityisyyttä, vaitiolo-velvollisuutta ja kirjesalaisuutta on suojeltava.

Vastapuoli voi periaatteessa kiistää esitetyt olettamukset. Ainoastaan eräitä kumoamattomiksi katsottavia olettamuksia (*iure et de iure*) ei voida kiistää, vastatodistelu on jopa kielletty. Kumottavissa olevat olettamukset (*iuris tantum*) sen sijaan voidaan kumota todistelukeinoja käyttäen; siviilioikeudessa keinot on säänneltyjä, kauppaoikeudessa vapaita.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuimen on vakuuttava asianosaisten esittämistä seikoista ja todisteista, mikä taas riippuu niiden todistusarvosta ja uskottavuudesta. Tuomioistuimen mukaan esitetyllä seikalla on todistusarvoa, jos se katsoo, että kyseinen seikka voi auttaa riita-asian ratkaisemisessa ja että se on uskottava esitys todellisesta asiointilasta. Vasta sen jälkeen, kun tuomioistuin on katsonut jollakin seikalla olevan todistusarvoa, sitä voidaan pitää todisteena. Todistusarvo on lähinnä subjektiivinen käsite, todistusvoima taas ehdottoman objektiivinen. Todistelukeinon todistusvoima riippuu siitä, millaista uskottavuutta kyseiseltä keinolta edellytetään. Lain mukaan ainoastaan riittävän uskottavat todistelukeinot ovat todistus-voimaisia, tuomioistuimella kun ei ole asiassa harkintavaltaa. Tämä koskee kirjallisia todisteita. Tuomioistuin loukkaa asiakirjan todistusvoimaa, jos se tulkitsee laillisesti hankittua kirjallista todistetta sen sanamuodosta poikkeavalla tavalla. Loukattu osapuoli voi vedota tähän kassaatiotuomioistuimessa.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Väitteen esittäjän asianosaisen on pystyttävä todistamaan väite. Joissakin tapauksissa tuomioistuin voi määrätä asianosaisen käyttämään jotakin todistelukeinoa, esimerkiksi antamaan todistajanvalan (siviililain 1366 §). Tuomioistuin voi tiukoin edellytyksin määrätä asianosaisen antamaan todistajanvalan joko tehdäkseen asian ratkaisun valasta riippuvaiseksi tai vain määrittääkseen korvauksen määrän.

Tuomioistuin voi kuulla asianosaisia ja määrätä todistajien kuulemisesta, ellei sitä laissa kielletä (oikeudenkäyntilain 916 §). Tuomioistuin voi lisäksi pyytää asiantuntijalausuntoja voidakseen todentaa tiettyjä seikkoja tai saadakseen teknisiä neuvoja (oikeudenkäyntilain 962 §).

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Asianosaisen on pyydettävä tutkintatoimien käynnistämistä joko pää- tai sivuvaatimuksena. Tuomioistuin voi sitten päättää hylätä tai hyväksyä vaatimuksen; päätös on perusteltava.

Kun on kyse käsialan aitouden todentamisesta (oikeudenkäyntilain 883 §) tai väärennys-väitteestä (saman lain 895 §), tuomioistuin määrää asianosaiset saapumaan kuultavaksi (asianajajan avustamana tai ilman) ja tuomaan mukanaan kaikki vertailtavat arvopaperit, asiakirjat ja vastaavat tai väärennetyksi väitetyn asiakirjan. Tuomioistuin voi käsitellä asian heti tai kirjata sen odottamaan jatkokäsittelyä, minkä jälkeen tuomioistuin voi ryhtyä tutkintatoimiin tai antaa ne asiantuntijan tehtäväksi. Lopuksi tuomioistuin tekee päätöksen käsialan aitoudesta tai väärennösväitteestä.

Jos joku asianosaisista tarjoutuu esittämään todisteen yhden tai useamman todistajan välityksellä, tuomioistuin voi hyväksyä todisteen esittämisen, kunhan on kyse laissa sallitusta todisteesta (oikeudenkäyntilain 915 §). Ellei laki sitä estä, tuomioistuin voi määrätä todistajien kuulemisesta. Tuomioistuimen kirjaaja kutsuu todistajat kuultaviksi viimeistään kahdeksan päivää ennen kuulemistä. Todistajien on annettava todistajanvala, ja oikeus kuulee heitä yksitellen.

Tuomioistuin voi esittää todistajalle kysymyksiä oma-aloitteisesti tai asianosaisen pyynnöstä. Todistajanlausunto kirjataan ja luetaan ääneen, ja tarvittaessa sitä korjataan ja täydennetään, minkä jälkeen kuuleminen päätetään.

Tuomioistuin voi pyytää asiantuntijanlausuntoa ratkaistakseen tai välttääkseen riita-asian. Asiantuntijanlausunto voi sisältää ainoastaan toteamuksia tai teknisiä neuvoja (oikeudenkäyntilain 962 §). Asiantuntija hoitaa tehtävänsä tuomioistuimen valvonnassa. Asianosaisten on toimitettava asiantuntijalle kaikki tarvittavat asiakirjat ja avustettava häntä kaikin tavoin. Lausunto on annettava tuomioistuimen asettamassa määräajassa. Jos lausunto on ristiriidassa tuomioistuimen kannan kanssa, tuomioistuin ei ole velvollinen noudattamaan asiantuntijan neuvoja.

Tuomioistuin voi asianosaisten pyynnöstä tai oma-aloitteisesti määrätä toimitettavaksi katselmuksen (oikeudenkäyntilain 1007 §). Se toimitetaan joko asianosaisten läsnä ollessa tai ilman heitä, ja sen toimittaa katselmuksen määrännyt tuomari, toinen sen tehtäväkseen saanut tuomari tai muu virallisen toimeksiannon saanut henkilö. Kaikki toimet ja havainnot kirjataan pöytäkirjaan, joka annetaan tiedoksi asianosaisille.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuimella ei ole velvollisuutta hyväksyä asianosaisen esittämää tutkintatoimipyynnöä. Sen sijaan jos tuomioistuimelle osoitetaan oikeusapupyynnö, pyydetty toimet on suoritettava (oikeudenkäyntilain 873 §).

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviilioikeudessa (yleisessä oikeudessa) on viisi todistelukeino: kirjallinen todiste, todistajanlausunto, oletamus, asianosaisen tunnustus ja valahtoinen vakuutus (siviililain 1316 §).

Kirjallisena todisteena (siviililain 1317 §) voidaan antaa joko virallinen tai virallisesti vahvistamaton asiakirja. Virallinen asiakirja on laissa säädettyjen muotovaatimusten mukainen asiakirja, jonka on laatinut siihen valtuutettu viranomais (esim. notaari tai henkikirjoittaja) ja joka osapuolten keskinäisissä suhteissa ja suhteissa kolmansiin muodostaa todistusvoimaisen todisteen asiakirjaan sisältyvästä sopimuksesta. Tunnustettu virallisesti vahvistamaton asiakirja on kaikkien osapuolten allekirjoittama asiakirja, joka on laadittu yhtä monena kappaleena kuin osapuolia on ja joka muodostaa todistusvoimaisen todisteen osapuolten välisestä suhteesta. Jos sopimuksen arvo ylittää 375 euroa, siitä on laadittava asiakirja (siviililain 1314 §).

Todistajanlausuntoja (siviililain 1341 §) ei hyväksytä, jos ne ovat ristiriidassa asiakirjojen sisällön kanssa tai eivät rajoitu siihen. Todistajanlausunto kuitenkin hyväksytään, jos on olemassa vain kirjallinen todistusaihe tai jos kirjallisia todisteita on ollut mahdotonta hankkia.

Olettamukset (siviililain 1349 §) ovat lakiin pohjautuvia tai tuomioistuimen tekemiä päätelmiä, jotka perustuvat tunnettuun tosiseikkaan ja joista edetään tuntematonta seikkaa koskevaan päätelmään. Oletamuksilla ei voida kyseenalaistaa asiakirjojen sisältöä, mutta todistajanlausuntojen tapaan niillä voidaan täydentää kirjallista todistusaihetta tai korvata asiakirjat, joita on mahdotonta saada käyttöön.

Asianosaisen tunnustus (siviililain 1354 §) voidaan tehdä joko oikeudessa tai sen ulkopuolella. Oikeudessa tehtävä tunnustus on asianosaisen tai hänen täysivaltaisen edustajansa oikeudenkäynnissä antama lausunto, joka muodostaa todistusvoimaisen todisteen, jota voidaan käyttää lausunnon antajaa vastaan. Oikeuden ulkopuolella tehtävään tunnustukseen ei sen sijaan sovelleta muotovaatimuksia.

Valahtoisien vakuutuksen (siviililain 1357 §) antaa joko jompikumpi asianosaisista (ratkaiseva vakuutus) tai se annetaan tuomioistuimen määräyksestä. Ratkaisevaa vakuutusta voidaan käyttää todisteena vain sen antajan hyväksi tai häntä vastaan.

Kauppaoikeudellisissa asioissa (kauppalain 25 §) todistelu on vapaata; yhtenä todistelu-keinona voidaan kauppasopimusten tapauksessa käyttää laskua. Myyjä voi käyttää todisteena pätevää laskua, mutta muut asiakirjat on saatava vastapuolelta, jotta niitä voitaisiin käyttää todisteina.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajanlausunto on itsenäinen todistelukeino, josta säädetään siviililaissa. Sen teknisistä, oikeudenkäyntiin liittyvistä näkökohdista säädetään puolestaan oikeudenkäyntilaissa. Asiantuntijanlausunto on pikemminkin yksi todisteen esittämistapa, ja siitä säädetään oikeudenkäyntilaissa. Asianosaiset voivat pyytää tuomioistuinta kuulemaan asiantuntija-todistajia mutta eivät saa itse ehdottaa asiantuntijaa. Tuomioistuimella on siihen yksinoikeus.

Kirjalliset todistelukeinot ovat todistusvoimaisia, ja tuomioistuimen on kunnioitettava niiden sisältöä. Asiantuntijoiden neuvot ja lausunnot eivät ole todistusvoimaisia; jos neuvo tai lausunto on ristiriidassa tuomioistuimen kannan kanssa, tuomioistuin ei ole velvollinen noudattamaan sitä (oikeudenkäyntilain 986 §).

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Säännellyillä todistelukeinoilla on tietty hierarkia. Tunnustus ja valahtoinen vakuutus ovat siinä ylimpänä. Asiakirja menee aina todistajanlausunnon ja olettamuksen edelle. Virallinen asiakirja muodostaa todistusvoimaisen todisteen asianosaisten keskinäisistä suhteista ja suhteista kolmansiin ja tunnustettu virallisesti vahvistamaton asiakirja muodostaa todistusvoimaisen todisteen asianosaisten välisestä suhteesta. Todistajanlausuntoihin ja olettamuksiin voidaan tukeutua vain silloin, kun kirjallinen todistusaineisto on puutteellinen tai kun valoitteesta ei ole mahdollista saada kirjallisia todisteita.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Sen mukaan, onko kyseessä siviilioikeudellinen vai kauppaoikeudellinen asia, käytetään joko säänneltyä tai vapaata todistelua. Siviiliasioissa vaaditaan virallinen tai virallisesti vahvistamaton asiakirja kaikista arvoltaan yli 375 euroa olevista asioista ja liiketoimista (siviililain 1341 §). Todistelukeinona voidaan käyttää vain näitä asiakirjoja; todistajan-lausuntoa tai olettamusta ei sallita. Kauppaoikeudellisissa asioissa todistajanlausunnot ja olettamukset sen sijaan sallitaan, vaikka ne olisivat ristiriidassa asiakirjojen sisällön kanssa tai eivät rajoittuisi siihen.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Ei, vaan todistajia kuullaan joko asianosaisten pyynnöstä tai tuomioistuimen aloitteesta (oikeudenkäyntilain 915 ja 916 §).

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Jos kuultavaksi kutsuttu todistaja esittää lailliset perusteet todistamisvelvollisuudesta vapauttamiselle, tuomioistuin tekee asiassa päätöksen. Laillisena perusteena pidetään esimerkiksi kuultavaksi kutsutun todistajan vaihtolovelvollisuutta (oikeudenkäyntilain 929 §).

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Kuultavaksi kutsuttu todistaja on velvollinen saapumaan oikeuden istuntoon. Jos todistaja ei saavu paikalle, tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä antaa haastemiehen tehtäväksi toimittaa hänelle haaste (oikeudenkäyntilain 925 §). Jos todistaja haasteen saatuaankaan ei saavu oikeuteen, hänet voidaan tuomita sakkorangaistukseen (oikeudenkäyntilain 926 §).

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Todistajanlausunto on mitätön, jos sen esittänyt henkilö ei täytä todistajan kelpoisuusehtoja (oikeudenkäyntilain 961 §:n ensimmäinen momentti). Alle 15-vuotiaista ei voida kuulla valaehteisesti. Alle 15-vuotiaan lausuntoihin suhtaudutaan pelkinä tietoina (oikeudenkäyntilain 931 §:n ensimmäinen momentti).

Jos alle 15-vuotias on riittävän arvostelukykyinen, tuomioistuin tai sen osoittama henkilö voi kuulla häntä kaikissa häntä koskevissa asioissa. Näin voidaan toimia joko alle 15-vuotiaan omasta pyynnöstä tai tuomioistuimen päätöksellä. Jälkimmäisessä tapauksessa alle 15-vuotias voi kuitenkin kieltäytyä kuulemisesta (oikeudenkäyntilain 931 §:n kolmas–seitsemäs momentti).

Alenevassa polvessa olevia sukulaisia ei voida kuulla asiassa, jossa heidän etunsa ovat ristiriidassa ylenevässä polvessa olevien sukulaisten kanssa (oikeudenkäyntilain 931 §:n toinen momentti).

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Asianosaiset eivät saa puhutella todistajaa suoraan eivätkä keskeyttää häntä, vaan kysymykset on osoitettava tuomarille (oikeudenkäyntilain 936 §). Tuomari voi oma-aloitteisesti tai asianosaisen pyynnöstä esittää todistajalle kysymyksiä lausunnon täsmentämiseksi tai täydentämiseksi (oikeudenkäyntilain 938 §). Epäsuorasti annettu todistajanlausunto on pätevä. Sitä vastaan eivät puhu mitkään lainkohdat tai oikeudelliset periaatteet. Tuomari voi oikeudenkäyntilain 924 §:n nojalla kuulla todistajaa myös tuomioistuimen ulkopuolella, jos tämä voi osoittaa, ettei pysty saapumaan oikeuden istuntoon.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Lainvastaisesti hankittuja todisteita ei voida käyttää oikeudenkäynnissä. Tuomioistuin ei myöskään voi ottaa niitä huomioon päätöstä tehdessään. Jos todisteen hankkimisen yhteydessä on loukattu yksityisyyden, vaitiolovelvollisuuden tai viestintäsalaisuuden suojaa, todiste on lainvastainen eikä sitä hyväksytä.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Asianosaiselta peräisin olevia asiakirjoja ei voida käyttää todisteena hänen hyväkseen. Kauppa-oikeudessa hyväksytään kuitenkin todisteeksi myyntitapahtumasta (asiakkaan hyväksymä) lasku, johon kauppias voi vedota, vaikka lasku onkin peräisin häneltä itseltään. Tuomioistuin voi hyväksyä asianmukaisen kirjanpidon todisteeksi kauppiaiden välisistä liiketoimista.

Tunnustus on asianosaisen itsensä tai hänen täysivaltaisen edustajansa oikeudenkäynnissä antama lausunto, joka muodostaa todistusvoimaisen todisteen lausunnon antajaa vastaan.

Päivitetty viimeksi: 18/11/2015

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Bulgaria

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Jotta tuomioistuin ottaisi huomioon väitteen, jonka asianosainen on esittänyt tuomioistuinmenettelyssä, väite on näytettävä toteen laissa säädetyn ja sallitun todistelukeinoin. Tästä seuraa, että käytettävissä on erilaisia menettelyllisiä toimia, jotka on ryhmitelty menettelyn vaiheen mukaan.

Siviiliprosessilain 153 §:n mukaan kaikki ratkaistavan asian kannalta merkitykselliset riidanalaiset tosiseikat ja niiden väliset yhteydet on näytettävä toteen.

Siviiliprosessilain 154 §:n 1 momentin mukaan osapuolten on esitettävä tosiseikat, joihin heidän kanteensa tai väitteensä perustuvat.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tosiseikkoja, joista on olemassa oikeusolettama, ei tarvitse näyttää toteen. Tällaiset olettamat voidaan kuitenkin kumota, jollei laissa toisin säädetä (siviiliprosessilain 154 §:n 2 momentti).

Myöskään yleisesti tunnettuja tai oikeuden tiedossa viran puolesta olevia tosiseikkoja ei tarvitse näyttää toteen. Tuomioistuimen on ilmoitettava tällaisista tosiseikoista osapuolille (siviiliprosessilain 155 §).

Tuomioistuin laatii tuomioistuinmenettelyn alussa luettelon seikoista, jotka on näytettävä toteen, ja seikoista, joita ei tarvitse näyttää toteen. Lisäksi se määrittelee, kenellä on todistustaakka niistä tosiseikoista, jotka on näytettävä toteen. Tuomioistuin tekee myös päätökset osapuolten esittämistä todisteiden vastaanottamista koskevista pyynnöistä ja hyväksyy todisteet, jotka ovat merkityksellisiä, sallittuja ja välttämättömiä (siviiliprosessilain 146 §).

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Osapuolten on laissa säädetyn todistelukeinoin näytettävä toteen ne seikat, joihin ne vetoavat väitteensä tueksi. Tuomioistuin harkitsee kunkin näytön osalta sen konkreettisen painoarvon (esim. virallisen ja yksityisen asiakirjan välisen eron).

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Todisteiden vastaanottaminen asiassa perustuu yleensä asianomaisen osapuolen kirjalliseen pyyntöön tai oikeudenistunnossa suullisesti esitettyyn pyyntöön, määräämisperiaatteen mukaisesti.

Tuomioistuin voi kuitenkin omasta aloitteestaan määrätä hankittavaksi asian kannalta merkityksellisiä todisteita.

Osapuolen on mainittava pyynnössään kyseiset seikat ja se, miten ne on tarkoitus näyttää toteen.

Jos pyyntö koskee todistajan kuulemistä, pyynnössä on mainittava seikat, joista todistajaa on tarkoitus kuulla, todistajan koko nimi ja osoite sekä kuulemisen toivottu ajankohta.

Vastapuolen kuulemistä koskevan pyynnön on sisällettävä kysymykset, jotka vastapuolelle on tarkoitus esittää.

Asiantuntijanlausuntoa koskevassa pyynnössä on mainittava asiantuntijan erikoisala, lausunnon aihe ja asiantuntijan tehtävä.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Kun tuomioistuin hyväksyy todisteiden vastaanottamispyynnön, se antaa samalla todisteiden toimittamiselle määräajan. Määräaika alkaa siitä istuntopäivästä, jona se annetaan. Määräaika koskee myös osapuolta, joka ei ollut mukana istunnossa (edellyttäen, että kutsu on toimitettu asianmukaisesti). Siviiliprosessilain 131 §:n 3 momentin ja 127 §:n 2 momentin mukaan kantajan on haastehakemuksessa ilmoitettava todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja tosiseikat, jotka niillä näytetään toteen. Vastaajan on annettava vastaavat tiedot vastauksessaan. Lisäksi kummankin on esitettävä kaikki kirjalliset todisteet.

Siviiliprosessilain 158 §:n mukaan tuomioistuin voi myöntää oikeasuhteisen määräajan sellaisen todisteen vastaanottamista varten, jonka hankkiminen on kyseenalaista tai erityisen hankalaa. Tarvittaessa asia voidaan määräajan päätyttyä käsitellä ilman kyseistä todistetta. Todiste voidaan toimittaa myös myöhemmässä vaiheessa edellyttäen, että tämä ei viivästytä menettelyä.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin hylkää osapuolten esittämän todisteiden vastaanottamista koskevan pyynnön, jos todiste ei vaikuta asiaan tai jos pyyntöä ei esitetä ajoissa. Jos osapuolella on samasta asiasta useita todistajia, tuomioistuin voi rajoittaa kuulemisen vain joihinkin todistajiin. Jos riidanalaisista seikkaa ei pystytä näyttämään toteen, kuullaan jäljellä olevia todistajia (siviiliprosessilain 159 §).

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviiliprosessilaissa luetellaan seuraavat todistelukeinot:

todistajanlausunnot, joista säädetään siviiliprosessilain 163–174 §:ssä

osapuolten lausunnot

tosiseikan tunnustaminen

selvitykset konkreettisiin kysymyksiin

sovelletaan siviiliprosessilain 175–177 §:ää

kirjalliset todisteet, joista säädetään siviiliprosessilain 178–194 §:ssä

viralliset asiakirjat

yksityiset asiakirjat.

Kirjallisia todisteita voivat toimittaa molemmat osapuolet. Tuomioistuin voi myös pyytää niitä. Kirjalliset todisteet voidaan toimittaa paperimuodossa.

Tuomioistuimen pyynnöstä sähköinen asiakirja voidaan toimittaa joko tulosteena tai sähköisessä muodossa. Osapuolen on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava asiakirjasta alkuperäiskappale (siviiliprosessilain 183 §).

Asiakirjat esitetään yleensä bulgarian kielellä. Vieraskielisiin asiakirjoihin on liitettävä osapuolen oikeaksi todistama tarkka käännös bulgarian kielelle.

Siviiliprosessilain 187 §:n mukaan osapuolet vastaavat painettujen asiakirjojen toimittamisesta. Jos tuomioistuin voi hankkia asiakirjat ilman erityisiä vaikeuksia, riittää, että osapuoli ilmoittaa niiden julkaisutiedot.

Tuomioistuin voi velvoittaa osapuolet tai asian ulkopuoliset kolmannet henkilöt toimittamaan kirjallisia todisteita. Siviiliprosessilain 190 ja 192 §:n mukaan kumpikin osapuoli voi esittää tuomioistuimelle tätä koskevan pyynnön, ja otettuaan kaiken asiaan liittyvän todistusaineiston huomioon tuomioistuin harkitsee, hyväksyykö se pyynnön. Kolmannelta henkilöltä pyydetään kirjallista todistetta esittämällä asiasta kirjallinen hakemus. Hakemuksesta on toimitettava kopio kyseiselle kolmannelle henkilölle.

Osapuolet voivat todisteiden esittämistä koskevasta velvoitteestaan huolimatta kieltäytyä esittämästä todisteena olevaa asiakirjaa, jonka sisältö liittyy osapuolen henkilökohtaiseen tai perhe-elämään tai jonka esittäminen olisi loukkaavaa tai voisi johtaa syytteeseen. Tällöin osapuoli voidaan joissakin tapauksissa velvoittaa esittämään osia asiakirjasta.

Osapuolella on lain mukaan mahdollisuus kiistää vastapuolen esittämä kirjallinen asiakirja. Tämä on tehtävä viimeistään silloin, kun osapuoli antaa vastauksensa. Jos kyse on oikeudenistunnossa esitetystä asiakirjasta, se on kiistettävä ennen kyseisen istunnon päättymistä. Jos toinen osapuoli ilmoittaa kuitenkin haluavansa käyttää kiistettyä asiakirjaa, tuomioistuin määrää sen aitouden tarkastettavaksi. Asiakirjan kiistäneellä osapuolella on todistustaakka siitä, että asiakirja ei ole aito. Jos kiistetään sellaisen yksityisen asiakirjan aitous, josta puuttuu sen kiistäneen osapuolen allekirjoitus, todistustaakka on asiakirjan esittäneellä osapuolella. Asiakirja tarkastetaan ja tuomioistuin päättää, onko väite näytetty toteen ja onko asiakirja aito. Tämä päätös voidaan liittää asiasta annettavaan tuomioon (siviiliprosessilain 193–194 §).

Asiantuntijoista säädetään siviiliprosessilain 195–203 §:ssä:

Tuomioistuin nimeää osapuolten pyynnöstä tai omasta aloitteestaan asiantuntijoita. Asiantuntijoiden on toimitettava lausuntonsa viikkoa ennen istuntoa, jossa lausuntoa on tarkoitus käsitellä.

Jos lausunto kiistetään, tuomioistuin voi nimetä yhden tai useamman muun asiantuntijan. Lisäksi lausuntoa voidaan täydentää tai se voidaan antaa kokonaan uudelleen.

Katselmuksesta ja varmentamisesta säädetään siviiliprosessilain 204–206 §:ssä.

Tuomioistuin voi osapuolten pyynnöstä tai omasta aloitteestaan määrätä suorittamaan irtaimen tai kiinteän omaisuuden katselmuksen tai henkilöiden henkilöllisyyden varmentamisen, joko todistajien ja asiantuntijoiden läsnä ollessa tai ilman heitä.

Katselmuksat ja varmentamiset ovat välineitä todisteiden keräämiseksi ja tarkastamiseksi. Ne toteuttaa tuomioistuin täydessä kokoonpanossaan tai ne voidaan antaa tehtäväksi yhdelle tuomioistuimen jäsenelle tai jollekin toiselle tuomioistuimelle.

Tuomioistuin ilmoittaa osapuolille katselmuksen paikan ja ajankohdan. Katselmuksesta laaditaan pöytäkirja, jossa esitetään katselmuksen aikana tehdyt havainnot, asiantuntijoiden antamat lausunnot sekä todistajanlausunnot, jotka on otettu katselmuksen paikalla.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajanlausunnot kerätään suullisessa kuulemisessa, eikä niitä voi toimittaa kirjallisesti. Asiantuntijoiden lausunnot toimitetaan kirjallisesti viikkoa ennen istuntoa. Lausunnot kuullaan istunnossa ja hyväksytään todisteeksi, minkä jälkeen tuomioistuin ja osapuolet voivat esittää asiantuntijoille kysymyksiä.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Bulgarian tasavallan prosessilaissa ei ole säännöksiä, joiden mukaan joillakin todistelukeinoilla olisi suurempi painoarvo kuin toisilla. Tuomioistuin harkitsee arvioinnin yhteydessä kaikkia todisteita erikseen ja yhdessä ja perustaa tuomionsa niihin.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Tiettyissä laissa erikseen säädettyissä tapauksissa hyväksytään pelkästään kirjallisia todisteita. Näihin kuuluu esimerkiksi oikeustoimien vahvistaminen, jonka osalta vaaditaan kirjallinen asiakirja. Todistajanlausunnot eivät ole sallittuja seuraavissa tapauksissa: virallisen asiakirjan sisällön kumoaminen; sellaisten seikkojen vahvistaminen, joiden todistaminen edellyttää lain mukaan kirjallista asiakirjaa; yli 5 000 levan arvoisen sopimuksen vahvistaminen paitsi, jos sopimus on tehty aviopuolisoiden tai suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa olevien sukulaisten, muiden verisukulaisten (neljänteen polveen asti) tai avioliiton kautta tulleiden sukulaisten (toiseen polveen asti) välillä; kirjallisesti vahvistettujen rahallisten velvoitteiden takaisinmaksu; sellaisen kirjallisen sopimuksen vahvistaminen, jonka osapuolena todistajanlausuntoa tarvitseva on, sekä sen muuttaminen tai kumoaminen; osapuolelta peräisin olevan yksityisen asiakirjan sisällön kumoaminen.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Kenelläkään ei ole oikeutta kieltäytyä todistamasta, lukuun ottamatta henkilöitä, joiden osalta laissa säädetään poikkeuksesta.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistamisesta voivat kieltäytyä osapuolten edustajien sekä riidan sovittelijoiden lisäksi vain osapuolten sukulaiset suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa, sisarukset, sukulaiset avioliiton kautta (ensimmäiseen polveen asti), aviopuoliso ja entinen aviopuoliso sekä osapuolen avopuoliso

(siviiliprosessilain 166 §). Jos todistajana on henkilö, jota asia koskee, tuomioistuin ottaa huomioon kaikki käytössään olevat asiaa koskevat seikat ja arvioi todisteiden merkityksen niiden kannalta.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Todistaja on siviiliprosessilain 163 §:n mukaan velvollinen saapumaan oikeudenistuntoon todistamaan. Jos todistaja kieltäytyy todistamasta tai vastaamasta tiettyihin kysymyksiin, hänen on annettava kirjalliset perustelunsa ennen istuntoa ja vahvistettava ne tuomioistuimen määräämässä istunnossa.

Siviiliprosessilain 167 §:n mukaan todistamisesta kieltäytymisestä aiheutuu taloudellisia seuraamuksia. Tuomioistuin voi myös määrätä oikeuslaitosta avustavan poliisin tuomaan todistajan pakkokeinoon kuultavaksi.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Todisteita voidaan hankkia kaikilta, lukuun ottamatta 6B kohdassa mainittuja henkilöitä. Todistajana voivat olla jopa henkilöt, jotka eivät ole oikeustoimikelpoisia, ja henkilöt, joiden etua asian ratkaisu koskee. Tuomioistuin ottaa todistajan oikeustoimikelvottomuuden tai todistajan edun huomioon todistajanlausuntoa arvioidessaan.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajia kuullaan osapuolten pyynnöstä tai tuomioistuimen aloitteesta. Todistaja kutsutaan haasteella osapuolen ilmoittamasta osoitteesta. Jos häntä ei tavoiteta sieltä, tuomioistuin antaa määräjajan, johon mennessä osapuolen on ilmoitettava uusi osoite.

Sääntöjen mukaisesti kutsuttuja ja oikeudenistuntoon saapuneita todistajia kuullaan erikseen osapuolten läsnä ollessa. Samaa todistajaa voidaan kuulla uudestaan. Tuomioistuin arvioi todistajien lausunnot yhdessä muiden asiassa vastaanotettujen todisteiden kanssa. Siviiliprosessilain 170 §:n mukaan todistajia on ennen kuulemistä muistutettava perättömän lausuman antamisesta säädetystä seuraamuksista. Todistajien henkilötiedot kirjataan. Todistajaa voidaan erittäin pätevistä syistä kuulla jo ennen oikeuden istuntoa, ja kuuleminen voidaan suorittaa tuomioistuimen tilojen ulkopuolella. Myös asian osapuolet kutsutaan todistajien kuulemiseen. Siviiliprosessilaissa ei säädetä mahdollisuudesta kuulla todistajia videokonferenssin välityksellä tai muita teknisiä keinoja käyttäen. Tuomioistuin voi delegoida todisteiden vastaanottamisen jollekin toiselle piirituomioistuimelle vain siinä tapauksessa, että todisteita on vastaanotettava sen toimialueen ulkopuolella (siviiliprosessilain 25 §).

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tuomioistuin ei tuomiota antaessaan ota huomioon lainvastaisin keinoin hankittua todistusaineistoa tai kiistämisen seurausena epäaidoksi todettua kirjallista todistetta. Tällainen todiste voidaan jättää todistusaineiston ulkopuolelle. Sama koskee todisteita, joiden ei katsota liittyvän asiaan.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Osapuolen lausumaa voidaan pitää todisteena vain, jos se on annettu siviiliprosessilain 176 §:n mukaisesti eli kun tuomioistuin on kutsunut osapuolen henkilökohtaisesti antamaan selvityksiä asiaan liittyvistä seikoista.

Päivitetty viimeksi: 18/12/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Tšekki

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todistustaakka seuraa nk. väittämistaakasta, joka määräytyy periaatteessa sen oikeusnormin mukaan, jonka nojalla tiettyä oikeutta haetaan tuomioistuimessa. Väittämistaakalla tarkoitetaan asianosaisten velvollisuutta vedota tosiseikkoihin, jotta nämä voidaan ottaa huomioon yksittäisessä tapauksessa. Tšekin siviiliprosessilain mukaan jokaisen asianosaisten on esitettävä väitteensä tueksi tarvittavat todisteet, ja tätä velvollisuutta kutsutaan todistustaakaksi. Yleisesti voidaan siis sanoa, että todistustaakka on jokaisella, joka esittää väitteen, mikäli kyseisellä väitteellä on merkitystä tapauksen kannalta.

Väittämis- ja todistustaakka sitovat jokaista asianosaista. Jos tosiseikat, joihin asianosainen vetoaa, ja esitetyt todisteet ovat puutteellisia, tuomioistuin on velvollinen ilmoittamaan tästä asianosaiselle.

Jos tuomioistuin katsoo, ettei riita-asioissa toistaiseksi ole näytetty toteen tosiseikkoja, joihin jokin asianosainen vetoaa, sen on ilmoitettava asianosaiselle, että tämän on esitettävä väitteensä tueksi todisteet ja että jos asianosainen ei täytä tätä velvollisuutta, hän voi tämän seurauksena hävitä jutun.

Tuomioistuimella on velvollisuus ilmoittaa tästä kuitenkin vain istuntojen yhteydessä, ei kirjallisessa muodossa (esim. haasteissa).

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Toteen ei tarvitse näyttää yleiseen tietämykseen kuuluvia tosiseikkoja (jotka ovat tunnettuja laajalle ihmisjoukolla tietyssä paikassa tiettyyn aikaan) eikä tosiseikkoja, jotka tuomioistuin jo tuntee toimintansa vuoksi. Toteen ei myöskään tarvitse näyttää Tšekin lakikokoelmassa (*Sbirka zákonů*) julkaistuja tai ilmoitettuja säädöksiä. Ulkomaisen lain sisältöön tuomioistuin voi perehtyä joko itse tai pyytämällä oikeusministeriön lausuntoa, asiantuntijalausuntoa tai kansainvälisten sopimusten mukaista oikeusapua. Kaikki nämä tosiseikat voidaan kumota esittämällä todistelua.

Eräiden tosiseikkojen osalta laissa voidaan säätää olettamista (legaalinen presumptio). Olettamat voivat olla joko kumottavissa olevia olettamia, jotka voidaan syrjäyttää esittämällä vastatodistelua, tai poikkeuksellisissa tapauksissa kumoamattomia olettamia. Kumottavissa olevien olettamien osalta tuomioistuin katsoo tosiseikan toteen näytetyksi, jos yksikään asianosainen ei esitä todistelua, joka kumoaisi olettamien ja näyttäisi näin toteen vastaväitteen riita-asian käsittelyssä. Jotkin kumottavissa olevat olettamien voidaan kumota vain laissa säädetyn määräjajan kuluessa.

Tuomioistuinta sitovat toimivaltaisten viranomaisten päätökset siitä, että on tehty rikos, rikkomus tai hallintorikkomus, josta voidaan rangaista lain nimenomaisen säännöksen nojalla, sekä päätökset siitä, kuka rikkoja on, samoin kuin päätökset henkilöoikeudellisesta asemasta. Tuomioistuinta ei kuitenkaan sido päätös siitä, että lakia on rikottu, eikä päätös siitä, kuka lakia rikkoi, jos kyseinen päätös tehtiin nopeutetussa menettelyssä. Muut rikostuomioon tai hallintorikkomusta koskevaan päätökseen sisältyvät tuomiolauselmat eivät sido tuomioistuinta.

Kumottavissa olevien olettamien erikoisloukan muodostavat tosiseikat, joihin vedotaan väitettäessä, että asianosainen on joutunut suoran tai epäsuoran syrjinnän kohteeksi sukupuolen, rodun, uskonnon tai muun syyn takia. Todistustaakka on tällöin vastapuolella, jonka on näytettävä toteen, ettei asianosaista ole syrjitty.

Tšekin tuomioistuinten tai muiden valtion viranomaisten toimivaltuuksiensa rajoissa hyväksymät asiakirjat ja lakisääteisesti julkisiksi julistetut asiakirjat ovat itsessään vahvistus siitä, että kyseessä on asiakirjan antaneen viranomaisen määräys tai lausuma (jollei toisin todisteta), sekä näissä asiakirjoissa todennettujen tai vahvistettujen tosiseikkojen todenperäisyydestä. Jos on kyse tosiseikoista, jotka näytetään toteen julkisilla asiakirjoilla, todistustaakka on sillä, joka haluaa riitauttaa niiden luotettavuuden. Jos on kyse yksityisistä asiakirjoista, todistustaakka on sillä, joka vetoaa niihin. Jos asianosainen esittää

väitteensä tueksi yksityisen asiakirjan ja vastapuoli kiistää sen luotettavuuden tai paikkansapitävyyden, todistustaakka siirtyy takaisin sille riita-asian asianosaiselle, joka esitti kyseisen todistelun. Asianosaisen on tällöin näytettävä väitteensä toteen muilla keinoin.

Asianosaisten keskenään identtisiä väitteitä ei pääsääntöisesti tarvitse näyttää toteen, ja tuomioistuin katsoo ne hyväksytyiksi tosiseikoiksi.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Oikeudenkäynnissä sovelletaan vapaan todistusharkinnan periaatetta, toisin sanoen laki ei määrää tarkkoja rajoja sille, milloin tuomioistuimen on pidettävä tiettyä tosiseikkaa toteen näytettynä ja milloin ei. Siviiliprosessilaissa säädetään, että tuomioistuin voi vapaasti harkita todisteiden todistusarvoa, jokaisen todisteiden erikseen ja kaikkien todisteiden todistusarvoa niiden keskinäisessä yhteydessä, ja että tuomioistuimen on otettava asianmukaisesti huomioon kaikki oikeusmenettelyssä esille tulevat seikat, muiden muassa asianosaisten esittämät seikat.

Tuomioistuin perustaa päätöksensä päätelmiinsä. Päätelmät koostuvat toteamuksista, joihin ei liity perusteluita tai legitimejä epäilyksiä.

Yleisesti pätee, että jos todistusharkinta johtaa siihen päätelmään, ettei väitetyjen seikkojen totuudenmukaisuutta voida vahvistaa eikä kiistää, tuomioistuimen päätös on epäedullinen sen asianosaisen kannalta, jonka väitteet oli määrä näyttää toteen.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Riita-asian käsittelyssä pätee yleisesti, että tuomioistuin tutkii vain esitetyt todisteet. Tuomioistuin voi kuitenkin päättää, ettei se ota vastaan tiettyä todistelua, pääsääntöisesti silloin, jos se pitää kyseistä tosiseikkaa jo toteen näytettynä. Tuomioistuin voi ottaa vastaan myös muita todisteita kuin asianosaisten esittämiä, jos niitä tarvitaan tosiseikkojen arviointiin ja ne johtuvat asiakirjojen sisällöstä. Jos asianosaiset eivät yksilöi tarvittavia todisteita näyttääkseen toteen vaatimuksensa, tuomioistuin selvittää tosiseikat vastaanotettujen todisteiden perusteella. Tuomioistuin voi myös katsoa asianosaisten keskenään identtiset väitteet hyväksytyiksi tosiseikoiksi.

Sitä vastoin oikeudenkäynneissä, jotka eivät koske riita-asiaa – ja jotka voidaan panna vireille ilman kannetta – sekä eräissä muissa menettelyissä tuomioistuin on velvollinen ottamaan vastaan myös muita kuin asianosaisten esittämiä tosiseikkojen arviointiin tarvittavia todisteita.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Tuomioistuin vastaanottaa todisteet oikeuden istunnossa. Tarvittaessa jotain toista tuomioistuinta voidaan pyytää ottamaan todisteet vastaan tai oikeuden puheenjohtaja voi oikeuden suostumuksella ottaa todistelun vastaan istuntosalin ulkopuolella (riippuen myös siitä, minkä tyyppisestä todistusaineistosta on kyse). Asianosaisilla on oikeus olla läsnä, kun todisteita otetaan vastaan. Tulokset on aina annettava tiedoksi istunnon jälkeen. Asianosaisilla on oikeus antaa lausuntonsa kaikista vastaanotetuista todisteista.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuimen harkintavallassa on, mitkä todisteet se ottaa vastaan. Tuomioistuimen päätös olla ottamatta vastaan yksittäistä esitettyä todistetta on perusteltava asianmukaisesti. Yleisesti voidaan sanoa, että tuomioistuin ei ota vastaan todisteita, jotka eivät sen näkemyksen mukaan voi edesauttaa asian selvittämistä (jolloin tarkoituksena on estää turhien todisteiden vastaanottaminen). Tuomioistuin ei myöskään ota vastaan todistelua, joka aiheuttaisi riita-asian kohteeseen nähden kohtuuttomia kustannuksia. Todistelua ei oteta vastaan myöskään tapauksissa, joissa riita-asian kohteena olevan vaateen määrää ei voida lainkaan määrittää. Jotta tuomioistuin voisi arvioida yksiselitteisesti, mitä todistelua se ottaa vastaan, asianosaiset ovat velvollisia esittämään sen konkreettisesti – toisin sanoen nimeämään todistajat ja antamaan muut tunnistetiedot sekä ilmoittamaan, mistä väitteistä todistaja antaa lausuntonsa. Asianosaisten on myös täsmennettävä kirjallinen todistusaineisto ja rajattava ne kysymykset, joista asiantuntijan on määrä antaa lausuntonsa.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Todistelun voidaan käyttää kaikkia keinoja, joiden avulla tapauksen tosiseikasta voidaan selvittää. Tätä varten voidaan käyttää erityisesti todistajien kuulemista, asiantuntijalausuntoja, viranomaisten, luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden selvityksiä ja lausuntoja, notaari- ja ulosottoasiakirjoja sekä muita asiakirjoja, katselmuksia ja asianosaisten kuulemista.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Jokainen luonnollinen henkilö, joka ei ole oikeudenkäynnin asianosainen, on velvollinen kutsusta saapumaan oikeuteen ja antamaan todistajanlausunnon. Todistaja antaa lausunnon siitä, mitä hän itse koki ja havaitsi. Hänen on annettava lausuntonsa totuudenmukaisesti ja mitään salaamatta. Todistaja voi kieltäytyä todistamasta vain siinä tapauksessa, että hän todistamisellaan aiheuttaisi itselleen tai omaiselleen rikossyyteuhan. Tuomioistuin päättää, onko kieltäytyminen perusteltu. Todistajan kuulemisen alussa määritetään hänen henkilööllisyytensä ja olosuhteet, jotka voivat vaikuttaa hänen uskottavuuteensa. Niin ikään todistajalle on kerrottava todistajanlausunnon merkitys, hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä väärän lausunnon rikosseuraamukset. Oikeuden puheenjohtaja (tuomari) pyytää todistajaa antamaan johdonmukaisen kuvauksen kaikesta, mitä hän tietää kuulemisen aiheesta. Tuomari esittää hänelle sitten kysymyksiä lausunnon täydentämiseksi ja selventämiseksi. Kysymyksiä voivat esittää lisäksi oikeuden jäsenet ja oikeuden puheenjohtajan suostumuksella myös asianosaiset ja asiantuntijat.

Todistelun vastaanottaminen asiantuntijoilta eroaa tästä menettelystä lähinnä siksi, että asiantuntija useimmiten laatii kirjallisen asiantuntijalausunnon, minkä lisäksi hän yleensä antaa siihen liittyvän suullisen lausunnon. Todisteita hankitaan asiantuntijalausunnon muodossa silloin, kun tosiseikaston arvioimiseksi tarvitaan erityisasiantuntemusta. Asiantuntijalausunnossa on kolme osaa: selvitys, jossa asiantuntija kuvaa tutkimansa seikat, arviointi, joka sisältää tekijän asiantuntija-arvion (päätelmät), sekä asiantuntijalauseke. Asiantuntija antaa lausuntonsa pääsääntöisesti tuomioistuimen määrittämistä yksittäisistä kysymyksistä, jollei lausunto ole suoraan alisteinen lain vaatimuksille (erityisesti yhtiöoikeuden alalla). Asiantuntijat nimeää tuomioistuin henkilöistä, jotka on rekisteröity (alueoikeuksien ylläpitämää) asiantuntijoiden ja tulkkien rekisteriin. Asiantuntijoille maksetaan asiantuntija-arvion tai asiantuntijalausunnon laatimisesta rahallinen korvaus, jos tästä säädetään lainsäädännössä.

Oikeuden puheenjohtaja voi määrätä asianosaisen tai muun henkilön asiantuntijan kuultavaksi, esittämään asiantuntijalle tarvittavat esineet ja tarvittavat selvitykset, käymään lääkärintarkastuksessa tai verikokeessa tai tekemään jotain tai suostumaan johonkin, jos se on tarpeen asiantuntijalausunnon antamiseksi.

Asiantuntijalausunnon voi antaa myös menettelyn osapuoli. Jos menettelyn osapuolen antama asiantuntijalausunto täyttää kaikki laissa säädetyt edellytykset ja sisältää lausekkeen, jossa asiantuntija ilmoittaa olevansa tietoinen tarkoituksellisesti väärän asiantuntijalausunnon seurauksista, kyseinen todistelu otetaan vastaan kuin kyseessä olisi tuomioistuimen pyytämä asiantuntijalausunto. Tuomioistuin antaa asiantuntijalle, jolta jokin osapuolista on pyytänyt asiantuntijalausuntoa, mahdollisuuden tutustua asiakirjoihin tai muulla tavoin perehtyä asiantuntijalausunnon laatimiseksi tarvittaviin tietoihin.

Todistaja antaa lausunnon välittömästi havaitsemistaan seikoista ja asiantuntija vain niiltä osin kuin todistusharkinta riippuu erityisasiantuntemuksesta. Tuomioistuin ei arvioi asiantuntijan päätelmien paikkansapitävyyttä. Tuomioistuin arvioi lausunnon vakuuttavuuden ottaen huomioon sen täydellisyyden toimeksiantoon nähden, sisäisen johdonmukaisuuden sekä sen, miten se sopii yhteen muiden vastaanotettujen todisteiden kanssa.

Kirjallinen todistusaineisto otetaan vastaan siten, että oikeuden puheenjohtaja lukee sen kokonaan tai osittain istunnossa tai antaa tiedoksi sen sisällön.

Oikeuden puheenjohtaja voi lisäksi määrätä sen, jolla on hallussaan todisteeksi tarvittava asiakirja, esittämään tämän asiakirjan. Tuomioistuin voi myös hankkia todisteeksi tarvittavan asiakirjan itse toiselta tuomioistuimelta, viranomaiselta tai oikeushenkilöltä.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Todistelukeinoille ei ole määrätty tärkeysjärjestystä. Joitakin todistelukeinoja voidaan kuitenkin käyttää vasta sitten kun lain vaatimia keinoja on mahdotonta soveltaa (pääsääntöisesti on kyse erilaisista kirjallisessa muodossa olevista todisteista – vain jos ne on esimerkiksi tuhottu, voidaan hankkia todisteita muulla tavoin, kuten kuulustelemalla todistajia jne.) Todisteiden hankkiminen kuulustelemalla asianosaista hänen väitteistään voidaan riita-asioissa määrätä vain siinä tapauksessa, että kyseistä tosiseikkaa ei voida näyttää toteen muulla keinoin (lukuun ottamatta asianosaisten suostumista kuulusteluun). Muilla todisteilla on siksi parempi todistusarvo.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Joissain tapauksissa laki määrää, mitä todistelua on esitettävä. Tämä riippuu riita-asian luonteesta (esim. avioliittolupaa koskevassa asiassa on kuultava kumpaakin kihlakumppania).

Tietyt tosiseikat voidaan näyttää toteen vain tarkoin määrätyn keinoin. Esimerkiksi vekseliä tai sekkiä koskeva lunastusmääräys voidaan antaa vain, jos esitetään alkuperäinen vekseli, vekselin lunastuspäätös tai muu asiakirja. Päätöksen täytäntöönpanomääräys voidaan antaa vain esittämällä lainvoimainen päätös, ulosottoperuste tms.

Eräiden velvollisuuksien tai (erityisesti kiinteistöjä koskevien) esineoikeuksien syntyminen edellyttää lain mukaan kirjallista sopimusta, joten myös todisteiden on oltava tämän vaatimuksen mukaisia.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Kyllä, jokaisella on lakisääteinen velvollisuus saapua kutsusta oikeuteen ja antaa todistajanlausunto. Todistajaa ei voi edustaa kukaan toinen henkilö tässä tehtävässä. Todistajalla, joka täyttää todistusvelvollisuutensa, on oikeus korvauksiin (kulu- ja ansionmenetykskorvauksiin).

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistaja voi kieltäytyä todistamasta vain siinä tapauksessa, että hän todistamisellaan aiheuttaisi itselleen tai omaiselleen rikossyyteuhan. Tuomioistuimien päättää, onko kieltäytyminen perusteltu. Tuomioistuimen on myös kunnioitettava todistajan salassapito- tai vaitiolovelvollisuutta erityisen luottamuksellisten tietojen suoja koskevan lainsäädännön tai muiden lakisääteisten tai valtion tunnustamien vaitiolovelvollisuuksien mukaisesti (esim. potilaan terveystietoja koskeva lääkärin vaitiolovelvollisuus tai pankkisalaisuus). Tällöin kuuleminen on mahdollinen ainoastaan, jos toimivaltainen viranomainen tai se, jonka etua vaitiolovelvoite suoja, on vapauttanut kuultavan henkilön tästä velvollisuudesta.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Todistaja voidaan pakottaa todistamaan noutamalla hänen oikeuteen (Tšekin poliisin toimesta) tai ääritapauksessa määräämällä prosessuaalinen sakko.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Yleisesti ottaen ei ole henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina. Pikemminkin on määritelty joukko olosuhteita, joissa tiettyjä henkilöitä ei voida kuulla todistajina (ks. vastaus kysymykseen 2.9).

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Vain tuomarilla (oikeuden puheenjohtajalla) on oikeus kuulustella todistajaa, ja hän johtaa kuulustelua. Muut oikeuden jäsenet sekä asianosaist tai asiantuntijat voivat esittää todistajalle kysymyksiä vain oikeuden puheenjohtajan luvalla. Oikeuden puheenjohtaja voi kieltäytyä hyväksymästä kysymystä, joka on esimerkiksi johdatteleva tai harhaanjohtava tai joka ei ole sovelias tai tarkoituksenmukainen.

Uuden teknologian, kuten videokonferenssien, käyttö todistajien etäkuulemiseen on tällä hetkellä sallittua niissä tuomioistuimissa, joilla on sitä varten tarvittavat tekniset edellytykset.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Kyllä. Jos asianosainen esittää väitteensä tueksi todisteen, joka on saatu tai joka on hankittu yleisesti sitovan lainsäädännön vastaisesti ja jonka saamisen tai hankkimisen yhteydessä on rikottu toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksia, tuomioistuin ei ota vastaan kyseistä todistetta.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisten asiassa?

Tuomioistuin voi päättää todisteiden hankkimisesta kuulustelemalla asianosaista, jos kyseistä tosiseikkaa ei voida näyttää toteen muulla keinoin ja jos kuultava asianosainen suostuu tähän. Tämä sääntö ei päde oikeudenkäynneissä, jotka eivät koske riita-asiaa – ja jotka voidaan panna vireille ilman kannetta (ks. kohta 2.1) – eikä avioeromenettelyssä tai parisuhteen purkamista, mitätöintiä tai pätemättömäksi julistamista koskevissa menettelyissä. Todistelukeinona voidaan pitää vain sellaista asianosaisten kuulemistä, jonka tuomioistuin on erikseen määrännyt prosessuaalisena näyttönä väitettyjen tosiseikkojen toteen näyttämiseksi.

Päivitetty viimeksi: 27/08/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Tämän sivun alkukielistä versiota [et](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Seuraavat kielet ovat jo saatavilla.

Todistelu - Viro

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todistustaakasta säädetään siviiliprosessilain 230 §:ssä. Sen mukaan kummankin osapuolen on oikeudenkäynnissä todistettava tosiseikat, joihin hänen vaatimuksensa ja vastaväitteensä perustuvat, jollei lainsäädännöstä toisin johdu. Jollei lainsäädännöstä toisin johdu, osapuolet voivat myös sopia todistustaakan jakamisesta eri tavoin kuin laissa on säädetty, sekä siitä millaisin todistein minkäkin tosiseikan voi todistaa. Avioliitto- ja isyysasioissa, lapsen etua koskevissa riidoissa ja hakemusasioissa tuomioistuin voi hankkia todisteita myös omasta aloitteestaan, jollei lainsäädännöstä toisin johdu.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Sellaisia tosiseikkoja ei tarvitse todistaa, joita tuomioistuin pitää yleisesti tunnettuina. Tuomioistuin voi pitää yleisesti tunnettuina tosiseikkoina niitä, joista saa luotettavaa tietoa oikeudenkäynnin ulkopuolisista lähteistä. Osapuolen esittämää tosiseikkaa koskevaa väitettä ei myöskään tarvitse todistaa, jos vastapuoli myöntää sen. Myöntäminen tarkoittaa, että vastapuoli hyväksyy tosiseikkaa koskevan väitteen ehdoilla ja nimenomaisesti tuomioistuimelle osoitetussa kirjallisessa lausunnossa tai oikeudenistunnossa, jossa hyväksyminen kirjataan pöytäkirjaan. Myöntämisen voi peruuttaa vain toisen osapuolen suostumuksella tai jos peruuttava osapuoli todistaa, että hänen hyväksymänsä väite tosiseikan olemassaolosta tai puuttumisesta ei pidä paikkaansa ja että hyväksyminen johtui siitä, että tosiseikka kuvattiin väärin. Tällöin tosiseikkaa ei katsota myönnetyn.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuin arvioi kaikkia todisteita lainsäädännön mukaisesti kaikista näkökulmista, perusteellisesti ja objektiivisesti. Se tekee vakaumuksensa mukaisesti päätöksen siitä, onko osapuolen esittämä väite todistettu vai ei, ottaen huomioon muun muassa osapuolten todistamisen osalta tekemät sopimukset.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Vaikka siviiliprosessilain 236 §:n 2 momentin mukaan osapuolten on yleensä pyydettävä tuomioistuimelta todisteiden vastaanottamista, siviiliprosessilain 230 §:n 3 momentissa säädetään tapauksista, joissa tuomioistuin voi hankkia todisteita oma-aloitteisesti. Tuomioistuin voi hankkia omasta aloitteestaan todisteita avioliitto- ja isyysasioissa, lapsen etua koskeissa riidoissa ja hakemusasioissa, jollei lainsäädännöstä toisin johdu.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Jos todisteiden tutkimiseksi on tarpeen vastaanottaa lisätodisteita, tuomioistuin antaa siitä määräyksen, joka annetaan osapuolille tiedoksi. Jos todisteita on tarpeen vastaanottaa asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomiopiirin ulkopuolella, kyseinen tuomioistuin voi pyytää prosessitoimen toteuttamista siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä todisteita voi vastaanottaa. Todisteita voi vastaanottaa myös Viron ulkopuolella.

Pyynnön lähettämisen jälkeen todisteet otetaan vastaan, ja tällöin noudatetaan siviiliprosessilain 27–32 luvuissa säädettyjä todisteiden vastaanottamista koskevia säännöksiä sen mukaan, mistä todistetyypistä on kyse.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä evätä todisteiden vastaanottamisen, jos

todiste ei ole asian kannalta merkitsevä (erityisesti silloin kun todistettavaa tosiseikkaa ei tarvitse todistaa tai kun tosiseikasta on tuomioistuimen mielestä jo esitetty riittävästi todisteita),

lain tai osapuolten sopimuksen nojalla tosiseikka on todistettava tietyn tyyppisellä tai tietyssä muodossa olevalla todisteella, mutta pyyntö koskee toisen tyyppisen tai toisessa muodossa olevan todisteiden vastaanottamista,

todiste ei ole saatavilla, erityisesti jos ei tiedetä todistajan tietoja tai asiakirjan sijaintia tai jos todisteiden merkitys ei vastaa todisteiden saamiseen käytettävää aikaa tai siihen liittyy muita vaikeuksia,

todisteiden vastaanottamista pyydetään liian myöhään,

todisteiden vastaanottamistarvetta ei ole perusteltu,

todisteiden vastaanottamista pyytänyt osapuoli jättää maksamatta vaadittavan tuomioistuinmaksun todisteiden vastaanottamiseen liittyvien kulujen kattamiseksi.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviiliprosessilain 229 §:n 1 momentin mukaan riita-asioissa todisteeksi käy mikä tahansa tieto, joka on laissa säädettyssä prosessuaalisessa muodossa ja jonka perusteella tuomioistuin varmistaa laissa säädetyn mukaisesti osapuolten vaatimukset ja vastaväitteet, sekä muut asian ratkaisun kannalta merkittävät tosiseikat.

Siviiliprosessilain 229 §:n 2 momentin mukaan todiste voi olla todistajanlausunto, asianosaisen valahtoinen lausuma, asiakirjanäyttö, fyysinen todiste tai asiantuntijalausunto. Hakemusasioissa tuomioistuin voi katsoa tosiseikan tulleen asianmukaisesti todistetuksi myös muun todistelukeinon avulla, joka voi olla esimerkiksi asianomaisen lausuma, jota ei ole annettu valahtoisena.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

1) Todistajanlausunnot

Siviiliprosessilain 251 §:n 1 momentin mukaan todistajana voi kuulla ketä tahansa, jolla voi olla tietoa merkittävistä tosiseikoista mutta joka ei ole käsiteltävässä asiassa asianosainen tai tämän edustaja. Todistaja antaa tietoa siitä, mitä on suoraan havainnut. Todistajaksi kutsutun henkilön on saavuttava tuomioistuimeen ja annettava tuomioistuimelle lausunto tiedossaan olevista tosiseikoista. Todistajan kuulemisen voi korvata myös todistajan kirjallisen lausunnon vastaanottamisella, jos todistajan saapuminen oikeudenistuntoon olisi tälle kohtuuttoman raskasta ja kirjallinen lausunto riittää tuomioistuimen mukaan todisteeksi ottaen huomioon kysymyksen sisältö ja todistajan henkilöllisyys. Tuomioistuin voi myös käyttää toisessa oikeudenkäynnissä pöytäkirjaan kirjattua kuulemistä, jos sen ansiosta menettelyä voidaan selvästi yksinkertaistaa ja voidaan olettaa, että tuomioistuin pystyy arvioimaan pöytäkirjaa tarvittavassa määrin todistajaa suoraan kuulematta.

Todistajia kuullaan yksittäin, ja vielä kuulemattomat todistajat eivät saa olla oikeussalissa asian käsittelyn aikana. Jos tuomioistuimella on syytä uskoa, että todistaja pelkää tai ei muusta syystä puhu tuomioistuimelle totta asianosaisen läsnäollessa tai jos asianosainen vaikuttaa kuulemisen kulkuun huomautuksin tai muulla tavalla, tuomioistuin voi poistaa kyseisen asianosaisen oikeussalista todistajan kuulemisen ajaksi. Tällöin todistajanlausunto luetaan saliin palanneelle asianosaiselle, jolla on oikeus kuulustella todistajaa. Jos todistajan esittämät lausunnot ovat ristiriitaiset, tuomioistuin voi kuulla todistajaa uudelleen samassa istunnossa tai kuulustella tätä.

Jos todistajanlausunto on kirjallinen, asianosaisella on oikeus esittää todistajalle kirjallisia kysymyksiä tuomioistuimen kautta. Kysymykset, joihin vaaditaan todistajan vastaus, määrää tuomioistuin. Tuomioistuin voi tarvittaessa kutsua todistajan oikeudenistuntoon antamaan suullisen lausunnon.

Tuomioistuin voi todistajan kuulemiseksi mennä tämän luo, jos todistaja ei pysty sairauden, vanhuuden tai invaliditeetin tai muun perustellun syyn vuoksi saapumaan tuomioistuimeen, tai jos tämä on muusta syystä tarpeen.

Tuomioistuin tutkii todisteet suoraan (siviiliprosessilain 243 §:n 1 momentti). Tuomioistuin voi todistajan lausuntojen luotettavuuden tarkistamiseksi käyttää siviiliprosessilain 262 §:n 1 ja 8 momentissa tarkoitettuja tapoja: 1 momentin nojalla tuomioistuin varmistaa todistajan henkilöllisyyden. Lisäksi se selvittää todistajan koulutuksen ja kotipaikan sekä sen, millä alalla todistaja toimii, miten todistaja liittyy käsiteltävään olevaan asiaan ja millaiset todistajan suhteet asianosaisiin ovat. Ennen kuin todistaja antaa lausuntonsa, tuomioistuin muistuttaa siitä, että todistajalla on velvollisuus puhua totta. Todistajalle annetaan tietoa myös siitä, miten lausunnon antamisesta voi kieltäytyä. Siviiliprosessilain 262 §:n 8 momentin nojalla tuomioistuin esittää tarvittaessa kuulemisen aikana täydentäviä kysymyksiä, joilla selvennetään ja täydennetään todistajan lausuntoa sekä tämän tietojen perustaa.

2) Asiantuntijalausunto

Tuomioistuin voi kantajan pyynnöstä pyytää asiantuntijalta lausuntoa tosiseikoista, jotka ovat asian kannalta tärkeitä ja vaativat erityistietoja.

Oikeuskysymyksissä tuomioistuin voi pyytää asiantuntijalausuntoa sekä asianomaisen pyynnöstä että omasta aloitteestaan Viron ulkopuolella sovellettavan lainsäädännön, kansainvälisen oikeuden tai tapaoikeuden tulkitsemiseksi. Kun asiantuntijaa kuullaan jonkin sellaisen tosiseikan tai tapahtuman todistamiseksi, jonka ymmärtäminen vaatii erityisasiantuntemusta, sovelletaan samoja säännöksiä kuin todistajan kuulemiseen. Jos asianosainen on esittänyt tuomioistuimelle asiantuntijan kirjallisen lausunnon eikä kyseistä asiantuntijaa kuulla todistajana, lausuntoa pidetään asiakirjanäyttönä. Tuomioistuin voi asiantuntija-arvion pyytämisen sijasta käyttää toisessa oikeudenkäynnissä tuomioistuimen määräyksestä esitettyä tai rikos- tai rikkomusmenettelyssä asianosaisen pyynnöstä laadittua asiantuntijalausuntoa, jos sen ansiosta menettelyä voidaan selvästi yksinkertaistaa ja voidaan olettaa, että tuomioistuin pystyy arvioimaan lausuntoa tarvittavassa määrin uutta asiantuntija-arviota pyytämättä. Asiantuntijalle voi tällöin myös esittää täydentäviä kysymyksiä tai kutsua tämän oikeudenistuntoon vastaamaan kysymyksiin.

Asiantuntija-arvion tekee valtion oikeusopillisessa laitoksessa työskentelevä tuomioistuimia avustava asiantuntija, muu asiantuntija, kansallisesti tunnustettu asiantuntija tai muu tuomioistuimen määräämä asiantuntija. Tuomioistuin voi nimetä asiantuntijaksi henkilön, jolla on arvion tekemistä varten tarvittavat tiedot ja kokemus. Jos asiantuntija-arvion tekemistä varten on olemassa kansallisesti tunnustettu asiantuntija, asiantuntijaksi voi nimetä jonkun muun henkilön vain perustelluista syistä. Jos osapuolet ovat sopineet, kenet ne haluavat asiantuntijaksi, tuomioistuin nimeää tämän henkilön asiantuntijaksi, jos hän lain mukaan voi toimia asiantuntijana.

Asianosaisilla on oikeus esittää asiantuntijalle kysymyksiä tuomioistuimen kautta. Kysymykset, joihin toivotaan asiantuntijan arviota, määrää tuomioistuin. Jos tuomioistuin ei hyväksy asianosaisen kysymystä, päätös on perusteltava.

Asiantuntija antaa lausuntonsa tuomioistuimelle kirjallisena, jollei tuomioistuin määrää, että lausunto on annettava suullisesti tai asiantuntijan suostumuksen mukaisessa muussa muodossa. Asiantuntijalausunnon on sisällettävä yksityiskohtainen kuvaus tutkimuksista, tutkimuksista tehdyt päätelmät ja perustellut vastaukset tuomioistuimen kysymyksiin.

Asiantuntijan on vastattava hänelle esitettyihin kysymyksiin antamalla totuudenmukainen ja perusteltu mielipide. Asiantuntija voi lausuntoaan varten tutustua asiaan liittyvään aineistoon tarvittavassa määrin, ottaa osaa todisteiden tutkimiseen tuomioistuimessa sekä pyytää tuomioistuimelta vertailuaineistoa ja täydentäviä tietoja.

Asiantuntijalausunto julkistetaan oikeudenistunnossa. Jos asiantuntijalausuntoa ei esitetä kirjallisesti tai sellaisessa muodossa, joka voidaan muuntaa kirjalliseen muotoon, asiantuntija esittää lausuntonsa oikeudenistunnossa. Tuomioistuin voi kutsua asiantuntijan, joka on antanut lausuntonsa kirjallisesti sellaisessa muodossa, joka voidaan muuntaa kirjalliseen muotoon, oikeudenistuntoon vastaamaan kysymyksiin. Tuomioistuin kutsuu asiantuntijalausunnon antaneen asiantuntijan oikeudenistuntoon, jos toinen osapuoli sitä pyytää.

Kun asiantuntijalausunto on tutkittu ja asiantuntija on kutsuttu oikeudenistuntoon, asianosaiset voivat esittää hänelle täsmennyksiä kysymyksiä. Kysymykset voi myös esittää etukäteen tuomioistuimelle, joka toimittaa ne asiantuntijalle. Tuomioistuin poistaa asiaankuulumattomat ja asiantuntijan asiantuntemuksen ulkopuolelle kuuluvat kysymykset.

Asiantuntijan kuulemiseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin todistajan kuulemiseen.

3) Kirjalliset todisteet

Asiakirjatodisteita ovat kirjoitetut, piirretyt, video- tai ääninauhalle tallennetut tai sähköisesti tai muuta tietojen tallennuskeinoa käyttäen tallennetut dokumentit tai muut senkaltaiset tietovälineet, jotka sisältävät tietoja asian ratkaisemisen kannalta tärkeistä tosiseikoista ja joita voidaan esittää oikeudenistunnossa ymmärrettävässä muodossa.

Asiakirjatodisteita ovat myös viralliset ja henkilökohtaiset kirjeet, toisissa oikeudenkäynneissä annetut tuomiot sekä asianosaisten tuomioistuimelle esittämät asiantuntijalausunnot.

Kirjalliset dokumentit esitetään joko alkuperäisinä tai jäljennöksinä. Jos asianosainen esittää alkuperäiskappaleen ja jäljennöksen, tuomioistuin voi palauttaa alkuperäiskappaleen ja jättää tiedostoon tuomarin vahvistaman jäljennöksen. Tiedostossa olevan alkuperäiskappaleen voi sen esittäjän pyynnöstä palauttaa sen jälkeen, kun menettelyn päättävä tuomio on julkistettu. Jäljennökset jäävät tiedostoon. Tuomioistuin voi vahvistaa dokumenttiin tutustumista varten määrääjän, jonka päätyttyä se palauttaa dokumentin. Tällöin tiedostoon jätetään jäljennös. Jos dokumentista on esitetty jäljennös, tuomioistuimella on oikeus vaatia alkuperäiskappaleen esittämistä tai perusteluita sille, miksi alkuperäiskappaleta ei voi esittää. Jos tuomioistuimen pyyntöä ei noudateta, tuomioistuin päättää jäljennöksen todistusvoimaisuudesta.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Siviilioikeudenkäynneissä sovelletaan yleisesti vapaan todistusharkinnan periaatetta, mutta sitä on mahdollista myös rajata osapuolten yhteisestä sopimuksesta. Siviiliprosessilain 232 §:n 2 momentissa säädetään, että yhdelläkään todisteella ei ole tuomioistuimen kannalta ennalta määrättyä painoarvoa, jolleivät osapuolet ole toisin sopineet. Näin ollen osapuolet voivat sopia antavansa jollekin todisteelle ratkaisevan painoarvon.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

On. Laista tai osapuolten sopimuksesta voi johtua, että tietyt tosiseikat voi todistaa käyttäen vain tiettyntyyppisiä tai -muotoisia todisteita.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Velvoittaa. Siviiliprosessilain 254 §:n mukaan todistajaksi kutsutun henkilön on saavuttava tuomioistuimeen ja annettava totuudenmukainen lausunto tiedossaan olevista tosiseikoista.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistaja voi kieltäytyä todistamasta, jos hän on kantajan tai vastaajan sukulainen alenevassa tai ylenevässä polvessa

sisko, siskopuoli, veli, velipuoli tai henkilö, joka on tai on ollut avioliitossa kantajan tai vastaajan siskon, siskopuolen, veljen tai velipuolen kanssa isä- tai äitipuoli, ottovanhempi, puolison lapsi tai ottolapsi adoptiovanhempi tai -lapsi

avio- tai avopuoliso tai tämän vanhempi, myös silloin kun avioliitto tai avioliitto on päättynyt.

Todistaja voi kieltäytyä antamasta lausuntoa myös silloin kun hän lausunnollaan saattaisi itsensä tai jonkun edellä mainituista henkilöistä epäilyksenalaiseksi rikoksen tai rikkomuksen suhteen.

Lausunnon antamisesta voi kieltäytyä myös sellaisen seikan osalta, johon sovelletaan valtiosalaisuuksia ja ulkovaltojen luokiteltuja tietoja koskevaa lakia. Jos henkilö käsittelee tietoja journalistisia tarkoituksia varten, hänellä on oikeus kieltäytyä lausunnon antamisesta sellaisen seikan osalta, jonka ansiosta tiedonantaja voidaan tunnistaa.

Edellä esitetystä huolimatta todistaja ei voi kieltäytyä antamasta lausuntoa seuraavista:

sellaisen liiketoimen toteuttaminen ja sisältö, johon henkilö oli kutsuttu todistajaksi perheenjäsenen syntymä tai kuolema

perhesuhteista johtuvaan varallisuussuhteeseen liittyvä seikka

sellainen oikeudenkäynnin kohteena oleva oikeudelliseen suhteeseen liittyvä toimi, jonka todistaja on tehnyt itse jonkin osapuolen laillisena edeltäjänä tai edustajana.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos henkilö kieltäytyy todistamasta ilman perusteltua syytä, tuomioistuin voi määrätä hänelle sakon tai enintään 14 päivän vankeusrangaistuksen. Todistaja vapautetaan heti sen jälkeen, kun hän on antanut lausuntonsa, tai kun asian käsittely on loppunut tai todistajan kuulemistarve on poistunut.

Jos henkilö kieltäytyy todistamasta ilman perusteltua syytä, hänen on maksettava siitä johtuvat oikeudenkäyntikulut.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Siviiliprosessilain 256 §:ssä säädetään henkilöistä, joita ei voida kuulla todistajina. Esimerkiksi Virossa rekisteröidyn uskonnollisen yhdistyksen papistoa tai avustavaa henkilöstöä ei voida kuulustella seikoista, jotka nämä ovat saaneet tietoonsa sielunhoidon yhteydessä. Lisäksi seuraavia henkilöitä ei voida kuulla todistajana ilman sen henkilön lupaa, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on määrätty:

edustajat riita- tai hallintoasiassa, puolustajat rikos- tai rikkomusasioissa sekä notaarit niiden seikkojen osalta, jotka nämä ovat saaneet tietoonsa virkatehtäviä hoitaessaan

lääkärit, farmaseutit ja terveyspalvelujen tarjoajat niiden seikkojen osalta, jotka potilaat ovat näille paljastaneet muun muassa syntyperään, keinohedelmöitykseen tai sukuun tai terveyteen liittyvissä asioissa

muut henkilöt, joille on viranhoidon, ammatinharjoittamisen tai liiketoiminnan yhteydessä paljastettu tietoja, jotka näiden on lain mukaisesti pidettävä salassa. Myöskään edellä mainittujen henkilöiden avustavaa ammattihenkilöstöä ei voida kuulla todistajana ilman sen henkilön lupaa, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on määrätty.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajan kuulemisesta säädetään siviiliprosessilain 262 §:ssä. Todistajan kuulemisen aluksi tuomioistuin selittää todistajalle kuulemisen aiheen ja pyytää tätä kertomaan kaiken siitä tietämänsä. Tämän jälkeen oikeudenkäynnin osapuolilla on oikeus esittää todistajalle kysymyksiä tuomioistuimen kautta.

Osapuoli voi tuomioistuimen luvalla esittää kysymyksensä suoraan todistajalle.

Tuomioistuin hylkää johdattelevat, asiaankuulumattomat ja toistetut kysymykset sekä sellaiset kysymykset, joilla pyritään esittämään uusia, aiemmin esille tuomattomia seikkoja. Tuomioistuimella on tarvittaessa milloin tahansa kuulemisen aikana oikeus esittää täydentäviä kysymyksiä, joilla selvennetään ja täydennetään todistajan lausuntoa sekä tämän tietojen perustaa.

Siviiliprosessilain 350 §:n mukaan tuomioistuin voi järjestää istunnon videoneuvotteluna niin, että asianosaisella tai hänen edustajallaan tai avustajallaan on mahdollisuus olla muualla ja suorittaa prosessitoimia sieltä käsin reaaliajassa. Videoneuvotteluna pidettävässä oikeudenistunnossa voidaan myös kuulla muualla olevaa todistajaa tai asiantuntijaa, ja muualla oleva oikeudenkäynnin osapuoli voi esittää näille kysymyksiä.

Jos istunto järjestetään videoneuvotteluna, kaikille osapuolille on varmistettava oikeus esittää anomuksia ja hakemuksia sekä ottaa kantaa toisten osapuolten anomuksiin ja hakemuksiin teknisesti turvallisesti. On myös varmistettava muut oikeudenistunnon edellytykset, jotta muualla olevan osapuolen kuva ja ääni välittyvät tuomioistuimelle reaaliajassa ja päin vastoin. Hakemusasioissa voi todistajaa videoneuvottelussa kuulla osapuolten ja todistajan suostumuksella myös puhelimen välityksellä. Oikeusministeri voi vahvistaa videoneuvotteluna järjestettävälle oikeudenistunnolle yksityiskohtaisia teknisiä vaatimuksia.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Siviiliprosessilain 238 §:n 3 momentin 1 alamomentin mukaan tuomioistuin voi kieltäytyä vastaanottamasta todistetta ja palauttaa sen, jos todiste on saatu rikoksen tai perusoikeuden lainvastaisen rikkomisen kautta.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Siviiliprosessilain 267 §:ssä säädetään, että jos osapuoli ei ole pystynyt todistamaan tosiseikkaa, jonka todistamista häneltä vaaditaan, muulla tavoin tai ei ole esittänyt muita todisteita, se voi pyytää tosiseikan todistamiseksi, että vastapuolta kuullaan valaehoitena todistajana. Kun kyseessä on oikeushenkilö, valaehoitena todistajana voidaan kuulla sen laillista edustajaa.

Tuomioistuin voi kuulla kiistanalaisen tosiseikan osalta myös osapuolta, joka on velvoitettu todistamaan, jos toinen osapuoli sitä pyytää ja toinen osapuoli siihen suostuu.

Jos tuomioistuin ei pysty aiempien menettelyjen tai esitettyjen ja vastaanotettujen todisteiden perusteella ottamaan kantaa väitetyn tosiseikan paikkansapitävyyteen, se voi omasta aloitteestaan kuulla toista tai kumpaakin osapuolta valaehoitena todistajana – riippumatta siitä, ovatko osapuolet esittäneet pyyntöjä tai siitä, miten todistustaakka jakautuu. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan kuulla osapuolta valaehoitena todistajana myös silloin, kun todistamaan velvoitettu osapuoli haluaa antaa valaehoitosen lausuman ilman vastapuolen suostumusta.

Yksinkertaistetussa menettelyssä ja hakemusmenettelyssä tuomioistuin voi katsoa tosiseikan riittävästi todistetuksi myös osapuolen muun kuin valaehoitosen lausuman perusteella, jollei vastaavasta hakemusmenettelyn tyyppiä koskevasta laista johdu, että ainoastaan osapuolen valaehoitosen lausuma voidaan hyväksyä. Kannemenettelyssä päätöstä ei saa perustaa sellaiseen osapuolen lausumaan, jota ei ole annettu valaehoitaisesti.

Päivitetty viimeksi: 16/07/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Irlanti

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Tiettyä vaadetta koskeva todistustaakka on yleisesti vaateen tai väitteen tekijällä. Esimerkiksi huolimattomuuteen perustuvassa vahingonkorvausasiassa huolimattomuuden todistaminen on kantajan vastuulla ja kantajan myötävaikuttamista koskeva todistustaakka on vastaajalla. Yleensä kantajan tulee esittää todisteet, joihin kanne perustuu, ja vastaajan tulee esittää todisteet kannetta vastaan. Mikäli vastaaja esittää vastakanteen, vastakannetta koskeva todistustaakka on vastaajalla. Joissakin tapauksissa laki kuitenkin asettaa todistustaakan vastaajalle. Esimerkiksi perusteetonta irtisanomista koskevissa asioissa todistustaakka on vastaajana olevalla työnantajalla, ts. työnantajan on osoitettava, että irtisanomiselle oli riittävä peruste. [Ks. [Perusteettomia irtisanomisia koskeva laki vuodelta 1977](#) sellaisena kuin se on muutettuna].

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodisteluja?

Myönnettyä seikkaa ei tarvitse näyttää toteen. Tuomarit voivat käyttää yleistietouttaan tai ottaa oikeudellisesti huomioon selvät, yleisesti tunnetut tai yleistietoon kuuluvat tosiseikat, joten näistä ei tarvitse esittää todisteita. Lainsäädännössä tehdään tiettyjä olettamuksia, jotka voidaan kumota todisteilla. Näihin kuuluvat vanhemmuusolettama, avioliittojen pätevyyttä koskeva olettama, aikuisten oikeustoimikelpoisuutta koskeva olettama sekä kadonneen henkilön olettaminen kuolleeksi, mikäli kyseistä henkilöä ei ole tavattu tai hänestä ei ole kuultu yli 7 vuoteen huolimatta kaikista asianmukaisista yrityksistä etsiä häntä. *Res ipsa loquitur*-sääntöä sovellettaessa tehdään laiminlyöntiä koskeva olettama sellaisissa olosuhteissa, joissa onnettomuuden syy on osoitetaan olleen vastaajan tai vastaajan palveluksessa olleiden tai vastaajan edustajien hallittavissa onnettomuushetkellä ja joissa onnettomuus on ollut sellainen, että sitä ei olisi tapahtunut tavanomaisessa tilanteessa, jos sen syyistä vastaavat olisivat noudattaneet riittävästi huolellisuutta. Kun *res ipsa loquitur*-sääntöön vedotaan, todistustaakka siirtyy vastaajalle, ja hänen on näin ollen todistettava, ettei ole toiminut huolimattomasti. Syy-yhteyttä koskeva todistustaakka on kuitenkin yhä kantajalla. On myös huomionarvoista, että kantajan ei tarvitse kanteessaan vedota *res ipsa loquitur*-periaatteeseen sen käyttämiseksi kannetta käsittelevässä oikeudenistunnossa, jos periaate on tosiseikkojen perusteella selkeästi sovellettavissa asiaan.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Siviilioikeudellisessa menettelyssä osapuoli voittaa, jos hän pystyy vakuuttamaan oikeuden oman kantansa todennäköisyydestä. Jos osapuoli ei siis onnistu vakuuttamaan oikeutta siitä, että hänen näkemyksensä tapahtumista on todennäköisempi kuin vastapuolen näkemys, hän häviää asian. Kyseessä on joustava oikeusnormi, ja tuomioistuimet vaativat tavallisesti enemmän todisteita tietyissä vakavissa asioissa, kuten käsitellessään petossyytteitä.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Todisteet hankitaan siviilioikeudellisissa menettelyissä asiakirjojen esittämispyynnöillä, tietoja toimittamalla ja todistajia kuulemalla.

Asiakirjojen esittämispyynnöt: Ylemmän oikeusasteen tuomioistuimen (*High Court*) asioissa asianosainen hankkii tarvittavat asiakirjat pyytämällä niitä kirjallisesti toiselta asianosaiselta. Tuomioistuin määrää asiakirjojen esittämisvelvollisuudesta vain, jos asianosainen ei ole esittänyt pyydettyjä asiakirjoja vapaaehtoisesti, on kieltäytynyt niiden esittämisestä tai ei ole huomionut pyyntöä asiakirjojen esittämisestä. [Ks. [Ylioikeuksien säännöt](#), päätös 31, asetus 12 sellaisena kuin se on muutettuna]. Kaikkien pyydettyjen asiakirjojen tulee olla käsiteltävän asian tosiseikkojen kannalta merkityksellisiä ja tarpeellisia. Asiakirjoja on mahdollista pyytää esitettäväksi myös muulta kuin asianosaiselta.

Tietojen toimittaminen: Henkilövahinkoasian osapuolen tulee antaa vastapuolelle ilman tuomioistuimen pyyntöä kaikki lääkärinlausunnot, joita oikeudenkäyntiin todistajaksi kutsuttavat asiantuntijat ovat laatineet. [Ks. [Ylioikeuksien säännöt](#), päätös 39, asetus 46 sellaisena kuin se on muutettuna]. Molempien osapuolten on myös toimitettava vastapuolelle kaikkien todistajaksi kutsuttavien nimet ja osoitteet, ja kantajan on tehtävä ilmoitus kaikista erityisistä menoista tai itse maksetuista kuluista, jotka liittyvät vaateen perusteena olevaan vahinkoon tai vammaan.

Todistajat: Asianosaiset eivät tarvitse tuomioistuimen lupaa käyttääkseen todistajanlausuntoja asiansa tukena. Poikkeuksen tästä tekevät ylimmän oikeusasteen kauppatorjuntatuomioistuimen menettelyt. Niissä asianosaisen, joka haluaa käyttää todistajanlausuntoja, on toimitettava tuomioistuimelle todistajan allekirjoittama todistajanlausunto ja kutsuttava todistaja antamaan suullinen todistus oikeudenkäynnissä. Mikäli asianosainen ei toimita todistajanlausuntoa ennen oikeudenkäyntiä ylimmän oikeusasteen kauppatorjuntatuomioistuimeen, se ei voi kutsua todistajaa oikeuteen ilman tuomioistuimen lupaa. Tuomioistuimella on myös laajat oikeudet määrätä toimitettavista todisteista, ja se voi jättää huomiotta todisteita, jotka olisivat muussa tapauksessa hyväksyttäviä, tai rajoittaa todistajan vastakuulustelua. Tietyissä olosuhteissa asianosainen voi myös hakea oikeuden määräystä, jonka perusteella todistus voidaan antaa valaehoitena todistajanlausuntona oikeudenkäyntiä silmällä pitäen tuomioistuimen nimittämälle kuulustelijalle ennen asian käsittelyä oikeuden istunnossa. Tuomarin tehtävänä on kuulla kaikki asianosaisten esittämät todisteet eikä osallistua tosiseikkojen etsimiseen. Tavallisesti tuomarilla ei ole oikeutta kutsua todistajaa ilman asianosaisten suostumusta. Tämä on kuitenkin mahdollista tietyissä oikeuden halventamista koskeissa siviiliasioissa tai tietyissä lasten huoltoja koskeissa menettelyissä. Tuomarilla on myös oikeus kutsua asianosaisen aikaisemmin kutsuma todistaja uudelleen kuultavaksi.

Asiantuntijatodistajat: Asianosaiset eivät yleensä tarvitse tuomioistuimen lupaa asiantuntijatodisteiden käyttämiseen käsiteltävän asian tueksi. Mikäli asiantuntijatodisteita käytetään, vastapuolten tulisi toimittaa asiantuntijalausunnot toisilleen ennen oikeudenkäyntiä. Ylimmän oikeusasteen kauppatorjuntatuomioistuimessa tuomari voi käsitellä edeltävässä menettelyssä määrätä mahdolliset asiantuntijatodistajat keskustelemaan yhdessä, jotta he voivat määrittellä todistettavaan asiaan liittyvät ongelmat, sopia asiantuntijalausunnoista, jotka he aikovat antaa näihin ongelmiin liittyen, ja tarkastella mahdollisia muita asioita, joita tuomari määrää heidän tarkasteltavakseen. Tuomioistuin voi antaa tällaisille asiantuntijatodistajille tehtäväksi laatia muistion, joka sisältää heidän tapaamistensa ja kuulemistensa lopputulokset ja jonka he toimittavat yhdessä oikeuteen ja asianosaisille. Tällaisten asiantuntijakuulemisten lopputulokset eivät sido asian osapuolia. [Ks. [Ylioikeuksien säännöt](#), päätös 63A, asetus 6(1)(ix)].

Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan nimittää asiantuntijan arvioijaksi avustamaan tuomioistuinta käsiteltävässä asiassa. Tuomioistuin voi määrätä asiantuntijan laatimaan raportin, joka toimitetaan asianosaisille, sekä määrätä asiantuntijan osallistumaan oikeudenkäyntiin, jossa tämä antaa tuomioistuimelle neuvoja tai avustaa sitä.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Asiakirjojen esittämispyynnöt: Tuomioistuin määrää asiakirjojen esittämisvelvollisuudesta vain, jos asianosainen ei ole esittänyt pyydettyjä asiakirjoja vapaaehtoisesti, on kieltäytynyt niiden esittämisestä tai ei ole huomionut pyyntöä asiakirjojen esittämisestä. Tämän vuoksi jos tuomioistuin määrää asiakirjojen esittämisestä, asiakirjoja pyytäneelle asianosaiselle tavallisesti korvataan hakemuksen tekemisestä syntyneet kulut. Mikäli asianosaiselle annetaan määräys esittää tietyt käytettävissään tai hallussaan olevat asiakirjat, sen tulee toimittaa vastapuolelle jäljennökset näistä asiakirjoista. Asiakirjojen toimittamista koskevaa määräystä noudattamatta jättäminen voi johtaa kanteen hylkäämiseen tai vastineen jättämiseen huomiotta, millä varmistetaan, että asianosaiset noudattavat asiakirjojen toimittamista koskevaa määräystä.

Todistajat: Asianosaiset eivät tarvitse tuomioistuimen lupaa todistajanlausuntojen käyttämiseen käsiteltävän asian tueksi. Tapauksissa, joissa tuomioistuin määrää, että on annettava todistajanlausunto erillisessä kuulemistilaisuudessa oikeudenkäyntiä silmällä pitäen, todistaja antaa lausuntonsa suullisesti tuomioistuimen nimittämälle kuulustelijalle. Kuulustelu suoritetaan kuin kyse olisi oikeudenkäynnistä, todistajaa on mahdollista vastakuulustella, ja todistuksesta tehdään pöytäkirja.

Asiantuntijatodistajat: Asianosaiset eivät yleensä tarvitse tuomioistuimen lupaa asiantuntijatodisteiden käyttämiseen käsiteltävän asian tueksi. Asiantuntijat voivat laatia kirjallisia raportteja, joissa he ilmoittavat havaintonsa ja antavat puolueettoman asiantuntijalausuntonsa. Mikäli asiantuntijaraportteja laaditaan, ne tulee toimittaa vastapuolelle ennen oikeudenkäyntiä. Asiantuntija toimii ensisijaisesti tuomioistuimen apuna eikä pyri tukemaan kumpaakaan oikeudenkäynnin osapuolta, vaikka asiantuntija saakin korvauksensa hänet nimenneeltä osapuolelta.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin voi evätä asianosaisen pyynnön tietyn todisteen vastaanottamisesta tai esittämisestä, jos sen mielestä kyseinen todiste on merkityksetön, tarpeeton tai todisteeksi kelpaamaton. "Parasta todistetta" koskevan säännön mukaan tosiseikka on todistettava parhaalla ja suorimmalla todisteella. Jos paras todiste ei ole saatavilla, sen puuttuminen on huomioitava. Paras todiste esimerkiksi kirjeen sisällöstä on itse kirjeen esittäminen sen sijaan, että annetaan suullinen lausunto sen sisällöstä. Yleisesti ottaen kaikki todisteet, jotka liittyvät asian kannalta merkityksellisiin tosiseikkoihin, ovat hyväksyttäviä. Tietyt todisteita ei kuitenkaan hyväksytä. Näitä ovat esimerkiksi luottamukselliset keskustelut (kuten asiakkaan ja asianajajan välinen luottamuksellinen viestintä). Tuomari päättää kussakin tapauksessa todisteiden hyväksyttävyydestä.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Tosiseikat voidaan vahvistaa todisteilla, olettamuksilla ja todisteisiin perustuvalla päättelyllä sekä siten, että tuomioistuin ottaa tietyt yleisesti tunnetut tosiseikat oikeudellisesti huomioon. Siviilioikeudellisissa menettelyissä käytettyjä todistelukeinoja ovat todistajanlausunto, asiakirjat ja fyysiset todisteet. Asiakirjoihin voivat sisältyä paperiasiakirjat, tietotekniset tallenteet, valokuvat sekä video- ja äänitallenteet.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Periaatteessa tosiseikkojen todistajat antavat todistajanlausuntonsa suullisesti oikeudenkäynnissä, jossa heitä pyydetään vahvistamaan lausuntojensa totuudenmukaisuus ja täsmällisyys.

Asiantuntijat antavat todistajanlausuntonsa kirjallisesti, ellei tuomioistuimien määrää toisin. Asiantuntijaraportissa tulee esittää päätelmät, tosiseikat ja oletukset, joihin päätelmät perustuvat, sekä asiantuntijalle annetun toimeksiannon asiasisältö. Tuomioistuimien päättää, onko asiantuntijan tarpeellista osallistua oikeudenkäyntiin ja antaa suullinen lausunto.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Tuomioistuimella on suuri harkintavaltaa arvioidessaan kunkin todisteen painoarvoa ja luotettavuutta. Esimerkiksi kuulopuhetodistelulla, joka voidaan hyväksyä siviilioikeudellisissa menettelyissä, on usein vähäisempi painoarvo kuin suoralla todistamisella, erityisesti, mikäli alkuperäisen puhujan kutsuminen todistajaksi olisi ollut mahdollista.

Tietyt asiakirjat ja tallenteet hyväksytään todistusvoimaisiksi. Esimerkiksi yritysten ja viranomaisten asiakirjat hyväksytään todistusvoimaisiksi, jos ne ovat yrityksen toimihenkilön tai viranomaisen oikeaksi todistamia, ja eri tyyppisiä virallisia asiakirjoja (kuten lainsäädäntöä, asetuksia, määräyksiä, valtiosopimuksia ja oikeuden pöytäkirjoja) voidaan todistaa tulostetuilla tai oikeaksi todistetuilla jäljennöksillä ilman muita todisteita.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Tietyt oikeustoimet on toteutettava kirjallisesti, joten tällaisista oikeustoimista on esitettävä asiakirjatodisteita. Tällaisia ovat esimerkiksi maa-alueen myyntiä koskevat sopimukset.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Yleisenä sääntönä on, että jos todistaja kykenee todistamaan, hänet voidaan pakottaa saapumaan oikeudenkäyntiin ja todistamaan. Asianosainen, joka haluaa varmistaa todistajan osallistumisen oikeudenkäyntiin, voi haastaa todistajan kuultavaksi tuomioistuimessa. Kun tuomioistuin on antanut haasteen ja se on annettu asianmukaisesti tiedoksi, haaste velvoittaa todistajaa osallistumaan kuulemiseen. Haasteen noudattamatta jättämisellä todistaja syyllistyy oikeuden halventamiseen.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Yleistä sääntöä, jonka mukaan todistamaan kykenevän on todistettava, ei sovelleta ulkomaalaisiin hallitsijoihin tai heidän perheisiinsä, ulkomaalaisiin diplomaatteihin tai konsuliedustajiin, tiettyjen kansainvälisten järjestöjen edustajiin eikä tuomareihin tai lautamiehiin, kun kyse on heidän toimistaan näissä tehtävissä. Asianosaisten puoliset ja sukulaiset voidaan velvoittaa antamaan todistus siviilioikeudenkäynneissä. Todistajan on vastattava kysymyksiin lukuun ottamatta tilanteita, joissa he menettäisivät itsekriminointisuojaansa. Toisin sanoen todistajan tulee vastata kysymyksiin, ellei hänellä ole perusteltua syytä pelätä, että vastaamalla hän voisi edesauttaa joutumistaan epäilyksi tai syytetyksi.

Todistajilla, jotka voidaan yleisesti velvoittaa todistamaan, on kuitenkin oikeus olla luovuttamatta tiettyjä asiakirjoja tarkastettavaksi ja kieltäytyä vastaamasta tiettyihin kysymyksiin luottamuksellisuuden perusteella. Luottamuksellisuuden päätyyppisiin kuuluvat asianajosalaisuus, tietyt luottamukselliset neuvottelut ja edellä mainittu itsekriminointisuoja.

Todisteita on myös oikeus olla luovuttamatta, jos niiden esittäminen olisi vastoin yleistä etua. Yleisen edun vastaisia todisteita voivat olla esimerkiksi kansalliseen turvallisuuteen, diplomaattisuhteisiin, keskushallinnon työhön, lapsen etuun, rikostutkintaan ja ilmiantajien suojeluun liittyvät todisteet. Myöskään journalistilla ei ole velvollisuutta paljastaa lähteitään, ellei niiden paljastaminen ole välttämätöntä oikeudenkäytön tai kansallisen turvallisuuden vuoksi tai levottomuuksien tai rikoksen estämisen vuoksi.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Todistamaan haastettu todistaja, joka kieltäytyy todistamasta, voidaan vangita oikeuden halventamisesta, kunnes hän lopettaa halventamisen, tai hänelle voidaan määrätä sakko. Todistajanhaasteen noudattamatta jättäminen tarkoittaa oikeuden määräyksen noudattamatta jättämistä, ja näin ollen todistamisesta kieltäytyminen voidaan aina katsoa oikeuden halventamiseksi.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Aikuiset eivät voi antaa todistusta siviilioikeudenkäynnissä, mikäli he eivät kykene ymmärtämään valaa tai antamaan järkevää todistusta. Lapsitodistaja ei voi antaa todistusta, jos hän ei ymmärrä velvollisuutta puhua totta tai jos hänellä ei ole riittävää ymmärrystä, jotta hän voisi perustella todistuksensa. Oikeudenkäynnin tuomari tekee päätöksen siitä, voiko lapsitodistaja antaa todistuksen.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajat antavat ensin pääasiallisen todistajanlausuntonsa, ja tämän jälkeen vastapuolen edustaja voi vastakuulustella heitä. Vastakuulusteltaessa todistajaa voidaan esittää johdattelevia kysymyksiä. Joskus todistajan kutsunut osapuoli voi kuulustella todistajaa vastapuolen kuulustelun jälkeen. Myös tuomari voi kysyä todistajalta kysymyksiä, esimerkiksi saadakseen selvennyksen johonkin asiaan.

Joissakin tapauksissa todistajaa on mahdollista kuulustella televisioyhteyden kautta. Lapsen tai henkisesti toiminnaltaan häiriintyneen henkilön etua koskevissa menettelyissä todistus voidaan kuulla reaaliaikaisella televisioyhteydellä ja kysymykset esittää välikäden kautta. Reaaliaikaista televisioyhteyttä voidaan käyttää myös silloin, kun todistaja asuu Irlannin ulkopuolella.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Lainvastaisesti hankittu todiste ei ole välttämättä todisteeksi kelpaamaton. Se voidaan huomioida, jos sillä on merkitystä, mutta oikeudenkäynnin tuomarilla on oikeus jättää se huomiotta. Mikäli oikeudenkäynnin tuomari saa tietoonsa, että oikeusjärjestyksen perusteet edellyttävät todisteen jättämistä huomiotta, vaikka se olisi merkityksellinen käsiteltävien tosiseikkojen kannalta, todistetta ei voida hyväksyä.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Oikeudenkäynnissä asianosaisten todistajanlausunnot ovat yhtä lailla hyväksyttäviä todisteita kuin ei-asianosaisten todistukset.

Linkkejä

<http://www.courts.ie/>

Päivitetty viimeksi: 13/11/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Kreikka

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Kreikan lainsäädäntö noudattaa todistelussa määräämisperiaatetta. Sen mukaisesti tuomioistuin ryhtyy toimenpiteisiin asianosaisten pyynnöstä ja ratkaisee kanteen asianosaisten esittämien tosiseikkojen ja vaatimusten pohjalta. Oikeudenkäyntitoimet käynnistetään asianosaisten aloitteesta ja pyynnöstä, ellei laissa toisin määrätä. Asianosaisilla on velvollisuus näyttää toteen ainoastaan ne tosiseikat, jotka liittyvät olennaisesti asiaan, josta tuomio on määrää antaa, ja jotka ovat välttämättömiä alkuperäisen kanteen tai vastakanteen tueksi. Jos kannetta tukevaa näyttöä ei kyetä esittämään, kanne hylätään.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Jos lain mukaan tietyn tosiseikan toteen näyttäminen edellyttää todistelua voidaan myös esittää vastatodistelua, ellei toisin määrätä. Yleisessä tiedossa olevat (ilmeiset) tosiseikat, joiden todenperäisyydestä ei ole epäilyä, tai seikat, jotka oikeus tuntee toisen oikeusasian käsittelyn perusteella, hyväksytään ilman todisteita. Tuomioistuimien ottaa myös viran puolesta huomioon yleiseen kokemukseen perustuvat seikat ilman todisteita. Muun valtion lait, tavat ja käytännöt otetaan viran puolesta huomioon. Jos tuomioistuimien ei niitä tunne, se saattaa kuitenkin pyytää todisteita.

1.3 Missä määrin oikeuden vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuin arvioi vapaasti todisteita ja päättää omantuntonsa mukaan, ovatko esitetyt tosiseikat paikkansapitäviä. Tuomioissa esitetään syyt, joiden perusteella tuomari on tehnyt päätöksensä. Jos lain mukaan todennäköisyysnäyttö riittää (esimerkiksi turvaamistoimissa), tuomioistuimen ei tarvitse soveltaa todisteiden antamista, todistelukeinoja ja niiden todistusarvoa koskevia säännöksiä, vaan se ottaa huomioon kaikki seikat, jotka se katsoo sopiviksi tosiseikkoja koskevan päätelmän muodostamiseksi.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Peruseriaatteena on, että asianosaiset ehdottavat ja esittävät todisteet. Tuomioistuimien voi kuitenkin omasta aloitteestaan määrätä hankittavaksi todisteita kaikilla lain sallimilla asianmukaisilla keinoilla, vaikka asianosaiset eivät niitä pyydä.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Kun todisteet on esitetty, tuomioistuin tekee pääasiaa koskevan päätöksen, paitsi jos se katsoo, etteivät todisteet riitä. Tuomioistuin voi silloin määrätä hankittavaksi lisää todisteita.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Jos se katsoo, että olemassa olevat todisteet eivät ole riittäviä tai jos asianosainen ei ole toimittanut niitä lainmukaisessa määräajassa.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviiliprosessilain nojalla todistuskeinoja ovat tunnustus, katselmus, asiantuntijalausunto, asiakirjat, asianosaisten kuuleminen, todistajanlausunnot, aihetodisteet sekä valahteiset vakuutukset.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Asiantuntijat auttavat tuomioistuinta antamalla lausuntoja tuomioistuimen esittämistä asioista. Tarvittaessa tuomioistuin määrää, että asiantuntijoiden on oltava läsnä kaikissa tai tiettyissä oikeudenkäyntitoimissa. Kaikissa tuomioistuimissa pidetään luetteloa asiantuntijoista. Luettelot laaditaan ja pidetään oikeusministerin ehdotuksen perusteella annettujen sääntöjen mukaisesti. Asian käsittelevä tuomioistuin antaa asiantuntijoille tarvittavat ohjeet siitä, miten näiden on suoritettava tehtävänsä, ja määrää erityisesti, a) onko asiantuntijoiden oltava läsnä oikeudenkäynnissä, ja jos on, niin missä vaiheissa, ja b) antavatko asiantuntijat lausuntonsa tuomioistuimessa vai toimittavatko he keskenään laatimansa lausunnon tuomioistuimeen. Edellä mainitut toimivaltuudet on myös tuomioistuimella, joka toteuttaa pyynnöstä asiantuntijalausuntoon liittyviä oikeudenkäyntitoimia, tai asiaa käsittelemään määrättyllä tuomarilla, ellei asian käsittelevä tuomioistuin ole toisin määrännyt. Jos tuomioistuin on määrännyt kirjallisen lausunnon laatimisesta, se asettaa määräajan, jossa asiantuntijoiden on toimitettava lausunto. Tuomioistuimen tuomari tai tuomarikollegion puheenjohtaja voi asiantuntijoiden pyynnöstä, asianosaisia kuulematta, jatkaa määräaikaa, mikäli hän katsoo, että se ei ole riittävä lausunnon laatimiseen. Jos asiantuntijoita on enemmän kuin yksi, he tekevät kaikki lausunnon laatimiseen tarvittavat toimet ja laativat kirjallisen lausuntonsa yhdessä. Kuka tahansa asiantuntijoista voi kutsua muut koolle tätä tarkoitusta varten. Kirjallisessa lausunnossa, jonka asiantuntijat allekirjoittavat, on mainittava näiden tekemät toimet sekä jokaisen perusteltu näkemys. Jos yksi tai useampi asiantuntijoista ei ole läsnä lausuntoa laadittaessa tai kieltäytyy allekirjoittamasta kirjallista lausuntoa, se merkitään lausuntoon. Asiantuntijat tai näiden valtuuttama henkilö toimittavat kirjallisen lausunnon sen tuomioistuimen sihteeristölle, joka on heidät nimennyt tehtävään, ja tästä laaditaan asiaankuuluva raportti. Jos lausunto toimitetaan sen tuomioistuimen sihteeristölle, joka tekee oikeustoimia sen tuomioistuimen pyynnöstä, jossa asiaa käsittelemään määrätty tuomari hoitaa tehtävänsä, raportti toimitetaan välittömästi asiaa käsittelevän tuomioistuimen sihteeristölle. Kaikissa tapauksissa tuomioistuin arvioi vapaasti asiantuntijoiden antamaa lausuntoa.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Suullinen tai kirjallinen tunnustus, jonka asianosainen tekee asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle tai asiaa käsittelemään määrättylle tuomarille, hyväksytään todisteeksi tunnustuksen tehnyttä henkilöä vastaan, kun taas muissa olosuhteissa tehty tunnustus ja kaikki muut todisteet arvioidaan vapaata todistusharkintaa käyttäen.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Todistajat eivät voi näyttää toteen sopimuksia tai kollektiivisia asiakirjoja, jos ne koskevat määrää, joka on suurempi kuin 20 000 euroa. Myöskään asiakirjan sisältöä koskevaa todistajan lausuntoa ei oteta vastaan, vaikka asian arvo olisi pienempi kuin 2 miljoonaa drakmaa tai 20 000 euroa. Todistajien kuuleminen hyväksytään kuitenkin seuraavissa tapauksissa: a) jos todisteiden pitäisi periaatteessa olla kirjallinen, voidaan todistajan lausunto ottaa vastaan silloin, kun se perustuu todistusvoimaiseen asiakirjaan, b) jos asiakirjaa ei voitu hankkia käytännöllisestä tai eettisestä syystä, c) jos on osoitettu, että asiakirja on kadonnut vahingossa, d) jos todistajan käyttäminen on perusteltua oikeudellisen asiakirjan luonteen vuoksi tai sen laatimiseen liittyvien olosuhteiden vuoksi, erityisesti jos on kyse kaupasta tai muusta liiketoimesta.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Henkilön, joka kutsutaan kuultavaksi todistajana, on saavuttava oikeudenistuntoon ja annettava lausunto tuntemistaan seikoista. Jos henkilö ei saavu oikeudenistuntoon ilmoittamatta syytä siihen, tuomioistuin antaa päätöksen, joka kirjataan oikeuden pöytäkirjaan ja jolla hänet määrätään maksamaan poissaolostaan aiheutuneet kulut. Hänelle voidaan määrätä myös sakkoja

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Seuraavilla henkilöillä on oikeus kieltäytyä tulemasta kuulluksi todistajina: 1) papit, asianajajat, notaarit, lääkärit, farmaseutit, sairaanhoitajat, kättilöt, heidän avustajansa sekä asianosaisten neuvonantajat silloin kun on kyse seikoista, jotka ovat tulleet heidän tietoonsa ammatin harjoittamisen yhteydessä, 2) asianosaisten verisukulaiset tai avioliiton tai adoption kautta sukuun tulleet kolmanteen polveen saakka, paitsi jos he ovat samassa sukulaisuussuhteessa kaikkien asianosaisten kanssa, puoliset (myös avioeron jälkeen) sekä kihlakumppanit. Lisäksi todistajaa ei velvoiteta todistamaan 1) seikoista, jotka voivat antaa aihetta häneen itseensä tai häneen sidoksissa olevaan kolmanteen henkilöön kohdistuviin rikosta koskeviin syytöksiin siviiliprosessilain 401 §:n 2 momentin mukaisesti tai jotka loukkaavat hänen kunniaansa tai näiden kolmansien henkilöiden kunniaa, ja 2) seikoista, joihin liittyy ammatillinen tai taiteellinen salassapitovelvollisuus.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos todistaja saapuu oikeudenistuntoon, mutta kieltäytyy todistamasta, silloinkin kun häneltä sitä vaaditaan, tuomioistuin voi määrätä hänelle sakkoja.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Seuraavia henkilöryhmiä ei voida kuulla todistajina:

papit seikoista, joita he ovat saaneet tietoonsa ripissä, henkilöt, jotka tapahtumahetkellä eivät ole voineet aisteillaan havaita tapahtumia tai jotka eivät pysty viestimään havaitsemistaan seikoista, henkilöt, jotka tapahtumahetkellä olivat sellaisessa mielentilassa, joka rajoitti heidän arvostelukykyyään tai esti heitä ratkaisevasti toimimasta tahtonsa mukaisesti, tai jotka ovat tällaisessa tilassa todistamistilaisuudessa, asianajajat, notaarit, lääkärit, farmaseutit, sairaanhoitajat, kättilöt, heidän avustajansa sekä asianosaisten neuvonantajat niistä seikoista, jotka heille on uskottu tai jotka he ovat havainneet ammattinsa harjoittamisen yhteydessä ja joiden suhteen heillä on salassapitovelvollisuus, paitsi jos henkilö, joka heille asian uskoi tai johon salassapitovelvollisuus liittyy, sallii sen, virkamiehet ja palveluksessa olevat tai palvelusta vapaana olevat sotilashenkilöt, niistä seikoista, joiden suhteen heillä on salassapitovelvollisuus, jollei toimivaltainen ministeri salli heidän antaa todistusta, henkilöt, jotka voivat hyötyä oikeudenkäynnistä.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajan on ennen todistuksen antamista vannottava vala tai annettava vakuutus. Todistajia kuullaan yksittäin. Todistajia voidaan ristikuulustella toisten todistajien tai asianosaisten kanssa ainoastaan, jos se on välttämätöntä. Todistajat antavat lausuntonsa suullisesti. Todistajan on ilmoitettava, miten hän on saanut tietoonsa ne seikat, joista hän todistaa. Jos hänellä ei ole niistä ensi käden tietoa, hänen on ilmoitettava myös se, keneltä hän on saanut ne tietoonsa. Tuomioistuimien voi kieltää asianosaisia tai heidän edustajiaan esittämästä selvästi asiaankuulumattomia kysymyksiä. Tuomioistuimien myös julistaa todistajan kuulemisen päättyneeksi, kun se katsoo, että todistaja on kertonut kaiken tietämänsä todistettavasta asiasta. Tuomioistuimien päättää videoneuvottelun käyttämisestä asiakohtaisesti joko omasta aloitteestaan tai asianosaisten pyynnöstä. Tuomioistuimella on toimivalta päättää, hyväksyykö se tällaisen pyynnön. Tuomioistuimien päättää myös, onko tällaisen teknologian käyttö menettelyn tuloksellisuuden kannalta tarpeen. Tuomioistuimien arvioi kunkin asian olosuhteet ja voi suostua videoneuvottelun käyttämistä koskevaan pyyntöön mutta vaatia lisätakeita menettelyn toteuttamiseksi asianmukaisesti. Tuomarin, sihteerin ja videoneuvotteluun osallistuvien henkilöiden on oltava neuvottelutiloissa läsnä ennen suunniteltua lähetysajankohtaa. Tuomioistuimien päättää tapauskohtaisesti, osallistuu ko tuomari menettelyyn toisella paikkakunnalla. Tuomari tai tehtävään valtuutettu tuomioistuimen henkilöstö käyttää laitteistoa. Konsuliviranomaisen osallistuessa menettelyyn laitteistoa käyttää konsuliedustuston päällikön valtuuttama henkilö. Videoneuvottelu käydään siviiliprosessilain säännösten mukaisesti riippuen oikeusmenettelyn luonteesta. Tuomari päättää neuvottelutiloissa läsnä olevien henkilöiden määrän. Hän myös johtaa keskustelua, ohjaa sitä ja antaa tarvittavat ohjeet neuvottelutiloissa oleville henkilöille. Tuomioistuimen jäsenillä ja oikeusistuntoon osallistuvilla on keskustelua johtavan tuomarin luvalla oikeus esittää kysymyksiä asianosaisille, todistajille ja läsnä oleville asiantuntijoille. Videoneuvottelutilassa kuultavan henkilön henkilöllisyyden varmistamisessa tuomaria avustaa konsuliviranomaisen sihteeri tai muu konsulin valtuuttama henkilö, joka on kuultavan henkilön kanssa samassa tilassa. Keskustelua johtava tuomari päättää keskustelun päättymisestä. Todistajien, asiantuntijoiden ja asianosaisten antamien todistusten ja heidän kuulemisensa videoneuvottelun välityksellä katsotaan tapahtuvan tuomioistuimessa ja näin ollen niiden todistusvoiman katsotaan olevan sama kuin oikeussalissa.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuimien ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tuomioistuimien voi käsitellä vain laillisin keinoin hankittuja todisteita. Käsitteellä laillinen tarkoitetaan myös tapaa, jolla todisteet on hankittu. Laittomasti hankittu todiste on laiton, eikä sitä oteta huomioon.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Kyllä, asianosaisten kuuleminen on hyväksytty todistelukeino.

Päivitetty viimeksi: 13/11/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Ranska

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Siviililain (*Code civil*) mukaan sen, joka vaatii velvoitteen täyttämistä, on näytettävä velvoite toteen. Vastaavasti sen, joka väittää täyttäneensä velvoitteen, on näytettävä tämä toteen.

Kummankin osapuolen on siis periaatteessa todistettava väitteensä todenmukaisuus (siviiliprosessilain 9 §).

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Tiettyissä tapauksissa on olettamia, joiden perusteella ei tarvitse esittää todisteita sellaisesta tosiseikasta, jonka osoittaminen olisi vaikeaa tai jopa mahdotonta.

Näiden oikeusolettamien perusteella todistustaakka tavallaan siirtyy väitteen esittäjältä vastapuolelle. Yleensä olettamat ovat kumottavissa, jolloin voidaan esittää vastaanäyttöä. Esimerkiksi avioliiton aikana syntyneen lapsen isäksi oletetaan äidin aviomies. Isyyden kiistämiskanne on kuitenkin mahdollinen.

Harvinaisemmissa tapauksissa olettamat ovat kumoamattomia, jolloin niihin ei ole mahdollista esittää vastaanäyttöä.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuimien voi perustaa päätöksensä ainoastaan sellaisiin tosiseikkoihin, jotka on näytetty toteen tai joita ei ole kiistetty.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisten pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Tuomari voi määrätä selvityksen hankkimisesta joko asianosaisten pyynnöstä tai omasta aloitteestaan.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisten pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Kun tuomari määrää selvityksen hankkimisen asianosaisten pyynnöstä, tuomioistuimen kirjaaja ilmoittaa tehtävään määrätylle tekniselle asiantuntijalle hänen tehtävänsä sisällön. Asiantuntija kutsuu asianosaiset läsnäoleviksi kaikkiin suoritamiinsa toimiin. Jos tarvitaan asiantuntijatodistelua, sitä ei voida aloittaa ennen kuin osapuoli on maksanut tuomioistuimen määräämän talletuksen (*consignation*), joka toimii vakuutena asiantuntijan palkkion maksamiselle. Kaikki toimet asian selvittämiseksi suoritetaan osapuolten läsnäollessa.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisten esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuimien voi hylätä asian selvittämistointa koskevan pyynnön, jos se katsoo, että sillä voidaan korvata sen osapuolen laiminlyönti, jolla on todistustaakka, tai jos se ei ole tarpeen.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Ranskan siviililainsäädännössä erotetaan toisistaan seuraavat. Tosiseikka (esimerkiksi onnettomuus) voidaan näyttää toteen millä keinolla hyvänsä (asiakirja, todistanlausunto tms.). Oikeustoimen (esimerkiksi sopimuksen tai lahjoituksen) toteen näyttämiseksi on periaatteessa esitettävä kirjallinen todiste. Laissa on kuitenkin säädetty tästä poikkeuksia esimerkiksi sellaisten oikeustoimien osalta, joiden arvo jää tietyn asetuksella määrätyn rajan alapuolelle, tai kun kirjallista todistetta ei ole mahdollista esittää. Elinkeinonharjoittajien välillä periaatteena on vapaa todistelu myös oikeustoimien osalta.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistanlausunto voidaan esittää kahdella eri tavalla: suullisesti esitutkinnan yhteydessä tai kirjallisesti todistuksella, jonka on täytettävä tietyt muotovaatimukset. Kirjallisessa todistuksessa on erityisesti mainittava todistajan nimi ja tarvittaessa hänen mahdollinen suhteensa johonkin osapuolista (sukulaisuus-, lankous-, alaisuus- tai yhteistyösuhde tai yhteiset edut). Todistuksessa on myös mainittava, että se on laadittu esitettäväksi oikeudenkäynnissä ja että sen laatija on tietoinen siitä, että väärän todistuksen antamisesta voidaan määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia. Todistanlausunto voi olla myös todistus tosiseikan notorisuudesta (*notoriété*), millä tarkoitetaan kahden tai useamman todistajan tuomioistuimen edessä tai julkisen notaarin luona tekemää asiakirjaa.

Asiantuntijalausunto on erotettava todistanlausunnosta, sillä se on selvittämistoimi, joka on uskottu tietyn alan asiantuntijalle puhtaasti teknisen lausunnon saamiseksi seikasta, josta osapuolet ovat antaneet oman selvityksensä. Asiantuntija antaa lausuntonsa joko suullisesti tai kirjallisesti. Kirjallinen lausunto on muodoltaan raportti, joka sisältää muun muassa osapuolten kirjalliset huomautukset. Asiantuntijalausunto ei sido tuomioistuinta.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Virallisella asiakirjalla (*acte authentique*), jonka viranhaltija (notaari, haastemies) on laatinut virkansa puolesta, on julkinen luotettavuus, ellei sitä osoiteta väärennökseksi.

Virallisesti vahvistamattomalla asiakirjalla, joka on laadittu ilman viranhaltijan myötävaikutusta asianosaisten kesken ja varustettu asianosaisten allekirjoituksilla, on julkinen luotettavuus, jollei toisin todisteta.

Todistanlausuntojen ja muiden todistelukeinojen luotettavuus jätetään tuomarin vapaaseen harkintaan.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Kuten 2.4 kohdassa todetaan, kirjallinen todiste on välttämätön sellaisen oikeustoimen osoittamiseksi, jonka arvo on yli 1 500 euroa. Sen sijaan tosiseikka voidaan näyttää toteen myös millä tahansa muulla tavalla.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Jokainen on velvollinen avustamaan oikeutta totuuden selville saamisessa.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Jos henkilö on saanut ammatinsa harjoittamisen yhteydessä salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja, hänen on kieltäydyttävä todistamisesta rikosoikeudellisen seuraamuksen uhalla. Lisäksi todistaja voi kieltäytyä erityisistä syistä, jos hänellä on laillinen este (matkustaminen on mahdotonta, sairaus, ammatilliset syyt). Tuomioistuin arvioi, onko este laillinen.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Niskoittelevat todistajat ja ne, jotka ilman laillista syytä kieltäytyvät todistamasta tai vannomasta valaa, voidaan tuomita enintään 3 000 euron suuruiseen sakkoon.

On myös korostettava, että väärän todistuksen antaminen on rikosoikeudellisesti rangaistavaa.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Ketä tahansa voidaan kuulla todistajana, lukuun ottamatta henkilöitä, jotka eivät ole kelpoisia todistamaan oikeudessa. Tämä tarkoittaa, että alaikäiset, vajaavaltaiset täysi-ikäiset ja henkilöt, joiden saamaan rikostuomioon liittyy kansalaisoikeuksien menettäminen, eivät voi todistaa. Tuomioistuin voi kuitenkin kuulla heitä ilman valaa. Myöskään lapsia ei voida kuulla väitteistä, joita aviopuolisot ovat esittäneet avioero- tai asumuserovaatimuksen tueksi.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajankuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Tuomari johtaa todistajan kuulustelua ja esittää hänelle kysymyksiä. Läsnäolevat osapuolet eivät saa keskeyttää todistajaa eivätkä puhutella tätä suoraan, jotta he eivät vaikuttaisi todistajaan. Tuomari esittää todistajalle kysymykset, jotka asianosaiset haluavat esittää, jos hän katsoo sen aiheelliseksi.

Ei ole estettä sille, että tuomioistuin tallentaa todistajankuulustelun äänen, kuvan tai äänen ja kuvan tallentavalla laitteella, jos olosuhteet sitä vaativat (kuten esimerkiksi maantieteellinen etäisyys).

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tuomioistuin ei ota huomioon todisteita, jotka on saatu vilpillisellä tavalla (kuten piilokameralla tai äänittämällä puhelu toisen osapuolen tietämättä) tai siten, että oikeutta yksityisyyteen on loukattu.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Oikeudenkäynnin osapuolen omilla lausumilla ei ole todistusarvoa.

Linkkejä

 [Legifrance](#)

Päivitetty viimeksi: 14/11/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Kroatia

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todistelua ja todisteiden esittämistä, valintaa, keräämistä, tarkastelua ja arviointia koskevista säännöistä säädetään siviiliprosessilain (*Zakon o parničnom postupku*) 219–276 §:ssä (Kroatian virallisen lehden (*Narodne Novine*) nrot 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13 ja 89/14).

Yleissääntönä on, että kunkin osapuolen on esitettävä tosiseikat ja todisteet, joihin sen vaatimus perustuu tai joiden perusteella se kiistää vastapuolen lausumat ja näytön. Kroatian (siviili)prosessilaissa oikeus tulla kuulluksi on siis hallitseva periaate tosiseikkojen keräämisessä ja todisteiden esittämisessä. Näin ollen kunkin osapuolen on todistettava vaatimustensa (ja vastaväitteidensä) perustana olevien, itselleen myönteisten tosiseikkojen olemassaoloa koskevien lausumien totuudenmukaisuus, ellei laissa toisin säädetä.

Yleensä tuomioistuimien saa todeta vain asianosaisten esittämät tosiseikat ja ottaa vastaan vain asianosaisten esittämät todisteet. Tästä poiketen tuomioistuin voi (ja sillä on velvollisuus) todeta tosiseikat ja ottaa vastaan todisteet, joita asianosaiset eivät ole esittäneet, vain, jos se epäilee, että asianosaiset aikovat esittää vaatimuksia, joita niiden ei ole sallittua esittää.

Jos esitetyn näytön perusteella (siviiliprosessilain 8 §) tuomioistuin ei voi todeta tosiseikkaa varmuudella, se päättää sen olemassaolosta soveltamalla todistustaakkasääntöjä.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tietyt tosiseikat pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen oletusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Todisteita ovat kaikki päätöksen tekemisen kannalta merkitykselliset tosiseikat.

Tosiseikkoja, jotka osapuoli on myöntänyt tuomioistuimessa oikeudenkäynnin kuluessa, ei tarvitse näyttää toteen, mutta tuomioistuin voi myös määrätä, että näistä tosiseikoista on esitettävä todisteita, jos se katsoo, että myöntämällä ne osapuoli pyrkii esittämään vaatimuksen, jota sen ei ole sallittua esittää (siviiliprosessilain 3 §:n 3. momentti).

Lisäksi oikeudellisia sääntöjä ei tarvitse perustella todistein, koska niitä koskee sääntö, jonka mukaan tuomioistuimen on tunnettava lain sisältö (*iura novit curia*).

Yleisesti tunnettuja tosiseikkoja ei tarvitse näyttää toteen. On kuitenkin sallittua todistaa, että tietty tosiseikka ei ole yleisesti tunnettu.

Tosiseikkoja, joiden olemassaolo oletetaan lainsäädännössä, ei tarvitse näyttää toteen, mutta se, ettei niitä ole olemassa, voidaan todistaa, ellei laissa toisin säädetä. Näin ollen kumottavissa olevia oletettavia (*praesumptiones iuris*) koskevat säännöt helpottavat todistelua, koska osapuolen, joka tukeutuu oikeudellisesti merkittävään tosiseikkaan, ei tarvitse todistaa tällaisen tosiseikan olemassaoloa suoraan. Riittää, että tämä käyttää perusteena kumottavissa olevaan oletettavaan sisältyvää yleistä oikeussääntöä, jolloin osapuolen, jonka mukaan kyseistä sääntöä ei voida soveltaa käsiteltävänä olevaan tapaukseen, on todistettava tämä.

On kuitenkin tapauksia, joissa laki ei salli näyttävän toteen, että lainsäädännössä oletettuja tosiseikkoja ei ole olemassa (*praesumptiones iuris et de iure*), vaan tuomioistuimella on velvollisuus päätellä, että kyseinen oikeudellisesti merkityksellinen tosiseikka on olemassa.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuimen tehtävänä on vakuuttaa siitä, että tosiseikat, joihin lain soveltaminen perustuu, joko ovat tai eivät ole olemassa. Siviiliprosessilaki ei sisällä nimenomaisia säännöksiä todennäköisyydestä, mutta todennäköisyysasteen olisi noustava suhteessa toteutettavan toimen merkitykseen ottaen huomioon se menettelyn vaihe, jossa tiettyä menettelykysymystä käsitellään ja siitä tehdään päätös, sekä ne menettelylliset seuraukset, jotka ovat seurausta tiettyjen tosiseikkojen olemassaolon toteamisesta tai kieltämisestä.

Vapaan todistusharkinnan yleissäännön mukaisesti tuomioistuin päättää oman vakuuttuneisuutensa mukaan, mitkä tosiseikat se katsoo toteen näytetyiksi, yksittäisten todisteiden ja koko todistusaineiston huolellisen tarkastelun perusteella ja menettelyn kaikkien vaiheiden tulokset huomioon ottaen.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisten pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Kuten edellä todettiin, Kroatian (siviili)prosessi on lähinnä osapuolten välinen (*inter partes*), mikä tarkoittaa, että osapuolet voivat kerätä tosiseikkoja ja esittää todisteita oma-aloitteisesti ja että tuomioistuimella on valtuudet todeta sellaiset tosiseikat, joita osapuolet eivät ole esittäneet, ja ottaa vastaan todisteita vain, jos se epäilee, että osapuolet aikovat esittää vaatimuksia, joita niiden ei ole sallittua esittää (siviiliprosessilain 3 §:n 3. momentti).

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisten pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Tuomioistuin päättää, mitkä esitetyt todisteet otetaan huomioon ratkaisevien tosiseikkojen toteamiseksi.

Yleissääntönä on, että jos tuomioistuin hyväksyy osapuolen tarjoamat todisteet, se ottaa ne tarkasteltavaksi.

Jaostossa (*vijeće*) käsiteltävissä riita-asioissa todisteet otetaan vastaan pääkäsittelyssä, mutta jaosto voi merkittävistä syistä päättää, että tietyt todisteet ottaa vastaan jaoston puheenjohtaja tai pyynnön vastaanottanut tuomioistuin (käytännössä pyynnön vastaanottanut tuomari). Tällöin pääkäsittelyssä luetaan pöytäkirja todisteiden tarkastelusta.

Tuomari yhden tuomarin kokoonpanossa tai jaoston puheenjohtaja suorittaa pääkäsittelyn, kuulustelee osapuolia ja ottaa vastaan todisteet, mutta hänen käsittelystä tekemä päätös ei sido tuomioistuinta. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että osapuolten toimittamien todisteiden hyväksymistä tai hylkäämistä koskeva päätös ei sido sitä.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisten esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Siviiliprosessilain säännösten mukaan tuomioistuin jättää huomiotta todisteet, joiden se ei katso vaikuttavan asiaan, ja perustelee huomiotta jättämisen päätöksessään.

Siviiliprosessilaissa ei ole nimenomaisesti säädetty mahdollisuudesta jättää huomiotta todisteet, jotka eivät ole hyväksyttäviä, ja todisteet, joiden vastaanottaminen olisi epätaloudellista. Kunnallisissa tuomioistuimissa (*općinski sud*) käsiteltävissä riita-asioissa, joiden arvo on enintään 10 000 kunaa, ja kauppatuomioistuimissa (*trgovački sud*) käsiteltävissä riita-asioissa, joiden arvo on enintään 50 000 kunaa, tuomioistuin, joka katsoo, että riita-asian ratkaisemisen kannalta merkittävien tosiseikkojen toteaminen aiheuttaisi suhteettomia vaikeuksia ja kustannuksia, voi kuitenkin päättää tällaisten tosiseikkojen olemassaolosta ns. vapaan todistusharkinnan perusteella ottaen huomioon osapuolten toimittamat asiakirjat ja niiden antamat todistajanlausunnot, mikäli tuomioistuin on hankkinut näyttöä kuulemalla osapuolia.

Siviiliprosessilaissa säädetään myös määräajasta, jonka puitteissa osapuolten on esitettävä kaikki tosiseikat ja todisteiden esittämistä koskevat tarjoukset.

Tavanomaisissa siviilioikeudellisissa menettelyissä kunkin osapuolen on hakemuksessa ja siihen annettavassa vastauksessa tai viimeistään valmisteluistunnossa mainittava kaikki vaatimustaan tukevat tosiseikat, esitettävä mainitsemiensa tosiseikkojen toteamiseksi tarvittavat todisteet ja ilmoitettava kantansa vastapuolen tosiseikkoja koskeviin lausumiin ja tarjoamiin todisteisiin. Pääkäsittelyssä osapuolet voivat esittää uusia tosiseikkoja ja todisteita, jos niitä ei ole osapuolista riippumattomista syistä voitu toimittaa tai esittää ennen aiempien menettelyjen päättämistä.

Tuomioistuin ei ota huomioon uusia tosiseikkoja ja todisteita, jotka osapuolet omasta syystään toimittavat tai esittävät vasta pääkäsittelyssä.

Lisätietoja todistelusta ja todisteiden vastaanottamisesta vähäisiä vaatimuksia koskevassa menettelyssä on tietosivulla ”[Vähäiset vaatimukset – Kroatia](#)”.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviiliprosessilaissa säädetään seuraavista todistelukeinoista: katselmus, asiakirjat, todistajat, asiantuntijat ja asianosaisten kuuleminen.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistaja on luonnollinen henkilö, joka voi antaa tietoja toteen näytettävistä tosiseikoista. Todistajia kuullaan yksitellen niin, että myöhemmin kuultavat todistajat eivät ole läsnä, ja heidän on annettava vastauksensa suullisesti.

Todistajaa muistutetaan ensiksi siitä, että hänen on puhuttava totta mitään salaamatta. Tämän jälkeen häntä varoitetaan väärän todistuksen seurauksista.

Lisäksi todistajalta kysytään aina, miten hän on saanut tietoonsa tosiseikat, joista hän todistaa.

Asiantuntijatodistajalla on oltava samat ominaisuudet kuin tavallisella todistajalla, eli hänen on kyettävä havainnoimaan ja muistamaan tosiseikkoja ja kertomaan niistä, minkä lisäksi hänellä on oltava ammatillista asiantuntemusta.

Tiettyjen tuomioistuimen kutsumien asiantuntijatodistajien on noudatettava kutsua ja toimitettava havaintonsa ja lausuntonsa.

Asiantuntijan tehtävänä on esittää havaintonsa ja antaa lausunto. Tuomioistuin päättää, esittääkö asiantuntija havaintonsa ja lausuntonsa vain suullisesti oikeudenistunnossa vai toimittaako hän ne myös kirjallisesti ennen sitä. Tuomioistuin asettaa kirjallisten havaintojen ja lausuntojen toimittamiselle aikarajan, joka saa olla enintään 60 päivää.

Asiantuntijatodistajan on aina selitettävä lausuntonsa.

Tuomioistuin toimittaa kirjalliset lausunnot ja havainnot osapuolille viimeistään 15 päivää ennen sitä käsittelyä, jossa niitä on määrä kuulla.

Siviiliprosessilaissa ei eroteta toisistaan todistajien ja asiantuntijatodistajien kuulemismenettelyjä, eikä se siksi sisällä mitään erityisiä menettelyllisiä säännöksiä.

Kirjallisten todisteiden osalta osapuolten on itse toimitettava asiakirjat, joihin ne vetoavat lausumansa todisteena.

Valtion viranomaisen toimivaltansa mukaisesti ennalta määrättyssä muodossa antaman asiakirjan tai asiakirjan, jonka oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö antaa tällaisessa muodossa laissa tai siihen perustuvassa asetuksessa sille uskottua viranomaistehtävää hoitaessaan (julkinen asiakirja), katsotaan todistavan oikeaksi asiat, jotka siinä varmennetaan tai joita siinä säädelään.

Muilla asiakirjoilla on sama todistusarvo, jos niiden todistusarvo on erityissäännösten mukaan sama kuin julkisten asiakirjojen.

On mahdollista todistaa, että asiat on kirjattu julkiseen asiakirjaan totuudenvastaisesti tai että julkinen asiakirja on laadittu virheellisesti.

Jos tuomioistuin epäilee asiakirjan aitoutta, se voi pyytää viranomaista, jolta asiakirjan on määrä olla peräisin, antamaan siitä lausunnon.

Ulkomaisilla julkisilla asiakirjoilla, jotka on sääntöjen mukaisesti todistettu oikeiksi, on vastavuoroisuuden periaatteen mukaisesti yhtäläinen todistusarvo kuin kotimaisilla julkisilla asiakirjoilla, ellei kansainvälisillä sopimuksilla ole muuta määrättyä.

Siviiliprosessilaissa säädetään myös asiakirjojen luovutusvelvollisuudesta, joka riippuu siitä, onko asiakirja haastetulla osapuolella, vastapuolella, viranomaisella tai laitoksella, joka hoitaa viranomaistehtäviä, tai kolmannella henkilöllä (luonnollisella tai oikeushenkilöllä).

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Kroatian (siviili)prosessilaissa sovellettavan vapaan todistusharkinnan yleissäännön mukaisesti tuomioistuin päättää oman vakuuttuneisuutensa mukaan, mitkä tosiseikat se katsoo toteen näytetyiksi, yksittäisten todisteiden ja koko todistusaineiston huolellisen tarkastelun perusteella ja menettelyn kaikkien vaiheiden tulokset huomioon ottaen.

Näin ollen ei ole olemassa sääntöä, jonka mukaan tietyt todisteet olisivat painoarvoltaan tai merkitykseltään suurempia kuin toiset, mutta käytännössä asiakirjoja pidetään luotettavampina (mutta ei merkittävämpinä) kuin muita todistelukeinoja (todistajat, kuulemiset).

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Ei, siviiliprosessilaissa ei säädetä, että tiettyjä todistelukeinoja pidetään pakollisina tiettyjen tosiseikkojen toteamiseksi. *Inter partes* periaatteen mukaisesti osapuolet voivat esittää todistusaineistoa ja tuomioistuin arvioi, mitkä todisteet se ottaa vastaan asiaan ratkaisevien tosiseikkojen toteamiseksi.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Kaikkien todistajiksi kutsuttujen henkilöiden on noudatettava kutsua ja heidän on todistettava, ellei siviiliprosessilaissa toisin säädetä. Näin ollen todistaminen, johon sisältyy velvollisuus saapua tuomioistuimeen, todistaa ja kertoa totuus, on kaikkia koskeva yleinen velvollisuus. Todistajia, jotka korkean ikänsä, sairauden tai vakavan fyysisen haitan vuoksi eivät pysty noudattamaan kutsua, kuullaan heidän kotonaan.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistajaa ei saa kuulla, jos hänen lausuntonsa voisi vaarantaa velvollisuuden säilyttää virka- tai sotilassalaisuus, ellei toimivaltainen elin vapauta todistajaa tästä velvollisuudesta.

Todistaja voi kieltäytyä todistamasta,

- jos on kyse asiasta, jonka hän on saanut tietoonsa asianosaisen valtuuttamana edustajana
- jos on kyse asiasta, jonka asianosainen tai muu henkilö on uskonut hänelle ripittäytymisen yhteydessä
- jos on kyse seikoista, jotka hän on saanut tietoonsa asianajajan tai lääkärin ominaisuudessa tai harjoittaessaan jotakin muuta ammattia tai hoitaessaan jotakin muuta tehtävää, jota koskee salassapitovelvollisuus.

Tuomari yhden tuomarin kokoonpanossa tai jaoston puheenjohtaja ilmoittaa näille henkilöille mahdollisuudesta kieltäytyä todistamasta.

Todistaja voi kieltäytyä vastaamasta yksittäiseen kysymykseen, jos siihen on pakottavat syyt, etenkin jos vastaaminen aiheuttaisi hänelle tai hänen verisukulaisilleen suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa tai sivusukulaiselleen kolmanteen polveen asti tai hänen puolisolleen tai puolisonsa sukulaisille toiseen polveen asti – vaikka avioliitto olisi päättynyt – tai hänen huoltajalleen tai huollettavalleen tai adoptiovanhemmalleen tai lapselleen suurta häpeää tai huomattavaa taloudellista vahinkoa tai johtaisi heitä koskevan rikossyytteen nostamiseen.

Tuomari yhden tuomarin kokoonpanossa tai jaoston puheenjohtaja ilmoittaa todistajalle, että tämä voi kieltäytyä vastaamasta esitettyihin kysymyksiin.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Kyllä, se on mahdollista. Jos asianmukaisesti oikeuteen kutsuttu todistaja jättää ilman selitystä saapumatta oikeuteen tai jos hän poistuu paikalta ilman lupaa tai perusteltua syytä, tuomioistuin voi määrätä hänet tuotavaksi paikalle pakolla ja määrätä hänet maksamaan tästä aiheutuvat kustannukset. Tuomioistuin voi myös määrätä hänelle sakon, jonka määrä on 500–10 000 kunaa.

Tuomioistuin voi määrätä 500–10 000 kunnan suuruisen sakon myös todistajalle, joka saapuu oikeuteen, mutta sen jälkeen kun hänelle on kerrottu seurauksista, kieltäytyy todistamasta tai vastaamasta tiettyihin kysymyksiin syistä, joita tuomioistuin ei pidä perusteltuina. Jos todistaja edelleen kieltäytyy todistamasta, tuomioistuin voi määrätä hänet vangittavaksi, kunnes hän on valmis todistamaan tai kunnes hänen kuulemisensa ei ole enää tarpeen, kuitenkin enintään kuukaudeksi.

Jos todistaja myöhemmin toimittaa selityksen poissaolostaan, tuomioistuin kumoo sakkoa koskevan päätöksensä ja voi vapauttaa todistajan aiheutuneiden kustannusten maksamisesta osittain tai kokonaan. Tuomioistuin voi kumota sakkoa koskevan päätöksensä myös, jos todistaja myöhemmin suostuu todistamaan.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Tietoja yleisestä todistamisvelvollisuudesta vapauttamisesta virka- tai sotilassalaisuuksien vaarantumisen vuoksi eli erityistehtäviä hoitavien henkilöiden oikeudesta kieltäytyä todistamasta sekä oikeudesta kieltäytyä vastaamasta tiettyihin kysymyksiin on edellä 9 kohdassa.

Yleissääntönä on, että vain henkilöitä, jotka voivat antaa tietoja toteen näytettävistä tosiseikoista, voidaan kuulla todistajina, ja tuomioistuin päättää tapauskohtaisesti, kelpaako henkilö todistajaksi.

Henkilö ei voi toimia todistajana, jos hän on suoraan osallinen menettelyssä osapuolena tai osapuolen oikeudellisena edustajana, mutta osapuolen valtuutettua edustajaa voidaan kuulla todistajana.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Jokaista todistajaa on kuultava erikseen niin, että myöhemmin kuultavat todistajat eivät ole läsnä. Todistajan on annettava vastauksensa suullisesti.

Todistajaa muistutetaan ensiksi siitä, että tämän on puhuttava totta mitään salaamatta. Tämän jälkeen häntä varoitetaan väärän todistuksen seurauksista.

Sitten todistajaa pyydetään ilmoittamaan etu- ja sukunimensä, henkilötunnuksensa, isänsä nimen, ammattinsa, osoitteensa, syntymäpaikkansa, ikänsä ja suhteensa asianosaiseen.

Näiden yleisten kysymysten jälkeen todistajaa pyydetään kertomaan kaikki tietämänsä niistä tosiseikoista, joista hän todistaa, ja myöhemmin hänelle voidaan esittää kysymyksiä hänen sanomansa varmentamiseksi, täydentämiseksi tai selventämiseksi. Sellaisia kysymyksiä ei saa esittää, jotka sisältävät vastauksen kysymykseen.

Todistajalta kysytään aina, miten he ovat saaneet tietoonsa tosiseikat, joista he todistavat.

Todistajia, joiden todistajanlausunnot ovat ristiriidassa merkittävien tosiseikkojen suhteen, voidaan kuulla vastakkain. Heitä kuulustellaan yksitellen jokaisesta ristiriitaisesta seikasta ja heidän vastauksensa kirjataan pöytäkirjaan.

Kroatiassa ei ole erityisiä säännöksiä todisteiden vastaanottamisesta videoneuvottelujen avulla. Siviiliprosessilain 126a–126c §:n säännökset muodostavat kuitenkin perustan tällaiselle kuulemismenettelylle. Tuomioistuinkäsittelystä voidaan tehdä äänitallenne; tuomioistuin tekee päätöksen tallentamisesta oma-aloitteisesti tai osapuolen pyynnöstä. Äänitteen säilyttämistä, lähettämistä, teknisiä edellytyksiä ja äänitystapaa säännellään tuomioistuimen työjärjestyksellä.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Siviiliprosessilaissa ei ole erityisiä säännöksiä laittomasti hankituista todisteista. Tätä koskeva oikeusperusta sisältyy kuitenkin Kroatian perustuslain (*Ustav Republike Hrvatske*) 29 §:ään (virallisen lehden nrot 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 ja 05/14), jonka mukaan laittomasti hankittua todistusaineistoa ei voida käyttää oikeudenkäynnissä.

Siviiliprosessilaissa säädetään vain, että tuomioistuin ei saa ottaa huomioon osapuolten pyyntöjä, jotka ovat ristiriidassa sitovien säännösten kanssa tai ovat vastoin moraalisaäntöjä.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Menettelyn osapuolia ei voida kuulla todistajina; siviiliprosessilaissa säädetään kuitenkin osapuolten kuulemisesta yhtenä todistelukeinona, jos muuta todistusaineistoa ei ole tai jos esitetyistä todisteista huolimatta tuomioistuin katsoo sen välttämättömäksi merkittävien tosiseikkojen toteamiseksi.

Siviiliprosessilain säännöksiä, jotka koskevat todisteiden vastaanottamista todistajilta, sovelletaan osapuolten kuulemiseen, ellei toisin mainita.

Päivitetty viimeksi: 19/12/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Tämän sivun alkukielistä versiota [it](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä

suomennetaan parhaillaan.

Seuraavat kielet ovat jo saatavilla.

Todistelu - Italia

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todistustaakkaan sovelletaan siviililain (*codice civile*) 2697 §:ssä vahvistettuja periaatteita, joiden mukaan "sen, joka haluaa jonkin oikeuden vahvistettavaksi tuomioistuimessa, on osoitettava vaatimuksensa oikeaksi tosiseikkojen nojalla; sen, joka kiistää kyseiset tosiseikat tai väittää, että vahvistettu oikeus on muuttunut tai lakannut olemasta, on osoitettava vastaväitteensä oikeaksi tosiseikkojen nojalla".

Näiden periaatteiden mukaan kantajan on siis näytettävä toteen vaatimustaan tukevat seikat tai ne seikat, joilla on hänen väittämänsä oikeusvaikutukset. Vastaajan puolestaan on näytettävä toteen seikat, jotka ovat vaatimusta vastaan tai osoittavat oikeuksien muuttuneen tai lakaneen ja joiden perusteella kantajan vaatimus voidaan torjua kumoamalla hänen väitteensä.

Jos kantaja ei pysty näyttämään toteen vaatimustaan tukevia tosiseikkoja, hänen vaatimuksensa hylätään riippumatta siitä, esittääkö vastaaja vaateen vastaisia väitteitä ja pystyykö hän näyttämään ne toteen.

Siviililain 2698 §:ssä vahvistetaan, että kaikki sellaiset sopimukset ovat mitättömiä, joiden tarkoituksena on muuttaa todistustaakkaa. Tämä koskee oikeuksia, joista ei voida sopia, tai tilanteita, joissa sopimuksesta seuraa, että jommankumman osapuolen on kohtuuttoman vaikea käyttää kyseisiä oikeuksia.

Todisteiden riittämättömyyden haitalliset seuraukset kantaa se osapuoli (kantaja tai vastaaja), jonka pitäisi näyttää toteen vaateensa perusteet tai sen vastaiset tosiseikat, sillä riittämättömyyttä pidetään todisteiden puuttumisena.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Seuraavia seikkoja ei tarvitse näyttää toteen:

Olettamien osalta tietyt tosiseikat, joiden oikeusvaikutukset määritellään laissa todisteiden perusteella, tai tosiseikat, joiden perusteella tuomioistuimella on lain nojalla oikeus päätellä sellaista, mitä ei tiedetä (siviililain 2727 §),

Olettamat jaetaan

oikeusolettamiin, jota on kahta tyyppiä: *iuris tantum* eli kumottavissa olevat olettamat ja *iuris et de iure* eli kumoamattomiksi katsottavat olettamat, joita ei voida kiistää vastatodisteluun,

yksinkertaiset olettamat, joiden todistusvoimaisuus jää tuomioistuimen harkittavaksi ja jotka voidaan ottaa huomioon vain, jos ne perustuvat vakaviin, täsmällisiin ja hyväksytyihin tosiseikkoihin. Niitä ei voida ottaa huomioon silloin, kun laissa ei sallita kyseisiä tosiseikkoja koskevien todistajanlausuntojen antamista (siviililain 2729 §),

yleisesti tunnettuihin tosiseikkoihin, jotka ovat kaikkien päätöksentekoaikajankohtana läsnä olevien henkilöiden tiedossa ja joiden olemassaolosta ei näin ollen voi olla mitään epäilystä (siviiliprosessilain 115 §)

riidattomiin tosiseikkoihin, jotka kumpikin osapuoli on hyväksynyt tai jotka se osapuoli, jonka edun mukaista niiden kiistäminen saattaisi olla, on hyväksynyt, myös implisiittisesti (siviiliprosessilain 115 §:n I momentti).

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuimen päätöksen on perustuttava yksinomaan sellaisiin tosiseikkoihin, jotka on voitu näyttää toteen kokonaisuudessaan joko suoraan tai presumption avulla, riippumatta siitä, tukeeko päätös vaatimusta vai sen kiistämistä.

Tuomioistuimen päätös ei taas voi perustua tosiseikkoihin, joita ei ole näytetty toteen, vaikka ne olisivat mahdollisia tai erittäin todennäköisiä (siviiliprosessilain 115 §:n I momentti).

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Italian oikeusjärjestelmässä sovelletaan todisteiden vastaanottamisessa nk. dispositiivista eli määräämisperiaatetta (siviiliprosessilain 115 §:n 1 momentti), jonka mukaan tuomioistuimen on, laissa säädettyjä tapauksia lukuun ottamatta, tehtävä päätöksensä osapuolten esittämien todisteiden perusteella.

Tähän periaatteeseen on kuitenkin olemassa joitakin poikkeuksia, joista säädetään siviiliprosessilaissa seuraavasti:

117 §: mahdollisuus kuulustella osapuolia epävirallisesti;

118 §: mahdollisuus määrätä suoritettavaksi henkilöiden tai tavaran tarkastuksia;

61 § ja 191 §: tuomioistuin voi pyytää teknisiä asiantuntijalausuntoja;

257 §: mahdollisuus ottaa huomioon ilman eri toimenpiteitä todistajanlausunto, johon viitataan toisessa todistajanlausunnossa;

281 ter §: yhden tuomarin kokoonpanossa toimivan tuomioistuimen oikeus kutsua omasta aloitteestaan todistajiksi henkilöitä, kun osapuolet ilmaisevat, että on olemassa henkilöitä, jotka saattavat tietää tosiseikat.

Työriidoissa tämän järjestelyn sijasta noudatetaan järjestelmää, jossa on tutkintamenettelyn elementtejä. Se perustuu seuraaviin säännöksiin:

420 §: osapuolten vapaa kuulustelu kuulemisen yhteydessä;

421 §: tuomioistuin voi viran puolesta hyväksyä koska tahansa minkä tahansa todisteen, myös ohi siviililaissa säädettyjen rajojen.

Tuomioistuin voi avioero-oikeudenkäynnissä määrätä asioiden selvittämiskeinoista, mutta ainoastaan tulojen ja elintason suhteen.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Kun toinen osapuoli on pyytänyt tuomioistuinta vastaanottamaan sen esittämät todisteet, vastapuoli voi pyytää niiden kumoavan näytön vastaanottamista.

Tällaisessa tapauksessa tuomioistuin hyväksyy molemmat pyynnöt, jos se katsoo, että niiden tueksi esitetyt tosiseikat ovat asian ratkaisemisen kannalta merkitykselliset.

Sen jälkeen kun tuomioistuin on hyväksynyt todisteet, se tutkii ne.

Kun valmisteleva vaihe on päättynyt, asia tulee ratkaistavaksi.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin hylkää todisteiden vastaanottamista koskevat hakemukset, jos todiste ei ole merkityksellinen tai lainmukainen (esimerkiksi kiinteistökaupan näyttäminen toteen todistajanlausuntojen avulla) tai jos hakemuksessa mainitut tosiseikat ovat asian ratkaisemisen kannalta merkityksettömiä (esimerkiksi jos todistajanlausunto koskee tosiseikkaa, joka ei liity riita-asiaan).

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Italian oikeusjärjestyksessä erotetaan toisistaan asiakirjatodisteet ja muut todistelukeinot.

Asiakirjatodisteita ovat

virallinen asiakirja (2699 § ja seuraavat)

yksityinen asiakirja (2702 § ja seuraavat)

sähkeet (2705 § ja seuraavat)

kotiarkistoon kuuluvat asiakirjat (2707 §)

yritysten kirjanpitoaineisto (2709 §)

mekaanisesti tehdyt asiakirjajäljennökset (2712 §)

asiakirjojen jäljennökset (2714 § ja seuraavat).

Muita todistelukeinoja ovat

todistajien kuuleminen (2721 § ja seuraavat)

tunnustus (2730 § ja seuraavat)

vala (2736 § ja seuraavat)

tarkastus (siviiliprosessilain 258 § ja seuraavat).

Lisäksi voidaan pyytää teknisiä asiantuntijalausuntoja, joista tuomioistuin saa tarvitsemiaan teknisiä tietoja.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajanlausunto otetaan vastaan tutkintatuomarin määräyksen nojalla (siviiliprosessilain 245 §). Määräyksessä todistaja veloitetaan saapumaan kuultavaksi pakkokeinojen ja taloudellisten seuraamusten uhalla.

Tuomioistuin määrää todisteiden antamisajan, -paikan ja -tavan. Haastemies toimittaa asianomaisen osapuolen pyynnöstä kutsun saapua todistajaksi. Todistaja lukee ääneen kaavan, jonka mukaan hän sitoutuu totuudenmukaisuuteen, ja tämän jälkeen tuomari kuulustelee häntä (osapuolet eivät voi kuulustella todistajia suoraan).

Hiljattain on otettu käyttöön säännös, jonka mukaan tuomioistuin voi osapuolten suostumuksella pyytää todistajanlausunnon kirjallisena (siviiliprosessilain 257 bis §).

Tuomioistuin nimeää tekniset asiantuntijat, muotoilee kysymykset ja pyytää todistajat oikeuden eteen antamaan valan. Tavallisesti asiantuntija antaa lausuntonsa kirjallisena, mutta tuomioistuin voi myös pyytää asiantuntijoita kuultaviksi suullisesti (siviiliprosessilain 195 §).

Kirjalliset todisteet otetaan menettelyssä huomioon niiden valmistuttua eli kun ne on lisätty asiakirja-aineistoon välittömästi tai myöhemmin, kuitenkin laissa säädettyssä määräajassa.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Italian oikeusjärjestyksessä vahvimpana todisteena pidetään virallista asiakirjaa sekä *iuris et de iure* -olettamuksia.

Virallisen asiakirjan (siviililain 2699 § ja seuraavat) laatii notaari tai muu viranomainen, jolle on annettu oikeus julistaa asiakirja viralliseksi sen laatimispaikassa. Se on täysin todistusvoimainen väärennystä koskevaan menettelyyn asti eli sen todistusvoimaa pidetään ehdottomana ja rajoittamattomana.

iuris et de iure -olettamusten (siviililain 2727 §) todistusvoima on vielä vahvempi, eikä niitä voida kiistää vastatodisteluun.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Lain mukaan tietyt tosiseikat voidaan näyttää toteen ainoastaan tiettyntyyppisten todisteiden nojalla. Joissain tapauksissa tähän käy ainoastaan virallinen asiakirja, toisissa ainoastaan kirjallinen todiste (virallinen tai yksityinen asiakirja).

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Todistajalla on velvollisuus antaa todistajanlausunto, ellei laissa toisin säädetä. Laissa säädetäänkin erikseen tilanteista, joissa todistajanlausunnon antaminen ei ole mahdollista tai joissa se on kielletty, sekä mahdollisuudesta pidäytyä todistajanlausunnon antamisesta. Velvollisuus antaa todistajanlausunto johtuu välillisesti siviiliprosessilain 255 §:stä, jonka mukaan tuomioistuin voi velvoittaa todistajan saapumaan kuultavaksi pakkokeinojen ja taloudellisten seuraamusten uhalla.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Siviiliprosessilaissa viitataan rikosprosessilaissa säädettyihin tapauksiin, joissa on mahdollista välttää velvollisuudelta antaa todistajanlausunto. Nämä koskevat henkilöitä, joita sitoo ammatillinen salassapitovelvollisuus, liikesalaisuus ja valtionalaisuus.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Siviiliprosessilain 256 §:n mukaan tutkintatuomari ilmoittaa syyttäjälaitokselle tapauksista, joissa henkilö kieltäytyy todistamasta ilman perusteltua syytä tai on vahvoja epäilyjä väärien tietojen antamisesta tai tietojen antamatta jättämisestä, ja toimittaa sille jäljennöksen pöytäkirjasta.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Sellainen henkilö ei voi todistaa, jota tuomioistuimessa käsiteltävä asia koskee henkilökohtaisesti, sillä tämä saattaa olla peruste sille, että henkilö on asianosainen (siviiliprosessilain 246 §).

Alle 14-vuotiaita voidaan kuulla ainoastaan, kun tämä on erityisten olosuhteiden vuoksi välttämätöntä (siviiliprosessilain 248 §).

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Tuomari kuulustelee todistajaa esittämällä hänelle suoraan kysymyksiä, jotka koskevat todisteiksi hyväksytyjä tosiseikkoja, sekä kysymyksiä, joita osapuolten asianajajat ovat pyytäneet esitettäväksi kuulustelun yhteydessä.

Videoneuvottelun käyttämisestä ei ole yksiselitteisesti säädetty siviiliprosessilaissa, mutta se on mahdollista Italian oikeusjärjestyksessä. Siviiliprosessilain 202 §:n mukaan tutkintatuomari vahvistaa todisteiden antamisajan, -paikan ja -tavan, ja täytäntöönpanosääntöjen mukaan myös videoneuvottelua voidaan käyttää.

Myös siviiliprosessilain 261 §:n mukaan tuomari voi määrätä todistajanlausunnon annettavaksi nauhoitettuna, mikä edellyttää mekaanisten keinojen, välineiden tai menetelmien käyttämistä.

Rikosprosessilaissa videoneuvottelusta säädetään yksiselitteisesti (esim. 205 ter §).

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tuomioistuin ei ota huomioon todisteita, ellei niitä ole esitetty ja vastaanotettu virallisesti.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Asianosaisen omaa lausumaa ei voida hyväksyä todisteeksi hänen hyväkseen. Sen sijaan sitä voidaan käyttää asianosaista vastaan, jos kyseessä on virallisen kuulustelun yhteydessä tehty tunnustus.

Päivitetty viimeksi: 22/01/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Kypros

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Yleisenä sääntönä on, että siviiliasioissa velvollisuus näyttää vaatimuksensa toteen (todistustaakka) on korvausta hakevalla osapuolella eli kantajalla. Joissakin erityistapauksissa todistustaakka voidaan määrätä vastaajalle. Tyypillinen esimerkki on kanne, jonka perusteena on huolimattomuus, kun on osoitettu, ettei kantaja tiedä eikä voi tietää, miten vahinko tapahtui, ja vahinko aiheutui esineestä, joka oli yksinomaisesti vastaajan hallinnassa ja liittyi pikemminkin siihen, että vastaaja ei noudattanut riittävää huolellisuutta. Silloin sovelletaan periaatetta *res ipsa loquitur* (asia puhuu puolestaan), ja todistustaakka siirretään vastaajalle.

Yleensä kantajan on näytettävä näytettävä kaikki hänen vaatimustaan puoltavat seikat.

Tuomioistuimen odotetaan arvioivan todisteet ja tekemän päätöksen tosiseikkoja koskevien päätelmien perusteella. Jos tuomioistuin ei asiaan liittyvissä olosuhteissa voi tehdä päätelmää jostakin kanteen selvittämiseksi olennaisesta seikasta, hylätään sen osapuolen kanne, joka vetoaa tähän seikkaan.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

On tiettyjä seikkoja, joita ei tarvitse näyttää toteen. Sellaisia ovat kiistattomat ja yleisesti tunnetut seikat, jotka tuomioistuimen katsotaan tietävän. Esimerkkejä ovat asiat, jotka liittyvät mittayksiköihin, rahakysymyksiin, kalenteriin ja aikaeroihin eri maiden välillä. Muita esimerkkejä ovat asiat, jotka ovat yleistä tietoa ja perustuvat inhimilliseen kokemukseen, kuten kuolemaan johtaneiden liikenneonnettomuuksien lisääntyminen, ongelmat, joita leskellä on alaikäisten lasten kanssa jne. Myöskään ei tarvitse todistaa historiallisia, tieteellisiä tai maantietoon liittyviä yleisesti tunnettuja tosiseikkoja.

Lisäksi tietyissä tapauksissa voidaan käyttää olettamia. Olettamalla tarkoitetaan päätelmää, joka voidaan tai joka pitää tehdä, koska tietty seikka on näytetty toteen. On olemassa olettamia, jotka voi kumota ja olettamia, joita ei voi kumota.

Olettamista, joita ei voi kumota, säädetään laissa, eikä niiden kumoamiseksi voi esittää näyttöä. Olettamia, joita ei voida kumota, on vähän. Yksi esimerkki annetaan rikoslain 14 §:ssä. Sen mukaan katsotaan, ettei alle 14-vuotias lapsi ole rikosoikeudellisessa vastuussa mistään teosta tai laiminlyönnistä.

Olettamia, jotka voidaan kumota, on paljon enemmän. Niitä vastaan voi esittää vastatodisteita. Esimerkiksi oletetaan, että avioliitossa syntynyt lapsi on aviopuolison lapsi, ellei toisin todisteta.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuututtava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Siviiliasioissa näyttökynnys perustuu todennäköisysharkintaan. Toisin sanoen tuomioistuin katsoo jonkin seikan toteen näytetyksi, kun se katsoo todisteen perusteella, että on todennäköisempää, että seikka on toteutunut kuin päinvastoin.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Siviiliasiossa asianosaiset valitsevat itse, mitä todisteita ne esittävät tuomioistuimelle. Kukin asianosainen kutsuu itselleen hyödyllisiksi katsomansa todistajat. Tuomioistuimella ei ole valtaa kutsua todistajia omasta aloitteestaan ilman asianosaisten suostumusta.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Menettely on yksinkertainen. Asianosainen, joka haluaa kutsua todistajan, pyytää tuomioistuimelta lupaa todistajan kutsumiseen. Tämän jälkeen tuomioistuin laatii todistajalle toimitettavan kutsun. Henkilö, joka kutsutaan todistajaksi, on lain mukaan velvollinen olemaan läsnä oikeudessa tuomioistuimen kutsussa määrättyinä päivinä ja kellonaikana.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Todistaja on yleensä tapana kutsua oikeuteen, jos asianosainen tätä pyytää. Poikkeuksellisissa tapauksissa pyyntö todistajan kutsumiseksi voidaan evätä, kun pyyntö on selvästi turha ja oikeusmenettelyn väärinkäyttöä.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Todistajanlausuntoja on kahdenlaisia: suullinen lausunto, jonka todistaja esittää tuomioistuimessa, ja kirjallinen lausunto, jolloin tuomioistuimelle esitetään kirjallisia todisteita.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Asiantuntijoiden todistajanlausuntojen antamisesta ei ole vakiintuneita sääntöjä. Todisteeseen vetoavan osapuolen on päätettävä, kutsutaanko asiantuntija paikalle henkilökohtaisesti vai toimitetaanko todistajanlausunto kirjallisena.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Ei ole olemassa yleistä sääntöä, jonka mukaan tietyn tyyppinen todiste olisi parempi, arvokkaampi tai painavampi kuin toinen. Tuomioistuin tarkastelee koko oikeudenkäynnin aikana annettuja todisteita kunkin käsiteltävän asian erityisolosuhteiden valossa.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Tällaisia sääntöjä ei ole.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Henkilö, joka kutsutaan tuomioistuimeen todistamaan, on lain mukaan velvollinen tekemään niin. Jos henkilö ei saavu oikeuteen tai kieltäytyy todistamasta, se katsotaan oikeuden halventamiseksi, ja asiasta rangaistaan sen mukaisesti.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistajat eivät voi kieltäytyä todistamasta. Poikkeustapauksissa kuitenkin sallitaan todistajan kieltäytyä vastaamasta joihinkin kysymyksiin tai esittämästä jotain asiakirjaa erityisen asemansa, kuten esimerkiksi ammattisalaisuuden säilyttämisen vuoksi.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Katso edellinen vastaus.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Jokainen henkilö voi todistaa missä tahansa siviiliasiansa paitsi jos tuomioistuin katsoo, ettei henkilö voi todistaa, koska hän on liian nuori, henkisesti toiminnaltaan häiriintynyt tai kelpaamaton todistajaksi muusta vastaavanlaisesta syystä. Todistajan on oltava tietoinen siitä, että hänen on puhuttava totta, ja pystyttävä ymmärtämään hänelle esitetyt kysymykset ja vastaamaan kysymyksiin johdonmukaisesti (todisteita koskevan lain 13 §:n säännösten mukaisesti).

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajalle esittää kysymyksiä ensin se asianosainen, joka hänet on kutsunut. Tämän jälkeen vastapuoli esittää kysymyksensä, ja lopuksi tuomioistuin voi itse esittää kysymyksiä aiheista, joista katsotaan tarpeelliseksi saada lisäselvitystä.

Todistajaa kuulustellaan videoneuvottelun välityksellä tai muita teknisiä apuvälineitä käyttäen silloin, kun tämä ei voi olla henkilökohtaisesti läsnä tuomioistuimessa, edellyttäen, että tuomioistuimella on käytettävissään tällaisia apuvälineitä. Käsiteltävän asian luonteesta riippuu, tuleeko erityisehtojen asettaminen ajankohtaiseksi.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Todistetta, joka on saatu lainvastaisella tavalla rikkoen perustuslaillisia oikeuksia, ei oteta vastaan oikeudenkäyntimenettelyssä, eikä tuomioistuin voi ottaa sitä huomioon. Tyypillinen esimerkki on yksityisen keskustelun laiton äänittäminen.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Asianosaisen antama todistajanlausunto katsotaan todisteeksi. Se, että todisteen antaa henkilö, jolla on oikeusasiassa välitön etu valvottavanaan, on vain yksi monista seikoista, jotka tuomioistuin ottaa huomioon arvioidessaan tai tarkastellessaan näyttöä kokonaisuudessaan.

Päivitetty viimeksi: 13/05/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa.

Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Latvia

1 Todistustaakka

Osapuolten velvollisuutena on todistaa ne seikat, joihin heidän vaateensa tai puolustuksensa perustuvat. Kantajan on todistettava vaateidensa perusteeksi esittämänsä väitteet, ja vastaajan on todistettava puolustuksensa perusteeksi esittämänsä väitteet.

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todisteita esittävät asian osapuolet ja muut asianosaiset. Jos osapuoli tai muu asianosainen ei pysty itse esittämään todisteita, tuomioistuin voi määrätä todisteet esitettäväksi näiden perustellusta pyynnöstä.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelu?

Jos oikeus toteaa jonkin seikan yleisesti tunnetuksi, sitä ei tarvitse näyttää toteen.

Tosiseikkoja, jotka on vahvistettu riita-asiassa annetussa lainvoimaisessa tuomiossa, ei tarvitse näyttää uudestaan toteen muissa riita-asioissa, joissa ovat mukana samat osapuolet.

Lainvoimainen tuomio rikosasiassa sitoo tuomioistuinta, joka käsittelee tuomion kohteena olevan henkilön siviilioikeudellista vastuuta, ainoastaan määritettäessä, onko tapahtunut rikollinen teko tai laiminlyönti ja onko sama henkilö tehnyt sen tai antanut sen tapahtua.

Seikkoja, joiden katsotaan perustuvan lakiin, ei tarvitse näyttää toteen. Tätä koskeva olettamus voidaan kuitenkin kiistää yleisten menettelysääntöjen mukaisesti.

Osapuolen ei tarvitse näyttää toteen myöskään sellaisia seikkoja, joita toinen osapuoli ei ole kiistänyt siviiliprosessilaissa säädettyjen menettelyjen mukaisesti.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tarkasteltuaan todisteita perusteellisesti ja objektiivisesti tuomioistuin arvioi näytön oman harkintansa mukaisesti ja nojautuen oikeusajatteluun, joka perustuu logiikan sääntöihin, tieteellisiin johtopäätöksiin ja kokemuseräisiin havaintoihin. Tuomioistuimen on päätöksessään mainittava, miksi se on asettanut yhden todisteen etusijalle verrattuna toiseen ja todennut jotkin seikat toteen näytetyiksi ja toiset toteen näyttämättömiksi. Millään todisteilla ei ole ennalta määrättyä, tuomioistuinta sitovaa vaikutusta.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Siviiliprosessilain mukaan osapuolilla on velvollisuus esittää todisteita, mutta laissa säädetään myös erityistilanteista, joissa tuomioistuin voi oma-aloitteisesti vaatia näyttöä (esim. jos on kysymys lapsen edusta). Jos tuomioistuin katsoo, että yhdestä tai useammasta seikasta, johon osapuolen vaateet tai puolustus perustuvat, ei ole esitetty näyttöä, se ilmoittaa siitä osapuolille ja asettaa tarvittaessa määräajan näytön hankkimiselle.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Osapuolet esittävät kirjallisia ja aineellisia todisteita tuomioistuimelle. Jos osapuolet vetoavat suulliseen todisteluun, tuomioistuin haastaa osapuolten ilmoittamat todistajat oikeuden istuntoon kuullakseen näiden lausunnot. Tuomioistuin liittää todisteet asiakirja-aineistoon.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin sallii vain lain mukaiset todisteet, joilla on vaikutusta asiaan. Oikeus voi kieltäytyä vastaanottamasta todisteita, jos ne on annettu myöhemmin kuin 14 päivää ennen asian pääkäsittelyä, ellei tuomari ole asettanut todistelulle muita määräaikoja. Asian käsittelyn aikana todisteita voidaan esittää osapuolen tai muun asianosaisen perustellusta pyynnöstä, jos se ei hidasta asian käsittelyä tai jos oikeus katsoo, että todisteiden myöhäiselle esittämiselle on riittävät perusteet, tai jos todisteet koskevat asian käsittelyn aikana esiin tulleita seikkoja.

Todisteena ei voi käyttää todistajanlausuntoa, joka perustuu tuntemattomasta lähteestä peräisin oleviin tai sellaisilta henkilöiltä saatuihin tietoihin, joita ei ole kuulusteltu.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Osapuolten ja muiden asianosaisten lausumat, jotka sisältävät tietoja seikoista, joihin heidän vaateensa tai puolustuksensa perustuvat, hyväksytään todisteiksi edellyttäen, että oikeuskäsittelyssä tarkistettu ja arvioitu muu näyttö tukee niitä;

todistajien ja asiantuntijoiden lausunnot;

kirjalliset todisteet – asiakirjat tai muut tekstit, joissa on tietoja asiaan vaikuttavista seikoista ja jotka on kirjattu kirjaimin, numeroin, muilla kirjallisilla merkeillä tai teknisten välineiden avulla, sekä vastaavat tallenteet (äänitykset, videot, tietokonelevykkeet ym.);

aineelliset todisteet;

asiantuntijaselvitykset;

asiantuntijalausunnot;

viranomaisten raportit.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Oleellista eroa ei ole. Sekä asiantuntijoiden tai muiden todistajien kuulustelussa antamat lausunnot että asiantuntijoiden kirjalliset lausunnot katsotaan todisteiksi. Todistajan tai asiantuntijan on saavuttava oikeuden istuntoon, johon hänet on haastettu. Todistajan on annettava totuudenmukainen lausunto tiedossaan olevista seikoista, ja asiantuntijan on annettava omissa nimissään objektiivinen lausunto tutkimistaan tieteellisistä, teknisistä, taiteellisista tai muista seikoista.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Vaikka millään todisteilla ei ole ennalta määrättyä, tuomioistuinta sitovaa vaikutusta, tuomioistuimen on selitettävä tuomiossa, miksi se on asettanut jonkin todisteen etusijalle toiseen nähden ja todennut jotkin seikat toteen näytetyiksi ja toiset toteen näyttämättömiksi.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Kyllä. Lain mukaan tietyt tosiseikat voidaan näyttää toteen ainoastaan tietynlaisilla todisteilla.

Oikeus hyväksyy vain sellaiset todistetyypit, joista säädetään laissa.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Oikeuden istuntoon haastetulla todistajalla ei ole oikeutta kieltäytyä todistamasta muutoin kuin laissa säädettyissä poikkeustapauksissa.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Seuraavat henkilöt voivat kieltäytyä todistamasta:

asianosaisen sukulainen suoraan alenevassa tai ylenevässä polvessa, ensimmäisen tai toisen asteen sivusukulainen, puoliso, ensimmäisen asteen sukulainen avioliiton kautta tai perheenjäsen

asianosaisen holhooja tai edunvalvoja tai henkilö, jolla on asianosainen holhoojanaan tai edunvalvojanaan

henkilö, joka on osapuolena toisessa oikeudenkäynnissä, jossa vastapuolena on joku asianosaisista.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos todistaja, joka on täyttänyt 14 vuotta, kieltäytyy todistamasta syistä, jotka tuomioistuin katsoo perusteettomiksi, tai antaa tahallaan väärän todistuksen, hän syyllistyy rikoslain mukaan rikokseen.

Jos tuomioistuimen tai tuomarin haastama todistaja jää saapumatta oikeuden istuntoon ilman perusteltua syytä, tuomioistuin voi määrätä hänelle enintään 60 euron suuruisen sakon tai noutaa hänet oikeuteen.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Uskonnollisen yhdyskunnan pappia ei voida velvoittaa todistamaan seikoista, jotka hän on saanut tietoonsa ripissä. Myöskään henkilöä, joka ei asemansa tai tehtävänsä vuoksi saa paljastaa tiettyjä hänelle uskottuja tietoja, ei voida velvoittaa todistamaan näiden tietojen osalta.

Alaikäistä ei voida velvoittaa todistamaan seikoista, joita voidaan käyttää todisteena hänen vanhempiaan, isovanhempiaan tai sisaruksiaan vastaan.

Henkilöä, joka ei fyysisen tai psyykkisen vammansa vuoksi kykene riittävällä tavalla arvioimaan asian kannalta merkityksellisiä seikkoja, ei voida velvoittaa todistamaan.

Alle seitsemänvuotiaita lapsia ei voida velvoittaa todistamaan.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajaksi kutsutun henkilön on saavuttava oikeuteen ja annettava totuudenmukainen todistajanlausunto tiedossaan olevista seikoista. Todistajan on vastattava tuomioistuimen ja asianosaisten esittämiin kysymyksiin. Tuomioistuin voi kuulustella haastettua todistajaa tämän kotona, jos hän ei sairauden, iän, liikuntarajoitteen tai muun laillisen esteen takia voi saapua todistamaan oikeuden istuntoon. Todistajaa voidaan hänen olinpaikkansa mukaan kuulustella myös videoneuvottelun välityksellä tai tätä varten erityisesti varustetuissa tiloissa.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Riita-asian osapuolet voivat kiistää kirjallisen todisteen todenperäisyyden.

Kirjallisen todisteen todenperäisyyttä ei voi kiistää henkilö, joka on itse allekirjoittanut sen. Hän voi kuitenkin kiistää sen nostamalla erillisen kanteen, jos allekirjoitus on hankittu pakottamalla, uhkaamalla tai petoksella. Osapuoli voi myös esittää perustellun kanteen, jonka mukaan kirjallinen todiste on

väärennetty. Jos tuomioistuin toteaa todisteen olevan väärennetty, se hylkää todisteen ja ilmoittaa väärennöksestä syyttäjälle. Käsitellessään hakemusta, jossa kirjallista todistetta väitetään väärennetyksi, tuomioistuin voi määrätä asiantuntijaselvityksen tekemisestä tai muiden todisteiden esittämisestä. Jos tuomioistuin toteaa, että kirjallisen todisteen väärentämistä koskeva kanne on nostettu perusteettomasti, se voi määrätä sakon.

Todistajaksi haastetun henkilön on siviiliprosessilain mukaisesti saavuttava oikeuteen ja annettava totuudenmukainen todistajanlausunto tiedossaan olevista seikoista. Jos osapuoli haluaa todistaa tietyt tosiseikat todistajanlausunnon avulla, sen on tuomioistuimelle osoittamassaan, todistajan kuulemista koskevassa pyynnössä ilmoitettava, mitkä asian kannalta olennaiset näkökohdat todistaja pystyisi vahvistamaan.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Osapuolten ja muiden asianosaisten lausumat seikoista, joihin heidän vaateensa tai puolustuksensa perustuvat, hyväksytään todisteiksi edellyttäen, että oikeuskäsittelyssä tarkistettu ja arvioitu muu näyttö tukee niitä. Jos toinen osapuoli myöntää oikeaksi seikat, joilla toinen osapuoli perustelee vaateensa ja puolustuksensa, oikeus voi katsoa kyseisen seikan todistetuksi, jollei sillä ole syytä epäillä, että myöntäminen on tapahtunut petoksen, väkivallan, uhkauksen tai erehdyksen vaikutuksesta tai totuuden salaamiseksi.

Päivitetty viimeksi: 07/02/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Liettua

1 Todistustaakka

Osapuolten on esitettävä näyttö tosiseikoista, joihin niiden vaatimukset ja vastineet perustuvat, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tosiseikoista ei tarvitse esittää näyttöä (ks. 1.2 kohta).

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Liettuan siviiliprosessilain (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) mukaan todistustaakka on asian osapuolilla. Niiden on esitettävä näyttö tosiseikoista, joihin niiden vaatimukset ja vastineet perustuvat, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tosiseikoista ei tarvitse esittää näyttöä.

Siviilioikeudellisten asioiden käsittely kaikissa tuomioistuimissa perustuu kontradiktoriseen periaatteeseen. Jokaisen osapuolen on todistettava seikat, joihin heidän vaatimuksensa ja vastineensa perustuvat, lukuun ottamatta tapauksia, joissa perusteena olevia seikkoja ei tarvitse todistaa.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tietyt tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Siviiliprosessilain 182 §:ssä luetellaan tosiseikat, joita ei tarvitse näyttää toteen. Ne ovat seuraavia:

seikat, jotka tuomioistuin on todennut yleisesti tiedossa oleviksi;

sellaisissa tuomioissa todetut seikat, jotka on annettu muissa samat asianosaiset käsittävissä siviili- tai hallinto-oikeudenkäynneissä, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tuomioistuimen tuomio aiheuttaa oikeudellisia seurauksia muille henkilöille, jotka eivät ole asianosaisia menettelyssä (tuomion todistusvoimavaikutus);

rikoksen tunnusmerkitön täyttävän henkilökohtaisen toiminnan seuraukset, jos nämä seuraukset on todettu rikosoikeudenkäynnissä annetussa tuomiossa (tuomion todistusvoimavaikutus);

seikat, joiden lain mukaan oletetaan olevan olemassa ja joita ei ole kiistetty oikeudenkäynnissä;

osapuolten myöntämät tosiseikat.

Asianosaisella on oikeus myöntää tosiseikat, joiden perusteella toinen asianosainen pyrkii osoittamaan oman vaatimuksensa tai vastineensa oikeaksi.

Tuomioistuin voi katsoa myönnetyn tosiseikan vahvistetuksi, jos se uskoo, että tosiseikan myöntäminen on asian kannalta merkityksellistä eikä asianosainen ole myöntänyt tosiseikkaa petos-, väkivalta- tai uhkaustarkoituksessa, vahingossa tai siten, että tarkoituksena on salata totuus.

On myös syytä huomata, että tosiseikan myöntämisen merkitys voidaan kyseenalaisistaa esittämällä todisteita oikeudenkäynnissä.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Jos tuomioistuin voi toimitettujen todisteiden nojalla pitää todennäköisempänä, että tietty tosiseikka on totta kuin että se ei ole, tuomioistuin toteaa, että kyseinen tosiseikka on vahvistettu.

2 Todisteiden vastaanottaminen

Siviiliprosessissa todisteilla tarkoitetaan kaikkia tosiasioita, joiden perusteella tuomioistuin voi laissa säännellyssä menettelyssä todeta, onko olemassa seikkoja, jotka näyttävät osapuolten vaatimukset ja vastineet toteen, ja muita seikkoja, jotka ovat olennaisia oikeudenmukaisen päätöksen tekemiseksi asiassa. Tällaisia tietoja voi olla osapuolten tai kolmansien (henkilökohtaisesti esittämissä tai edustajan välityksellä esitetyissä) lausunnoissa, todistajanlausunnoissa, kirjallisissa todisteissa, todistusesineissä, tarkastuspöytäkirjoissa ja asiantuntijalausunnoissa, laillisesti hankituissa valokuvissa ja ääni- tai kuvanauhatalenteissa sekä muunlaisessa todistusaineistossa.

Tuomioistuin voi myös pyytää, että EU:n jäsenvaltio kerää todisteita tai antaa tuomioistuimelle luvan ottaa ne suoraan vastaan asetuksen (EY) N:o 1206/2001 mukaisesti (jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28 päivänä toukokuuta 2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001). Näin voidaan parantaa, yksinkertaistaa ja nopeuttaa tuomioistuinten välistä yhteistyötä todisteiden vastaanottamisessa.

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Siviiliprosessilain 179 §:n mukaan todisteita esittävät oikeudenkäynnin osapuolet ja muut asianosaiset. Silloin kun toimitetut todisteet eivät ole riittäviä, tuomioistuin voi pyytää menettelyn osapuolia ja muita asianosaisia esittämään sille vahvistavia todisteita tiettyyn määräaikaan mennessä. Tuomioistuimella on myös oikeus kerätä todisteita oma-aloitteisesti (viran puolesta), mutta vain laissa säädettyissä tapauksissa.

Tuomioistuimella on siviiliprosessilain nojalla oikeus hankkia todisteita omasta aloitteestaan perhe- tai työoikeuden alaan kuuluvissa asioissa, jos tämä on sen mielestä olennaista asian ratkaisemiseksi oikeudenmukaisesti (376 ja 414 §).

Lisäksi siviiliprosessilain 476 §:ssä säädetään, että valmistautuessaan käsittelemään asioita, jotka koskevat alaikäisen julistamista täysivaltaiseksi (vajaavaltaisuudesta vapauttaminen), tuomioistuin:

määrää alaikäisen asuinpaikan valtiollisen lastensuojelulaitoksen antamaan lausunnon siitä, onko alaikäinen valmis käyttämään itsenäisesti kaikkia kansalaisoikeuksiaan tai suoriutuuko hän velvolluuksistaan;

pyytää tiedot siitä, onko alaikäistä tuomittu rikoksesta tai onko hän rikkonut hallinnollista tai muuta lakia;

määrää oikeuspsykologisen ja/tai psykiatrisen tutkimuksen aloittamisesta ja pyytää tutkimuksen kannalta tarpeelliset alaikäisen terveyttä koskevat asiakirjat tai muuta aineistoa, jos on tarpeen osoittaa alaikäisen fyysisen, moraalisen, henkisen tai mielenterveydellisen kehityksen taso;

suorittaa muita toimia, jotka ovat tarpeen asian käsittelyn valmistelemiseksi.

Siviiliprosessilain 582 §:ssä säädetään myös, että kun on kyse perheen omaisuuden omistusoikeuden siirrosta, perheen omaisuuden panttaamisesta tai muuten siihen liittyvien oikeuksien rajoittamisesta, tuomioistuimella on tapauksen olosuhteet huomioon ottaen oikeus pyytää hakijaa esittämään todisteita perheen taloudellisesta tilanteesta (tulot, säästöt, muu omaisuus, velat) ja tietoja perheen omaisuudesta, joka on siirron kohteena, sekä lasten oikeuksien suojelusta vastaavaa viranomaista esittämään tietoja lapsen vanhemmista, toteutettavan oikeustoimen alustavista ehdoista ja tuotto-oletuksista sekä mahdollisuuksista suojella lapsen oikeuksia, jos kyseistä oikeustointa ei toteuteta, ja muita todisteita.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Hankkiakseen todisteita (siviiliprosessilain 199 ja 206 §:n mukaisesti) tuomioistuin voi vaatia oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä esittämään kirjallisen todisteen tai todistusesineen, joka on annettuun määräaikaan mennessä toimitettava suoraan tuomioistuimelle. Jos luonnollinen tai oikeushenkilö ei kykene toimittamaan vaadittua kirjallista todistetta tai todistusesinettä lainkaan tai annetussa määräajassa, hänen on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle ja selitettävä toimittamatta jättämisen syyt. Tuomioistuin voi antaa henkilölle, joka pyytää saada haltuunsa kirjallisen todisteen tai todistusesineen, todistuksen, joka oikeuttaa todisteiden saamiseen, jotta ne voidaan toimittaa tuomioistuimelle.

Asian käsittelyyn tuomioistuimessa valmistautuva tuomari voi myös toteuttaa muita prosessitoimia, jotka ovat tarpeen asianmukaisen valmistautumisen kannalta (esimerkiksi hankkia todisteita, joita asianosaiset eivät pysty hankkimaan, ja hankkia todisteita viran puolesta silloin, kun tällainen oikeus on tuomioistuimelle myönnetty siviiliprosessilaissa).

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin voi hylätä todisteet seuraavissa tapauksissa:

ne eivät ole sallittuja;

todisteet eivät vahvista eivätkä kumoa asian kannalta merkityksellisiä seikkoja (siviiliprosessilain 180 §);

todisteet olisi voitu esittää aikaisemmin ja niiden esittäminen myöhemmin viivyttää menettelyä (siviiliprosessilain 181 §:n 2 momentti).

Kantajan on liitettävä kanteeseensa kaikki asiakirjat tai muut todisteet, joihin hänen vaatimuksensa perustuu, todisteet siitä, että oikeudenkäyntimaksu on maksettu, sekä pyynnöt sellaisten todisteiden vastaanottamisesta, joita kantaja ei pysty itse esittämään, sekä syyt, miksi kantaja ei tähän pysty. Tämän jälkeen tuomioistuin voi hyväksyä kyseiset todisteet ja pyynnöt (siviiliprosessilain 135 §).

On myös syytä mainita, että muutoksenhakutuomioistuin kieltäytyy hyväksymästä uusia todisteita, jotka olisi voitu toimittaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, lukuun ottamatta tapauksia, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kieltäytyi perusteetta vastaanottamasta niitä tai joissa tarve toimittaa todisteita ilmeni myöhemmin (siviiliprosessilain 314 §).

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviiliprosessilain mukaan todisteilla tarkoitetaan kaikkia tosiasioita, joiden perusteella tuomioistuin voi laissa säännellyssä menettelyssä todeta, onko olemassa seikkoja, jotka näyttävät osapuolten vaatimukset ja vastineet toteen, ja muita seikkoja, jotka ovat olennaisia oikeudenmukaisen päätöksen tekemiseksi asiassa.. Tällaisia tosiasioita voi olla osapuolten tai kolmansien (henkilökohtaisesti esittämissä tai edustajan välityksellä esitetyissä) lausunnoissa, todistajanlausunnoissa, kirjallisissa todisteissa, todistusesineissä, tarkastuspöytäkirjoissa ja asiantuntijalausunnoissa.

Myös laillisesti hankittuja valokuvia ja ääni- ja kuvanauhatalenteita voidaan käyttää todisteina.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Siviiliprosessilain 192–217 §:ssä säädetään siitä, miten todisteita vastaanotetaan todistajilta ja asiantuntijoilta. Säännöt ovat seuraavat:

Todistajien kuulustelu

Jokainen todistaja kutsutaan oikeussaliin, jossa häntä kuulustellaan yksitellen. Todistajat, joita ei ole kuulusteltu, eivät saa olla oikeussalissa asian käsittelyn aikana. Todistajien, joita on jo kuulusteltu, on jäätävä oikeussaliin, kunnes käsittely on päättynyt. Tuomioistuin voi pyynnöstä sallia todistajien, joita on jo kuulusteltu, lähteä oikeussalista sen jälkeen, kun kaikkien asianosaisten mielipide pyyntöön on kuultu.

Todistajaa voidaan kuulustella muualla, jos hän ei pysty noudattamaan kutsua saapua tuomioistuimeen sairauden, vanhuuden, vamman tai muun tuomioistuimen hyväksymän pätevän synn vuoksi ja jos asianosainen, jonka aloitteesta todistaja kutsuttiin, ei pysty varmistamaan tämän saapumista tuomioistuimeen.

Tuomioistuin todentaa todistajan henkilöllisyyden, selittää todistajan oikeudet ja velvollisuudet sekä todistajanvalan rikkomisen ja todistajan muiden velvollisuuksien noudattamatta jättämisen tai virheellisen noudattamisen seuraukset.

Ennen kuin todistajaa kuullaan, hän vannoo valan panemalla käden Liettuan tasavallan perustuslain (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) päälle ja sanomalla: ”Minä (koko nimi) lupaan ja vannon kunniani ja omantuntoni kautta, että kerron totuuden tässä asiassa siitä mitään salaamatta tai siihen mitään lisäämättä taikka sitä muuttamatta.” Tämän jälkeen todistaja allekirjoittaa vannomansa valan, joka liitetään asiaa koskeviin asiakirjoihin.

Kun on selvitetty todistajan suhteet osapuoliin ja kolmansiin sekä muita todistajanlausunnon arvioinnin kannalta tärkeitä seikkoja (kuten todistajan koulutus ja ammatti), tuomioistuin kehottaa todistajaa kertomaan kaiken, mitä hän asiasta tietää, mutta välttämään sellaisen tiedon antamista, jonka lähettä hän ei pysty täsmentämään.

Kun todistaja on antanut lausuntonsa, hänelle voidaan esittää kysymyksiä. Todistajaa kuulustelee ensin henkilö, joka pyysi hänen kutsumistaan todistajaksi, sekä tämän edustaja. Seuraavaksi todistajaa kuulustelevat muut asianosaiset. Tuomioistuimen aloitteesta kutsuttua todistajaa kuulustelee ensin kantaja.

Tuomarin on jätettävä huomiotta johdattelevat tai asiaankuulumattomat kysymykset. Tuomarilla on oikeus esittää kysymyksiä milloin tahansa todistajan kuulemisen aikana.

Tuomioistuin voi tarvittaessa kuulustella todistajaa uudelleen saman istunnon aikana, kutsua todistajan, jota on kuulusteltu, saman tuomioistuimen toiseen istuntoon tai kuulla todistajia vastakkain asianosaisen pyynnöstä tai viran puolesta.

Poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa on mahdotonta tai vaikeaa kuulustella todistajaa tuomioistuimessa, asiaa käsittelevä tuomioistuin voi tarkastella kirjallista todistajanlausuntoa, jos tuomioistuin katsoo, että ottaen huomioon todistajan henkilöllisyyden ja olosuhteet, joissa todistajanlausunto on määrää antaa, tämä ei haittaa asian kannalta olennaisten tosiseikkojen selvittämistä. Todistaja voidaan osapuolten aloitteesta kutsua uudelleen tuomioistuimen kuulusteltavaksi, jos tämä on välttämätöntä asian tosiseikkojen selvittämiseksi tarkemmin. Ennen todistajanlausuntonsa antamista todistajan on allekirjoitettava siviiliprosessilain 192 §:n 4 momentissa säädetty vala ja häntä muistutetaan siitä, että väärän todistuksen antaminen on rikos. Todistaja allekirjoittaa ilmoituksen siitä, että hän on saanut tämän varoituksen. Kirjallinen todistajanlausunto on annettava notaarin läsnä ollessa, ja notaari varmentaa sen.

Asiantuntijoiden kuulustelu

Asiantuntijan lausunto luetaan ääneen istunnossa. Ennen asiantuntijan lausunnon lukemista lausunnon antava(t) asiantuntija(t) vannoo (vannovat) valan asettamalla käden Liettuan tasavallan perustuslain päälle ja sanomalla: ”Minä (koko nimi) vannon, että suoritan asiantuntijatehtäväni oikeudenkäynnissä rehellisesti ja annan puolueettoman ja perustellun asiantuntijan lausuntoni parhaan asiantuntemukseni mukaan.” Jos asiantuntijaa kuullaan istuntosalin

ulkopuolella, asiantuntijan allekirjoittama vala on osa asiantuntijan lausuntoa. Liettuan tuomioistuinasiantuntijoiden luetteloon (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*) kuuluvien asiantuntijoiden, jotka ovat vannoneet valan heidän luetteloon ottamisensa yhteydessä, ei tarvitse vannoa valaa tuomioistuimessa, ja heidän katsotaan saaneen varoituksen totuudenvastaisten lausuntojen ja lausumien antamisen seuraamuksista. Tuomioistuimella on oikeus pyytää asiantuntijaa esittämään lausuntonsa suullisesti. Asiantuntijan suullinen lausunto liitetään istuntopöytäkirjaan. Asiantuntijoille voidaan esittää kysymyksiä, ja heitä voidaan pyytää selittämään tai täydentämään lausuntoaan. Henkilö, joka on pyytänyt asiantuntijan nimeämistä, esittää tälle ensin kysymyksiä. Seuraavaksi asiantuntijalle esittävät kysymyksiä muut asianosaiset. Jos tuomioistuin nimittää asiantuntijan viran puolesta, kantaja esittää asiantuntijalle ensin kysymyksiä.

Tuomareilla on oikeus esittää asiantuntijalle kysymyksiä milloin tahansa tämän kuulustelun aikana.

Asiantuntijalausunto annetaan ainoastaan tuomioistuimen pyynnöstä (ja se on toimitettava kirjallisen asiantuntijalausannon muodossa).

Asiantuntijalausuntoon on sisällyttävä yksityiskohtainen kuvaus tehdyistä tutkimuksista, niiden perusteella syntyneet päätelmät ja perustellut vastaukset tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin.

Jos tuomioistuin pyytää asiantuntijan lausuntoa ilman kirjallista asiantuntijalausuntoa, asiantuntijalausuntoa pidetään kirjallisena todisteena, jonka hän on antanut niin kuin muutkin asianosaiset tai jonka tuomioistuin on pyytänyt siviiliprosessilaissa säädetyn menettelyn mukaisesti.

Siviiliprosessilain 198 §:ssä annetaan seuraavat kirjallisten todisteiden toimittamista koskevat säännöt:

Asianosaiset voivat toimittaa kirjallisia todisteita tai tuomioistuin voi pyytää niitä laissa määrätyn menettelyn mukaisesti.

Kirjalliset todisteet on toimitettava siviiliprosessilaissa säädettyssä muodossa: asianosaisen, joka esittää oikeudenkäyntiasiakirjan sisällön tueksi kirjallista todistusaineistoa, on liitettävä mukaan alkuperäiset asiakirjat tai niiden jäljennökset (sähköiset jäljennökset), jotka on varmentanut tuomioistuin, notaari (tai muu henkilö, jolla on valtuudet toimia notaarina). menettelyyn osallistuva asianajaja tai asiakirjan antanut (vastaanottanut) henkilö. Tuomioistuin voi pyytää omasta aloitteestaan tai jonkin menettelyn asianosaisen pyynnöstä, että asiakirjat toimitetaan alkuperäisinä. Asianosaisen pyyntö alkuperäisten asiakirjojen toimittamisesta on esitettävä kanteen, vastakanteen, vastineen tai asianosaisten muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen yhteydessä. Asianosaiset voivat esittää tällaisen pyynnön myöhemmin, jos tuomioistuin toteaa, että syyt sen esittämättä jättämiseen aiemmin olivat pakottavat, tai jos pyyntöön suostuminen ei viivytä asian ratkaisemista. Jos vain osa asiakirjasta liittyy oikeudenkäyntiasiakirjojen sisältöön, tuomioistuimelle voidaan toimittaa vain merkitykselliset osat (otteet).

Kaikki oikeudenkäyntiasiakirjat ja niiden liitteet on toimitettava tuomioistuimelle liettuan kielisinä lukuun ottamatta tiettyjä laissa säädettyjä poikkeuksia. Jos asianomaiset, joille oikeudenkäyntiasiakirjat on toimitettava, eivät ymmärrä liettua, tuomioistuimelle on toimitettava näiden asiakirjojen käännökset kielellä, jota asianomaiset ymmärtävät. Jos toimitettavat asiakirjat on siviiliprosessilain mukaan käännettävä vieraalle kielelle, asianosaisten on toimitettava niistä tuomioistuimelle virallinen käännös säädetyn oikeudellisen menettelyn mukaisesti.

Oikeudenkäyntiasiakirjoihin sisältyvät alkuperäiset asiakirjat voidaan palauttaa pyynnöstä. Tällöin tuomioistuimen on säilytettävä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti varmennetut kopiot palautettavista asiakirjoista.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Siviiliprosessilain 197 §:n mukaan valtion ja kuntien viranomaisten myöntämät asiakirjat, jotka valtion valtuuttamat henkilöt ovat hyväksyneet toimivaltansa rajoissa ja asiakirjan muotoon sovellettavien vaatimusten mukaisesti, voidaan katsoa virallisiksi kirjallisiksi todisteiksi ja niillä on suurempi todistusarvo. Virallisissa kirjallisissa todisteissa mainittuja seikkoja pidetään totena, paitsi jos ne kumotaan muilla todisteilla oikeudenkäynnissä, lukuun ottamatta todistajan lausuntoa. Kieltoa käyttää todistajan lausuntoa ei sovelleta, jos se on ristiriidassa vilpittömyyden, oikeudenmukaisuuden ja kohtuullisuuden periaatteiden kanssa. Virallisen kirjallisen todisteen todistusarvo voidaan myöntää lain perusteella myös muille asiakirjoille.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Asiaan liittyviä seikkoja, jotka on lakisääteisesti todistettava tietyllä tavalla, ei voida todistaa millään muulla tavalla (siviiliprosessilain 177 §:n 4 momentti).

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Todistamaan kutsutun henkilön on saavuttava oikeuteen ja annettava totuudenmukainen todistuksensa. Todistamaan kutsuttu henkilö on lain nojalla vastuussa, jos hän ei täytä todistajan velvollisuuksiaan (191 §). Hänelle voidaan tällöin määrätä sakko.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistaja voi kieltäytyä todistamasta itseään, perheenjäseniään tai läheisiä sukulaisiaan vastaan.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos todistaja, asiantuntija tai tulkkii/kääntäjä ei ole saapunut asian käsittelyyn, tuomioistuin kysyy asianosaisten mielipidettä siitä, voidaanko asiaa käsitellä ilman kyseistä todistajaa, asiantuntijaa tai tulkkia/kääntäjää, ja päättää, jatketaanko vai lykätäänkö asian käsittelyä. Jos oikeuteen kutsuttu todistaja, asiantuntija tai tulkkii/kääntäjä ei saavu asian käsittelyyn eikä hänellä ole siihen pätevää syytä, hänet voidaan tuomita 1 000 Liettuan litin suuruisiin sakkoihin. Todistaja voidaan noutaa oikeudenkäyntiin pakkokeinoin tuomioistuimen määräyksellä (siviiliprosessilain 248 §).

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Seuraavia henkilöitä ei saa kuulla todistajina:

siviili- ja hallinto-oikeudenkäyntien asiamiehet tai rikosoikeudenkäyntien puolustusasianajajat, silloin kun on kyse seikoista, jotka he ovat saaneet tietoonsa tätä tehtävänsä harjoittaessaan;

henkilöt, jotka eivät kykene ymmärtämään asian kannalta olennaisia seikkoja tai antamaan todistusta fyysisten tai henkisten vammojen vuoksi;

papit, silloin kun on kyse heille ripissä uskotuista seikoista;

terveydenhuoltoalan ammattilaiset, kun on kyse heidän vaihtoluovollisuutensa piiriin kuuluvista seikoista;

sovittelijat, kun on kyse seikoista, jotka he ovat saaneet tietoonsa sovittelumenettelyn yhteydessä.

Laissa voidaan määritellä todistamiskiellon piiriin myös muita henkilöitä.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Kun on selvitetty todistajan suhteet osapuoliin ja kolmansiin sekä muita todistajanlausannon arvioinnin kannalta tärkeitä seikkoja (kuten todistajan koulutus ja ammatti), tuomioistuin kehottaa todistajaa kertomaan kaiken, mitä hän asiasta tietää, mutta välttämään sellaisen tiedon antamista, jonka lähde hän ei pysty täsmentämään.

Kun todistaja on antanut lausuntonsa, hänelle voidaan esittää kysymyksiä. Todistajaa kuulustelee ensin henkilö, joka pyysi hänen kutsumistaan todistajaksi, sekä tämän edustaja, ja tämän jälkeen muut asianosaiset. Tuomioistuimen aloitteesta kutsuttua todistajaa kuulustelee ensin kantaja. Tuomarin on jätettävä huomiotta johdattelevat tai asiaankuulumattomat kysymykset. Tuomarilla on oikeus esittää kysymyksiä milloin tahansa todistajan kuulemisen aikana.

Tuomioistuin voi tarvittaessa kuulustella todistajaa uudelleen saman istunnon aikana, kutsua todistajan, jota on kuulusteltu, saman tuomioistuimen toiseen istuntoon tai kuulla todistaja vastakkain asianosaisen pyynnöstä tai viran puolesta.

Poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa on mahdotonta tai vaikeaa kuulustella todistajaa tuomioistuimessa, asiaa käsittelevä tuomioistuin voi tarkastella kirjallista todistajanlausuntoa, jos tuomioistuin katsoo, että ottaen huomioon todistajan henkilöllisyyden ja olosuhteet, joissa todistajanlausunto on määrää

antaa, tämä ei haittaa asian kannalta olennaisten tosiseikkojen selvittämistä. Todistaja voidaan osapuolten aloitteesta kutsua uudelleen tuomioistuimen kuulusteltavaksi, jos tämä on välttämätöntä asian tosiseikkojen selvittämiseksi tarkemmin. Ennen todistajanlausuntonsa antamista todistajan on allekirjoitettava ennalta määrätty vala ja häntä muistutetaan siitä, että väärän todistuksen antaminen on rikos. Todistaja allekirjoittaa ilmoituksen siitä, että hän on saanut tämän varoituksen. Kirjallinen todistajanlausunto on annettava notaarin läsnä ollessa, ja notaari varmentaa sen.

Asianomaisten osallistuminen tuomioistuinkäsittelyyn ja todistajien kuulustelu muualla voidaan varmistaa tietotekniikan ja sähköisen viestintäteknologian avulla (esimerkiksi video- ja puhelinneuvottelut). Käytettäessä tällaisia tekniikoita oikeusministerin vahvistaman menettelyn mukaisesti on varmistettava, että asianomaiset tunnustetaan luotettavasti ja että tiedot (todisteet) tallennetaan ja toimitetaan asianmukaisesti.

Lisäksi liettualaiset tuomioistuimet voivat siviiliprosessilain 803 §:n mukaan pyytää toisen valtion tuomioistuinta käyttämään kyseisiä teknisiä viestintävälineitä (video- tai puhelinneuvottelut) todisteiden keräämiseksi.

3 Näytön arviointi

Tuomioistuin arvioi oikeudenkäynnissä esitetyn näytön oman harkintansa mukaisesti tutkittuaan oikeudenkäynnin aikana esiin tuotuja asioita koskevia todisteita perusteellisesti, puolueettomasti ja lain mukaisesti.

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tosiseikkoja voidaan selvittää seuraavin keinoin: osapuolten tai kolmansien (henkilökohtaisesti esittämät tai edustajan välityksellä esitetyt) lausunnot, todistajanlausunnot, kirjalliset todisteet, todistusesineet, tarkastuspöytäkirjat ja asiantuntijalausunnot, laillisesti hankitut valokuvat ja ääni- tai kuvanauhatalenteet sekä muunlainen todistusaineisto. Tosiseikkoja, jotka ovat valtio- tai ammattisalaisuuksia, ei yleensä saa käyttää todisteena siviilioikeudellisissa menettelyissä ennen kuin ne on julistettu ei-salaisiksi lakisääteistä menettelyä noudattaen. Sovittelumenettelyssä saatuja tietoja ei saa käyttää todisteena siviilioikeudellisissa menettelyissä lukuun ottamatta tapauksia, joista säädetään siviilioikeudellisten riita-asioiden sovittelusta annetussa laissa.

On myös syytä mainita, että siviiliprosessilain 185 artiklan mukaan tuomioistuimen on arvioitava oikeudenkäynnissä esitetty näyttö oman harkintansa mukaisesti tutkittuaan oikeudenkäynnin aikana esiin tuotuja asioita koskevia todisteita perusteellisesti, puolueettomasti ja lain mukaisesti. Millään todisteella ei ole ennalta määrättyä vaikutusta tuomioistuimeen nähden siviiliprosessilaissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Kyllä (ks. 2.4 kohta).

Päivitetty viimeksi: 21/11/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Luxemburg

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Luxemburgin lainsäädännössä on periaatteena, että sen, joka vaatii veloitteen täyttämistä, on näytettävä velvoite toteen. Vastaavasti sen, joka pyrkii vapautumaan veloitteesta, on osoitettava suorittaneensa maksun tai toteuttaneensa toimen, jonka seurauksena kyseinen velvoite on täytetty.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Luxemburgin laissa säädetään tiettyissä tapauksissa olettamista, joilla henkilö, jonka on todistettava mahdoton tai vaikeasti osoitettava seikka, vapautetaan todistustaakasta. Olettama on tiedossa olevan ja tuntemattoman seikan välinen syy-seuraussuhde, joka vahvistetaan laissa tai tuomarin harkinnan perusteella.

Lainsäätäjät erottaa kaksi olettamien ryhmää: lainmukaisesta olettamasta säädetään tiettyjen toimien tai seikkojen osalta erityislaissa. Olettamat, joista ei säädetä laissa, kuuluvat puolestaan tuomarin harkintavaltaan, jolloin ainoastaan vakaat, täsmälliset ja pitävät olettamatt voidaan hyväksyä.

Vastanäytön esittäminen olettamille on yleensä mahdollista. Esimerkiksi avioliitossa syntyneen lapsen isäksi oletetaan äidin aviomies. Isyyden kiistämiskanne on kuitenkin mahdollinen.

Harvemmin olettamatt ovat kumoamattomia, jolloin niihin ei ole mahdollista esittää vastanäyttöä.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Tosiseikkojen arviointi jätetään tuomarin yksinomaiseen harkintavaltaan. Jos asiasta ei ole varmuutta, tuomari tutkii, onko olemassa vakaita, täsmällisiä ja pitäviä aihetodisteita, ja hyväksyy tai hylkää näytön väitettyjen seikkojen todennäköisyyden perusteella.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Tuomari voi asianosaisen pyynnöstä määrätä hankittavaksi selvitystä, mutta joissain tapauksissa hän voi määrätä selvityksen hankkimisesta myös omasta aloitteestaan.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Tuomari selvittää nimetyille asiantuntijalle tehtävän sisällön. Asiantuntija kääntyy asianosaisten ja niiden kolmansien henkilöiden puoleen, joiden apua tarvitaan selvitysten hankinnassa. Kontradiktorisen periaatteen mukaisesti selvitykset esitetään asianosaisten läsnä ollessa.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Selvitys voidaan määrätä hankittavaksi aina silloin, kun tuomarilla ei ole tarpeeksi aineistoa asian ratkaisemiseksi.

Tosiseikasta voidaan määrätä hankittavaksi selvitys vain jos sitä esittäneellä asianosaisella ei ole tarpeeksi aineistoa sen toteen näyttämiseksi.

Tutkintatoimia ei voida missään tapauksessa määrätä vain jotta voitaisiin korjata tilanne, jossa osapuoli on laiminlyönyt velvollisuutensa esittää tarvittava näyttö.

Tuomari voi määrätä käytettäväksi vain sellaisia selvityskeinoja, jotka ovat tarpeen riidan ratkaisemiseksi, jolloin on pyrittävä valitsemaan yksinkertaisin ja huokein tapa.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Todistelukeinoja ovat kirjalliset todisteet, todistajanlausumat, olettamatt, tunnustaminen ja valahehtoinen lausunto.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja eksperdiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Todistajan ja asiantuntijan lausuntojen vastaanottaminen:

Kun todistajanlausuntojen vastaanottaminen on sallittua, tuomari voi ottaa kolmansilta vastaan näiden omiin kokemuksiin perustuvia lausuntoja, joista saadaan lisätietoja riita-asiaan liittyvien tosiseikkojen selvittämiseksi. Nämä lausunnot voidaan antaa joko kirjallisesti tai suullisesti.

Tuomari voi pyytää valitsemaansa henkilöä antamaan todistajana tai asiantuntijana lausuntoja tosiseikasta, jonka selvittäminen edellyttää teknisen asiantuntijan antamia tarkempia tietoja. Jos lausuntoa ei ole tarpeen antaa kirjallisesti, tuomari voi antaa tekniselle asiantuntijalle luvan esittää tiedot oikeudenistunnossa suullisesti. Lausunnosta laaditaan pöytäkirja, jonka tuomari ja kirjaaja allekirjoittavat.

Kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin sovellettavat säännöt:

Kirjalliset todisteet:

Osapuoli, joka esittää näyttöä, on velvollinen antamaan sen tiedoksi myös muille osapuolille. Tiedoksiantaminen tapahtuu vastaanottotodistusta vastaan tai toimittamalla todiste kirjaamoon. Tiedoksiantaminen on tehtävä ilman eri pyyntöä.

Todistajanlausunnot:

Asiantuntija toimittaa lausuntonsa tuomioistuimen kirjaamoon. Vaikka asiantuntijoita olisi useampia, lausuntoja on vain yksi. Kukin asiantuntija voi ilmaista siinä mahdollisen eriävän mielipiteensä. Jos asiantuntija on pyytänyt lausuntoonsa tarkentavia tietoja jonkin toisen alan asiantuntijalta, tämä lausunto liitetään tapauksen mukaan joko oikeudenkäyntipöytäkirjaan tai asiakirja-aineistoon.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Joillakin todistelukeinoilla on suurempi painoarvo kuin toisilla:

Virallisesti vahvistetun asiakirjan (*acte authentique*) laatii viranhaltija (notaari, haastemies) virkansa puolesta. Tällaista asiakirjaa pidetään luotettavana, ellei sitä osoiteta vääräksi.

Virallisesti vahvistamaton asiakirja laaditaan ilman viranhaltijan myötävaikutusta asianosaisten kesken ja varustetaan asianosaisten allekirjoituksilla. Sitä pidetään luotettavana, ellei toisin todisteta.

Todistajanlausuntojen ja muiden todistelukeinojen luotettavuus jätetään tuomarin vapaaseen harkintaan.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Kirjallinen todiste on välttämätön sellaisen oikeustoimen (sopimus) osoittamiseksi, jonka arvo ylittää 2 500 euroa. Oikeudellisen tosiseikan (tapahtuman) toteen näyttäminen on vapaamuotoista.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajad ütlusi andma?

Lainsäätäjä velvoittaa todistajan avustamaan oikeutta totuuden selville saamisessa.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Todistamisvelvollisuudesta voidaan vapauttaa henkilöt, joilla on siihen laillinen syy. Asianosaisten vanhemmat tai häneen suorassa sukulaisuussuhteessa olevat henkilöt taikka aviopuoliso, myös eronnut puoliso, voivat kieltäytyä todistamasta.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Niskoittelevat todistajat voidaan kutsua saapumaan paikalle omalla kustannuksellaan, jos heidän kuulemisensa katsotaan välttämättömäksi. Niskoittelevat todistajat ja ne, jotka ilman laillista syytä kieltäytyvät todistamasta tai vannomasta valaa, voidaan tuomita 50–2 500 euron suuruiseen sakkoon.

Henkilö, joka pystyy osoittamaan olleensa estynyt saapumasta paikalle vaadittuna päivänä, voidaan vapauttaa sakosta ja haastamiskulujen maksamisesta.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Ketä tahansa voidaan kuulla todistajana, lukuun ottamatta henkilöitä, jotka eivät ole kelpoisia todistamaan oikeudessa.

Todistamaan kelpaamattomia voidaan kuitenkin kuulla samoin ehdoin, mutta ilman valan vannomista. Jälkeläisiä ei kuitenkaan koskaan voida kuulla väitteistä, joita aviopuolisot ovat esittäneet avioero- tai asumuserovaatimuksen tueksi.

2.12 Milline on kohtuniku ja poole roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa

Tuomari kuulee todistajia kutakin erikseen, kun asianosaiset ovat läsnä tai kun heidät on kutsuttu paikalle, määräämässään järjestyksessä. Todistajat eivät saa lukea lausuntoaan paperista.

Tuomari voi kuulla tai kuulustella todistajia kaikista seikoista, joiden toteen näyttäminen laissa sallitaan, vaikka kyseisiä seikkoja ei olisi mainittu tutkintapäätöksessä. Tuomari voi kuulla todistajia uudelleen, ristikuulustella heitä muiden todistajien tai asianosaisten kanssa ja tarvittaessa kuulla todistajaa teknisen asiantuntijan läsnä ollessa.

Asianosaiset eivät saa keskeyttää tai puhutella lausuntoaan antavaa todistajaa tai yrittää vaikuttaa häneen eivätkä kääntyä suoraan todistajien puoleen istunnosta poistamisen uhalla. Tuomari esittää kysymykset, jotka asianosaiset antavat hänelle todistajan kuulustelun jälkeen, jos hän katsoo sen aiheelliseksi. Videoneuvottelut ja muut tekniset apuvälineet

Jäsenvaltioiden tuomioistuinten välistä yhteistyötä todisteiden vastaanottamisessa ja hallinnoinnissa on pyritty parantamaan, yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan 28 päivänä toukokuuta 2001 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1206/2001 jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa. Luxemburgin lainsäädännössä ei ole erityisiä säännöksiä videoneuvottelujen käytöstä. Tässä yhteydessä sovelletaan uuden siviiliprosessilain säännöksiä, jotka koskevat todistajien kuulemistä, tuomarin suorittamia tarkistuksia ja osapuolten henkilökohtaista osallistumista oikeudenkäyntiin. Tuomioistuimilla on käytössään tarvittavat tekniset välineet. Videoneuvottelun sovittuna ajankohtana paikalla ovat tuomari, kirjaaja, tulkki ja teknikko.

Tuomari voi määrätä koko esitettävän selvityksen tai osan siitä tallennettavaksi äänen- tai kuvantoistolaittein taikka audiovisuaalisin laittein. Tuomioistuimen kirjaaja säilyttää tallenteen. Kukin asianosainen voi pyytää omalla kustannuksellaan kappaletta, kopiota tai toisintoa tallenteesta.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Tuomioistuim ei ota huomioon todisteita, jotka on saatu lainvastaisella tavalla, kuten piilokameralla tai äänittämällä puhelu vastaajan tietämättä.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Oikeudenkäynnin osapuolen omilla lausumilla ei periaatteessa ole todistusarvoa.

Linkkejä

<http://www.legilux.lu/>

Päivitetty viimeksi: 26/04/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Malta

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Riita-asioiden oikeudenkäyntijärjestystä koskevan lain (*Code of Organisation and Civil Procedure*) 562 §:n mukaan velvollisuus näyttää tosiseikka toteen on siihen vetoavalla asianosaisella.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen oletamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Asiaa koskevat säännökset ovat riita-asioiden oikeudenkäyntijärjestystä koskevan lain 627 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä. Lain 627 §:ssä mainitaan asiakirjoja, jotka hyväksytään sellaisenaan näytöksi ilman oikeaksi todistamista. Näitä ovat muun muassa:

Maltan hallituksen asiakirjat, jotka on allekirjoittanut ministeri tai kyseisen asiakirjan laatineen osaston päällikkö, tai heidän poissa ollessaan varamies tai muu lähinnä alemmassa virka-asemassa oleva, joka on valtuutettu allekirjoittamaan kyseisiä asiakirjoja;

Maltan ministeriöiden rekisterit;

kaikki viralliset asiakirjat, jotka toimivaltaiset viranomaiset ovat allekirjoittaneet ja jotka on julkaistu Maltan hallituksen tiedotteessa;

Maltan hallituksen asiakirjat, jotka on painettu hallituksen suostumuksella ja julkaistu asianmukaisesti;

Maltan tuomioistuinten, myös kirkollisten tuomioistuinten, asiakirjat ja rekisterit;

yleisen rekisteriviranomaisen (*Public Registry Office*) ja maarekisterin (*Land Registry*) antamat todistukset;

riita-asioita käsittelevän tuomioistuimen ensimmäisen jaoston (*First Hall of the Civil Court*) valvonnassa annettu meriselitys;

muut kaupparenkulkuilaisissa mainitut asiakirjat (muun muassa kirjaajan tai muun valtuutetun virkamiehen allekirjoittamat rekisteröintitodistukset sekä rekisteröintitodistukseen kirjoitetut muut maininnat, jotka kirjaaja tai muu valtuutettu virkamies on allekirjoittanut).

Tiettyjen muiden asiakirjojen sisältö on myös vapautettu oikeaksi todistamisesta, mutta niiden aitous on kuitenkin todistettava:

lainsäädännössä tai hallituksen toimesta valtuutetun tai tunnustetun laitoksen tai julkisen elimen asiakirjat ja rekisterit;

seurakuntien asiakirjat ja rekisterit, jotka liittyvät syntymään, avioliittoon ja kuolemaan, sekä seurakunnan papin läsnä ollessa lainsäädännön mukaisesti toteutetut toimet;

Maltassa toimivien julkisten notaarien asiakirjat ja rekisterit;

kaupan alan toimijoiden laatima lakisääteinen kirjanpitoaineisto siltä osin kuin se liittyy sopimukseen tai muuhun luonteeltaan kaupalliseen toimeen;

julkisten välittäjien laatima lakisääteinen kirjanpitoaineisto siltä osin kuin se liittyy sopimuspuolten välisiin liiketoimiin.

Edellä mainittujen asiakirjojen sisällön kiistävien todisteiden esittäminen on sallittua.

Edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi Maltan lakien 16 luvussa (*Civil Code*) oletetaan, että avioliitossa syntyneen lapsen isä on aviomies. Tämä oikeudellinen oletamus voidaan todistaa pätemättömäksi riita-asioita käsittelevän tuomioistuimen perheoikeuden jaostolle (*Civil Court, Family Section*) annettavalla valaehoitaisella hakemuksella. Lisäksi on esitettävä todisteet, joilla oletamus osoitetaan pätemättömäksi.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Jotta tuomioistuin voi antaa tuomion siviiliasioissa, sen on todettava esitettyjen todisteiden olevan riittävän hyviä.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Kaikki oikeuskäsittelyn asianosaiset voivat todistaa riippumatta siitä merkityksestä, joka asialla on heille. Asianosainen voi todistaa omasta tai toisen asianosaisen pyynnöstä, tai tuomioistuin voi kutsua hänet todistamaan viran puolesta. Kun menettely aloitetaan valaehoitaisella hakemuksella, on laadittava todistajaluettelo. Todistajaluettelo on liitettävä myös valaehoitaiseen vastaukseen. Asianosaisen on toimitettava hakemus, jos hän haluaa tuoda uuden todistajan oikeuden kuultavaksi.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Kun todisteiden vastaanottamista koskeva hakemus on hyväksytty, todistajat haastetaan kuultavaksi asianosaisen hakemuksella. Todistajien haastamista pyydetään suullisesti tai kirjallisesti Maltan tai Gozon rauhantuomioistuimelta (*Court of Magistrates*).

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin voi hylätä asianosaisen jättämän hakemuksen todisteiden vastaanottamisesta, jos haastettava henkilö on lakimies, oikeudellinen asiamies tai pappi. Myöskään istunnossa läsnä olevat henkilöt pääsääntöisesti eivät saa toimia todistajina kyseisessä asiassa. Tuomioistuin voi kuitenkin harkintansa mukaan yksittäistapauksissa poiketa tästä pääsäännöstä, jos siihen on hyvät perusteet. Joissakin erityislaeissa säädetään virka-asioita koskevasta vaihtoluvelvollisuudesta ja kielletään luottamuksellisen tiedon paljastaminen. Tuomioistuin voi evätä todistelua koskevan pyynnön myös silloin kun se pitää todistajan lausumaa tarpeettomana.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Todisteita voidaan esittää asiakirjoina, suullisesti tai valaehoitaisena todistuksena.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajalausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Pääsäännön mukaan todistaja kuullaan suullisesti julkisessa istunnossa. Lainsäädännössä säädetään myös muunlaisesta todisteiden vastaanottamisesta: Sekä Maltassa että ulkomailla asuvat todistajat voivat antaa todisteita valaehoitaisella todistuksella.

Jos henkilö, jonka on esiinnyttävä todistajana vireillä olevassa asiassa, on lähdössä pois Maltasta, tai jos hänen terveydentilansa tai ikänsä perusteella voidaan olettaa, että hän saattaa menehtyä tai tulla kykenemättömäksi antamaan kertomustaan ennen asian käsittelyä, tai ei kykene muutoin osallistumaan oikeudenkäyntiin, tuomioistuin määrää avustajan ottamaan kertomuksen vastaan. Todistajalle esitetyt kysymykset ja hänen niihin antamat vastaukset tallennetaan kirjallisesti, ja todistaja allekirjoittaa todistuksensa tai vahvistaa sen puumerkillään.

Tuomioistuin voi myös nimittää muun tuomarin (*Supplementary Judge*) kuulemaan todistajaa, joka ei ikänsä vuoksi pysty poistumaan kotoaan.

Jos todistaja asuu ulkomailla, lakimies voi hakemuksella pyytää tämän kuulemista virka-avun välityksellä (*rogatory request*). Todistajan kuulemista pyytävä asianosainen toimittaa kirjalliset kysymykset ja ilmoittaa sen henkilön nimen ja osoitteen, joka toimii hänen puolestaan todistajaa kuultaessa.

Tuomioistuin voi tarpeen mukaan sallia todistajan kertomuksen esittämisen ääni- tai kuvataallenteena.

Tuomioistuin voi myös nimittää oikeudellisia asiantuntijoita (*legal referee*) kuulemaan todistajia ja vastaanottamaan todistajanvaloja.

Oikeudellisella asiantuntijalla on todisteita vastaanottaessaan käytössään samat keinot kuin tuomioistuimella.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Kaikki todistelukeinot ovat yhtä tärkeitä.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Ei, mutta aina on esitettävä parhaat mahdolliset todisteet.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Lain mukaan kaikkien haastettujen todistajien on todistettava.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Oikeudenkäynnin asianosaisen vaimo tai aviomies ovat esteettömiä todistajia, ja heidät voidaan jonkin asianosaisen pyynnöstä velvoittaa todistamaan oikeuskäsittelyssä. Vaimoa tai aviomiestä ei voida kuitenkaan velvoittaa paljastamaan seikkaa, jonka on kuullut luottamuksellisesti puolisoiltaan avioliiton aikana. Puolisoa ei voida myöskään määrätä vastaamaan kysymyksiin, jotka voivat johtaa siihen, että toista puolisoa vastaan pannaan vireille rikosoikeudenkäynti.

Myöskään lakimiehelle, oikeudelliselle asiamiehelle tai papille kerrottua asiaa ei tarvitse paljastaa. Jos lakimies tai oikeudellinen asiamies saa luvan asiakkaaltaan, hänelle voidaan esittää kysymyksiä seikoista, jotka asiakas on kertonut käsiteltävänä olevasta asiasta. Vastaavasti pappi voi asianomaiselta henkilöltä luvan saatuaan vastata kysymyksiin seikoista, jotka on saanut tietoonsa ripin yhteydessä.

Kirjanpitäjät, lääkärit, sosiaalityöntekijät ja avioliittoneuvojat voidaan ainoastaan tuomioistuimen määräyksellä velvoittaa paljastamaan asiakkailtaan saamiaan vaihtolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja tai ammattiaan harjoittaessaan muuten saamiaan tietoja. Tämä koskee myös tulkkeja, jotka osallistuvat tällaisten tietojen välittämiseen.

Vaihtolovelvollisuuden sitoma todistaja ei saa paljastaa luottamuksellisia tietoja muuten kuin olosuhteissa, joista säädetään käsiteltävänä olevaan asiaan sovellettavassa lainsäädännössä.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos asianmukaisesti haastettu todistaja ei saavu nimettynä ajankohtana oikeuden kuultavaksi, hän syyllistyy oikeuden halventamiseen, mistä määrätään välittömästi sakkorangaistus. Tuomioistuin voi myös antaa todistajasta pidätysmääräyksen tai määrätä hänet tuotavaksi seuraavaan oikeuden istuntoon. Tuomioistuin voi kumota todistajalle määräämänsä sakon, jos istunnosta pois jäämiselle on hyvät perusteet.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Todistajina voidaan kuulla kaikkia henkilöitä, jotka ovat täysissä ruumiin ja sielun voimissa ja joilla on kelpoisuus esiintyä todistajina. Todistajan ikä ei estä kuulemista, jos hän ymmärtää, että todistajan kertomuksen on oltava totuudenmukainen.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Tuomioistuin voi esittää todistajalle tarpeelliseksi tai välttämättömiksi katsomiaan kysymyksiä kaikissa pää- tai vastakuulustelun vaiheissa. Kaikki oikeuskäsittelyn asianosaiset voivat todistaa riippumatta siitä merkityksestä, joka asialla on heille. Asianosainen voi todistaa omasta tai toisen asianosaisen pyynnöstä, tai tuomioistuin voi kutsua hänet todistamaan viran puolesta.

Tuomari kuulee alaikäisiä yleensä suljetuin ovin. Vaihtoehtoisesti voidaan nimittää lapsiasiavaltuutettu, joka huolehtii alaikäisen kuulemisesta.

Maltan ulkopuolella asuvia todistajia voidaan kuulla videoneuvottelussa.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Jos todisteet on hankittu laillisin keinoin, tuomioistuimella on täysi harkintavalta tuomiosta päättäessään. Ainoana poikkeuksena tuomioistuin ei pääsääntöisesti ota huomioon tosiseikkoja, jotka todistaja sanoo kuululleensa toisilta henkilöiltä, tai jotka toiset henkilöt voidaan haastaa itse kertomaan tuomioistuimelle.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Asianosaisen lausumat käyvät todisteeksi.

Päivitetty viimeksi: 22/03/2017

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Alankomaat

1 Todistustaakka

Alankomaiden prosessioikeudessa lähtökohtana on, että sen, joka väittää jotakin, on näytettävä väitteensä toteen. Toisin sanoen osapuoli, joka vetoaa tiettyjen tosiseikkojen tai oikeuksien oikeusvaikutuksiin, on todistettava kyseiset tosiseikat ja oikeudet. Poikkeuksellisesti todistustaakka voi määräytyä myös toisin, jos erityissäännöksissä niin säädetään tai jos se on tarpeen oikeuden ja kohtuuden nimissä.

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todistelua koskevia siviiliprosessilain (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) sääntöjä (149–207 §) sovelletaan haastemenettelyn (*dagvaardingsprocedure*) lisäksi hakemusmenettelyssä (*verzoekschriftprocedure*), paitsi jos asian luonne sen estää. Välitoimimenettelyssä (*kort geding procedure*) sääntöjä ei ole pakko soveltaa. Niitä ei sovelleta automaattisesti myöskään välimiesmenettelyssä (*arbitrage*), mutta menettelyn osapuolet voivat halutessaan sopia niiden soveltamisesta.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Tuomioistuimen on katsottava toteen näytetyiksi ne tosiseikat, jotka toinen osapuoli on esittänyt ja joita toinen osapuoli ei ole (tydyttävällä tavalla) kiistänyt. Poikkeuksena tästä on kuitenkin tilanne, jossa tällainen päätelmä aiheuttaisi oikeusvaikutuksia, joista osapuolet eivät voi vapaasti määrätä. Tällöin tuomioistuin voi vaatia todisteiden esittämistä.

Todistelua ei tarvita myöskään sellaisten tosiseikkojen ja olosuhteiden osalta, jotka ovat yleisesti tiedossa ja perustuvat kokemussääntöihin. Myös tuomioistuin voi käyttää niitä riippumatta siitä, onko niihin vedottu. Yleisesti tiedossa olevilla tosiseikoilla ja olosuhteilla tarkoitetaan sellaisia tosiseikkoja ja olosuhteita, jotka jokainen normaalisti kehittynyt ihminen tietää tai voi tietää. Kokemussäännöillä taas tarkoitetaan yleiseen tietämykseen perustuvia päätelmiä. Toteen ei tarvitse näyttää myöskään niitä tosiseikkoja, jotka tuomioistuin itse toteaa menettelyn aikana (nk. prosessuaaliset tosiseikat).

Joskus laissa säädetään olettamuksesta. Eräät tosiseikat ja olosuhteet ovat niin todennäköisiä, että osapuolen, joka vetoaa niihin, ei tarvitse näyttää niitä toteen. Myös tuomioistuin voi kokemussääntöjen nojalla esittää olettamuksia tosiseikkojen vahvistamiseen liittyen. Tällöin vastapuolella on mahdollisuus esittää vastanäyttöä. Lisäksi on olemassa joitakin erityistapauksia. Tieliikennelain mukaan autoilijan, joka ajaa polkupyöräilijän tai jalankulkijan päälle, on korvattava aiheutuneet vahingot, paitsi jos hän pystyy todistamaan, että onnettomuudessa oli kyse force majeure -tilanteesta. Toinen esimerkki on tapaus, jossa työntekijä vaatii korvausta vahingosta, jonka on todettu aiheutuneen hänen suorittaessaan työtehtäviään. Tällöin työnantaja voi välttää vahingonkorvausvelvollisuudelta vain, jos hän/se pystyy todistamaan, ettei ole laiminlyönyt asianmukaista huolellisuutta tai että vahinko on aiheutunut työntekijän tahallisen tai tietoisesti huolimattoman toiminnan seurauksena.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuin arvioi sille esitettyjä todisteita vapaan harkintansa mukaan, ellei laissa toisin säädetä. Tämä poikkeus koskee sääntöjä todisteiden sitovasta todistusvoimasta. Jos kyseessä on ratkaiseva todiste, tuomioistuin on velvollinen ottamaan tiettyjen todisteiden sisällön totena tai antamaan sille tietyn todistusvoiman. Myös tällöin vastapuoli voi esittää vastanäyttöä.

Tuomioistuin voi tehdä päätöksensä ainoastaan sellaisten tosiseikkojen nojalla, jotka on vahvistettu riittävällä tavalla todistelusaantöjä noudattaen.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Tietyissä tapauksissa (esim. tilintarkastus ja todistajan kuuleminen) tuomioistuin voi osapuolen pyynnöstä määrätä todisteluvollisuuden toiselle osapuolelle. Tuomioistuin voi tehdä sen myös viran puolesta eli omasta aloitteestaan.

Tuomioistuin voi myös joko osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyytää asiantuntijanlausuntoa tai määrätä toimitettavaksi katselmuksen tai käynnin paikan päällä. Tuomari nimeää asiantuntijan, vastaanottaa asiantuntijanlausunnon ja toteaa tilanteen paikalla. Osapuolilla on velvollisuus auttaa asiantuntijaa lausunnon laatimisessa.

Osapuolet voivat tuoda esiin omat näkemyksensä ja esittää vaatimuksia sekä asiantuntijanlausunnon että katselmuksen yhteydessä.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Osapuolella, jonka annetaan esittää todisteita tai jolla on todistustaakka, on velvollisuus todistaa esittämänsä seikat ja/tai olosuhteet. Vastapuolella on mahdollisuus esittää vastanäyttöä, jollei laki sitä kiellä.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomari kieltäytyy todisteiden vastaanottamisesta, jos ne eivät liity asiaan, ovat epämääräisiä, esitetään määrärajan umpeuduttua tai niitä ei ole esitetty vakavissaan. Todisteiden vastaanottopyyntöä ei voi evätä todisteiden oletetun vaikutuksen perusteella.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Alankomaissa todistelu on vapaamuotoista. Todisteita voi siis periaatteessa esittää millä tahansa keinoin, ellei laissa toisin säädetä. Laissa mainitaan joitakin mahdollisia todistelukeinoja:

viralliset asiakirjat ja tuomioistuimen päätökset,
tilintarkastus- ja kirjanpitomerkinnät ja niihin liittyvät asiakirjat,
todistajien kuuleminen,
asiantuntijoiden lausunnot tai kuuleminen,
katselmus ja käynti kohteessa.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todisteiden vastaanottaminen todistajilta on sallittava lain nojalla. Se tapahtuu osapuolen pyynnöstä tai niin, että tuomari määrää sen toisen osapuolen tehtäväksi. Myös osapuolia voidaan kuulla todistajina (ks. 3 kohta). Todistajia kuultaessa osapuolet nimeävät todistajat.

Todisteet saadaan todistajilta kuulemalla heitä. Kuuleminen tapahtuu oikeudenistunnossa suullisesti. Todistajanlausuntoa voidaan käyttää todisteena ainoastaan siltä osin kuin se koskee tosiseikkoja, joista todistajalla on ensi käden tietoa. Osapuolen pyyntö saada esittää todistajanlausunto hyväksytään, jos lausunnon aiheena olevat tosiseikat ovat kiistanalaisia ja voivat auttaa asian ratkaisemisessa.

Toisen osapuolen pyynnöstä tai tuomioistuimen omasta aloitteesta voidaan myös hankkia suullinen tai kirjallinen asiantuntijanlausunto (siviiliprosessilain 194 §). Jos lausunto annetaan kirjallisesti, tuomioistuin asettaa määrärajan, johon mennessä se on toimitettava. Suullisen lausunnon asiantuntija antaa määrätynä istuntopäivänä.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

On erotettava toisistaan sitovat ja ei-sitovat todisteet. Jos kyseessä on sitova todiste, tuomarin on katsottava sen sisältö toteen näytetyksi eli tunnustettava tällaisen todisteiden todistusvoima sellaisena kuin se laissa määritellään. Sitovasta näytöstä voi esittää myös vastanäyttöä, jollei sitä ole kielletty laissa. Sitovia todisteita ovat esimerkiksi viralliset asiakirjat ja rikostuomiot. Ei-sitovien todisteiden todistusarvon tuomari voi määrittää itse.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Tietyissä tapauksissa todisteeksi kelpaa ainoastaan asiakirja. Joissain tapauksissa asiakirja on tietyn oikeuden olemassaolon edellytys. Tällaisia asiakirjoja ovat esimerkiksi avioehtosopimus ja testamentti. Avioehtosopimuksen tai notaarin laatiman testamentin olemassaolo on todistettava notaarin vahvistamalla asiakirjalla. Myös lisätamentti käy todisteesta. Lisätamentti on käsin kirjoitettu, päivätty ja allekirjoitettu asiakirja, johon on kirjattu perittävän toiveet. Ne voivat koskea esimerkiksi vaatteiden, henkilökohtaisten tavaroiden, korujen sekä tiettyjen koti-irtaimistoon kuuluvien esineiden ja kirjojen perinnöksi jättämistä (siviililain (*Burgerlijk Wetboek*) 97 §). Lisätamenttia ei tarvitse vahvistaa notaarin laatimalla asiakirjalla.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Peruseriaate on, että jokainen, joka on lain mukaisesti kutsuttu todistajaksi, on velvollinen todistamaan eli olemaan läsnä oikeudenistunnossa ja antamaa siellä totuudenmukaisen lausunnon.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistamisvelvollisuudesta voi tietyissä tapauksissa saada vapautuksen.

Vapautus todistamisvelvollisuudesta voidaan myöntää perhesuhteiden nojalla osapuolten läheisille. Tähän ryhmään kuuluvat osapuolen (entinen) puoliso tai (entinen) rekisteröity kumppani sekä henkilöt, jotka ovat osapuolen sukulaisia joko verisukulaisuuden tai avioliiton kautta ensimmäisessä tai toisessa asteessa eli vanhemmat, lapset, isovanhemmat, lastenlapset ja sisarukset.

Todistaja voi myös pyytää vapautusta todistamisvelvollisuudesta tiettyjen kysymysten osalta, jos hän niihin vastaamalla myötävaikuttaisi itsensä tai sukulaisensa tuomitsemiseen rikoksesta. Tässä yhteydessä sukulaisiksi katsotaan verisukulaiset ja avioliiton kautta sukua olevat henkilöt suoraan alenevassa tai ylenevässä polvessa ja sivusukulaiset toisessa ja kolmannessa asteessa sekä todistajan (entinen) puoliso tai (entinen) rekisteröity kumppani (siviiliprosessilain 165 §:n 3 momentti).

Vapautus voidaan myöntää myös ammattiaseman perusteella. Tähän ryhmään kuuluvat henkilöt, joita sitoo salassapitovelvollisuus ammatinsa, työtehtäviensä tai muun asemansa vuoksi (esim. papit, lääkärit, asianajat ja notaarit).

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos henkilö, joka on kirjatulla kirjeellä kutsuttu todistamaan, ei saavu oikeudenkäyntiin, tuomari määrää asianosaisen pyynnöstä päivän, jona todistaja voidaan haastaa oikeuteen. Jos todistaja ei sittenkään saavu paikalle, tuomari voi määrätä poliisin hakemaan hänet oikeudenistuntoon. Jos oikeuteen saapunut todistaja kieltäytyy todistamasta, tuomari voi asianosaisen pyynnöstä määrätä hänet säilöön otettavaksi. Säilöönoton kustannukset lankeavat pyynnön esittäneen osapuolen maksettaviksi. Tuomari sallii säilöönoton vain, jos hän pitää sitä perusteltuna totuuden selville saamiseksi.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Periaatteessa todistamisvelvollisuus koskee kaikkia lukuun ottamatta henkilöitä, joilla on oikeus kieltäytyä siitä (ks. myös 2.9 kohta).

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajan kuuleminen on tuomarin tehtävä. Tuomari kuulee kutakin todistajaa erillään muista samaan istuntoon kutsutuista todistajista, jotka eivät ole vielä antaneet lausuntoaan, paitsi jos kyseessä on osapuolen kutsuma todistaja. Myös osapuolet ja niiden neuvonantajat voivat esittää todistajille kysymyksiä.

Tuomari voi joko omasta aloitteestaan tai toisen osapuolen pyynnöstä ristikuulustella todistajia joko keskenään tai osapuolia vastaan. Tuomari voi esittää osapuolille kysymyksiä todistajanlausunnon johdosta, ja myös osapuolet voivat esittää kysymyksiä toisilleen. Todistelua koskeviin Alankomaiden sääntöihin ei sisälly määräyksiä videoneuvottelusta. Alankomaiden lainsäädännössä videoneuvottelu ei ole kielletty, eikä sellaisen järjestämiselle ole mitään käytännön esteitä. Videoneuvottelun käytöstä päättää tuomari.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Lainvastaiset todisteet voidaan jakaa laittomasti hankittuihin ja laittomasti käytettyihin todisteisiin. Jos todiste on hankittu laittomasti, sen käyttö ei välttämättä ole laitonta. Tuomari päättää, milloin todiste katsotaan laittomaksi.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Osapuolia voidaan kuulla menettelyssä asianosaisina. Tällaista lausuntoa ei voida ottaa huomioon todisteena todistajana kuullun osapuolen hyväksi, paitsi jos lausunnon tarkoituksena on täydentää muita, puutteellisia todistajanlausuntoja (siviiliprosessilain 164 §:n 2 momentti).

Päivitetty viimeksi: 01/10/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Itävalta

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Pääsääntöisesti kunkin asianosaisen on esitettävä kaikki vaateensa perustelemiseksi tarpeelliset oikeustositseikat (väittämistaakka) ja vastaava näyttö (Itävallan siviiliprosessilain (*Zivilprozessordnung*, ZPO) 226 §:n 1 momentti ja 239 §:n 1 momentti). Asiantila voi jäädä epäselväksi (niin sanottu non liquet -tilanne), mutta tuomioistuimen on kuitenkin tehtävä ratkaisu. Tällaisessa tilanteessa otetaan avuksi todistustaakkasäännökset. Asianosaisilla on todistustaakka itselleen edullisen oikeussäännöksen mukaisten tosiasiallisten edellytysten täyttymisestä. Yleensä kantajan on vedottava niihin tosiseikkoihin, jotka perustelevat hänen vaatimuksensa, ja vastaajan taas niihin tosiseikkoihin, jotka osoittavat oikeaksi hänen vastaväitteensä. Lisäksi kantajalla on todistustaakka prosessinedellytysten täyttymisestä.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Ratkaisun kannalta merkittävät tosiseikat on näytettävä toteen, jolle niiden suhteen ole toisin säädetty. Näyttöä ei tarvita myönnettyistä tosiseikoista (ZPO:n 266 ja 267 §), ilmeisistä seikoista (ZPO:n 269 §) eikä lain nojalla oletetuista seikoista (ZPO:n 270 §).

Myönnetty tosiseikka on kyseessä silloin, kun osapuoli myöntää, että vastapuolen väite pitää paikkansa. Tuomioistuimen on pääsääntöisesti katsottava myönnetty tosiseikat toteen näytetyiksi ja otettava ne tutkimatta ratkaisun perusteeksi.

Ilmeisiä ovat tosiseikat, jotka ovat yleisesti tunnettuja (suuren joukon tiedossa tai vaikeuksitta milloin tahansa luotettavasti havaittavissa) tai oikeudelle tunnettuja (asiaa käsittelevän tuomioistuimen tiedossa viran puolesta tai nähtävissä välittömästi asiakirjoista).

Tuomioistuimen on otettava ilmeiset tosiseikat ratkaisunsa perusteeksi viran puolesta, eikä niistä tarvitse esittää väitteitä eikä näyttöä.

Oikeudellinen olettama syntyy välittömästi lain perusteella, ja se kääntää todistustaakan: vastapuolen on esitettävä näyttö vastatodistuksesta. Vastapuolen on osoitettava, että oletettua tosiseikkaa tai oletettua oikeudellista asiantilaa ei oikeudellisesta olettamasta huolimatta ole olemassa.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Oikeusprosessin tavoitteena on vakuuttaa tuomari tosiseikan olemassaolosta. Tavallisesti edellytetään korkeaa todennäköisyyden astetta, tuomarin vakuuttuneisuuteen ei tarvita ehdotonta varmuutta.

Näyttökynnyksen asteista saa osviittaa osittain laista, osittain oikeuskäytännöstä, ja niiden perusteella tavanomaista näyttökynnyksen astetta voidaan korottaa varmuutta lähentelevään todennäköisyyteen tai alentaa huomattavaan todennäköisyyteen. Jälkimmäisessä tapauksessa näyttökynnyksen ylittymiseen riittää siviiliprosessilain (ZPO) mukaan se, että seikka on ilmeisen perusteltu tai oikeaksi todistettu (ZPO:n 274 §). Myös niin sanottu ensivaikutelmaan perustuva näyttö (*prima facie* -näyttö) alentaa näyttökynnystä ja on käyttökelpoinen vahingonkorvausprosesseissa todisteiden puuttuessa: jos on kyseessä tyypillinen tapahtuma, joka elämäkokemuksen mukaan viittaa tiettyyn syy-yhteyteen tai vahingon aiheuttamiseen, pidetään kyseisiä tosiseikkoja koskevia oletettavia myös yksittäistapauksessa ensivaikutelman perusteella toteen näytettyinä.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Todistelu voi tapahtua viran puolesta tai asianosaisen pyynnöstä. Puhtaasti tutkintaperiaatteen mukaisessa menettelyssä (tuomioistuimen on selvitettävä ratkaisun kannalta merkittävät seikat viran puolesta) asianosaisten ei tarvitse erikseen pyytää todisteiden esittämistä. Itävallan siviiliprosessilain mukaisessa normaalitapauksessa tuomari voi hankkia viran puolesta kaikki todisteet, joiden avulla on odotettavissa selvitystä merkittävistä tosiseikoista (ZPO:n 183 §).

Tuomari voi määrätä asianosaiset esittämään asiakirjoja, toimittaa paikan päällä katselmuksen tai määrätä asiantuntijalausunnon antamisesta tai asianosaisten kuulustelusta. Asiakirjoja voidaan kuitenkin määrätä esitettäväksi vain silloin, kun ainakin toinen asianosaisista on tätä pyytänyt; asiakirjatodistelua tai todistajien kuulustelua ei saa suorittaa, jos molemmat osapuolet ovat sitä vastaan. Muissa tapauksissa todistelu tapahtuu aina asianosaisen tarjoamien todisteiden perusteella.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Todisteet otetaan pääsääntöisesti vastaan riita-asian suullisessa käsittelyssä. Niin sanotussa valmistavassa istunnossa (ZPO:n 258 §) tuomioistuin laatii asianosaisten tai näiden edustajien myötävaikutuksella käsittelyohjelman, johon sisältyy myös todistelua koskeva ohjelma. Tarvittaessa voidaan kuitenkin milloin tahansa keskustella uudelleen menettelyn etenemisestä. Todistelun jälkeen johtopäätöksistä keskustellaan asianosaisten kanssa (ZPO:n 278 §).

Todisteet on esitettävä pääsääntöisesti suoraan sille tuomarille, joka tekee asiassa ratkaisun. Laissa nimenomaisesti säädettyissä tapauksissa todistelu on mahdollista oikeusapumenettelyssä. Asianosaiset on kutsuttava mukaan todisteluvaiheessa, ja heillä on todistelun yhteydessä erilaisia oikeuksia, kuten oikeus esittää kysymyksiä todistajille tai asiantuntijoille. Todistelu tapahtuu aina viran puolesta ja yleensä myös silloin, kun asianosaiset eivät (kutsusta huolimatta) ole läsnä.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuimen on evättävä tarjotun todisteiden esittäminen, jos se katsoo todisteiden olevan epäolennainen (ZPO:n 275 §:n 1 momentti) tai jos todiste on tarjottu viivytystarkoituksessa (ZPO:n 178 §:n 2 momentti, 179 § ja 275 §:n 2 momentti). Lisäksi on mahdollisuus esittää määräaika todistelulle, joka todennäköisesti viivyttäisi menettelyä (ZPO:n 279 §:n 1 momentti); määräajan umpeuduttua tarjotun todisteiden esittäminen voidaan evätä. Epäämisen syyinä

voi olla myös se, ettei todistelu ole tarpeen, koska tuomioistuimien on jo vakuuttunut asiasta tai tosiseikka ei tarvitse todistelua, tai että todisteen esittäminen on kielletty. Kuluja aiheuttavan todistelun (esimerkiksi asiantuntijan lausunto) yhteydessä on pyydettyä todistelun pyytäjältä ennakkomaksu kulujen korvaamiseksi. Jos maksua ei suoriteta ajoissa, voidaan todistelu esittää vain siinä tapauksessa, ettei se aiheuta menettelyyn viivästyksiä.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Itävallan siviiliprosessilaissa säädetään todistelusta viiden klassisen todistuskeinon avulla: asiakirjat (292–319 §), todistajat (320–350 §), asiantuntijat (351–367 §), katselmus (368–370 §) ja asianosaisten kuulustelu (371–383 §). Periaatteessa näytöksi voidaan kuitenkin hyväksyä kaikki ajateltavissa olevat tietolähteet, ja ne luokitellaan muotonsa perusteella joksikin edellä luetelluiksi todistuskeinoksi.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajalausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajia kuulustellaan yksitellen ilman että myöhemmin kuulusteltavat todistajat ovat läsnä. Näin estetään se, että todistajat vaikuttavat toistensa lausumiin. Jos todistajien lausumat ovat keskenään ristiriidassa, kyseiset todistajat voidaan asettaa vastakkain. Todistajan kuulustelun aluksi kysytään tietoja, joista voi ilmetä kelpaamattomuus todistajaksi, perusteita kieltäytyä lausumasta tai esteitä todistajanvakuutuksen antamiseen. Kun todistajaa on muistutettu totuusvelvollisuudesta ja väärän todistuksen antamiseen liittyvistä rikosoikeudellisista seuraamuksista, alkaa varsinainen kuulustelu todistajan henkilötietojen kysymisellä. Sen jälkeen seuraavat itse asiaan liittyvät kysymykset. Asianosaiset voivat osallistua todistajan kuulusteluun ja esittää todistajalle kysymyksiä oikeuden suostumuksella. Tuomari voi evätä asiaankuulumattomien kysymysten esittämisen. Todistajia on pääsääntöisesti kuulusteltava välittömästi asiaa käsittelevän tuomioistuimen istunnossa. Tietyin edellytyksin todistajien kuulustelu on kuitenkin mahdollista myös oikeusaputeitse (ZPO:n 328 §). Asiantuntija on tavallaan tuomioistuimen avustaja. Todistaja ilmoittaa havaintoja tosiseikoista, kun taas asiantuntija antaa tuomarille tältä puuttuvaa asiantuntijatieta. Asiantuntijanäyttö on pääsääntöisesti annettava välittömästi asiaa käsittelevän tuomioistuimen istunnossa. Asiantuntija voidaan kutsua paikalle rajoituksetta myös viran puolesta. Asiantuntija on velvollinen ilmoittamaan havaintonsa ja laatimaan lausunnon. Hänen on annettava suullinen lausunto suullisessa riita-asian käsittelyssä. Asianosaisten vaatimuksesta asiantuntijan on selostettava kirjalliset lausunnot suullisessa käsittelyssä. Havainnot ja lausunnot on perusteltava. Yksityiset lausunnot eivät ole siviiliprosessilain tarkoittamia asiantuntijalausuntoja. Ne katsotaan yksityisluonteisiksi asiakirjoiksi. Puhtaasti kirjallinen menettely ei Itävallan lain mukaan ole sallittu. Koska todistuskeinoja ei kuitenkaan ole mitenkään rajattu, on sinänsä mahdollista esittää todistajan lausunto kirjallisesti. Tällainen näyttö katsotaan kuitenkin asiakirjanäytöksi, ja se on tuomioistuimen vapaan todisteiden harkinnan alaisista. Oikeuden katsoessa tarpeelliseksi todistajan on kuitenkin saavuttava oikeuteen, mikäli molemmat asianosaiset eivät vastusta hänen kuulustelemistaan.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Vallitsevana periaatteena on vapaa todisteiden harkinta (ZPO:n 272 §). Todisteiden harkinnassa tuomari arvioi todistelun tulokset. Tässä arvioinnissa tuomari ei ole sidottu mihinkään laissa oleviin näyttöä koskeviin sääntöksiin vaan hänen on harkittava henkilökohtaisen vakuutuneisuutensa mukaan, onko näyttö riittävä. Todistuskeinoja ei ole luokiteltu hierarkkisesti. Kirjalliset todisteet ovat asiakirjanäyttöä, mikäli ei ole kyse asiantuntijan lausunnosta. Kotimaisia julkisia asiakirjoja koskee suoraan oletama aitoudesta eli oletama siitä, että ne ovat todella ilmoitetulta laatijaltaan peräisin. Tähän perustuu täysi näyttö niiden sisällön oikeudesta. Yksityisten asiakirjojen, jotka on allekirjoitettu, katsotaan antavan täyden näytön siitä, että niihin sisältyvät selvitykset ovat peräisin niiden allekirjoittajalta. Niiden sisällön oikeus on aina vapaan todisteiden harkinnan alaisista.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Itävallan siviiliprosessilaissa ei ole säännöksiä siitä, että tietyissä tapauksissa olisi pakollista käyttää tiettyjä todistuskeinoja. Todistuskeinon valinta ei riipu myöskään vaatimuksen suuruudesta.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Todistajat ovat velvollisia saapumaan oikeuteen, antamaan lausunnon ja pyydettyä todistajanvakuutuksen. Jos asianmukaisesti kutsuttu todistaja jää ilman riittävä syytä saapumatta suulliseen käsittelyyn, tuomioistuimen on ensin langetettava järjestysrangaistus, ja jos todistaja jää uudelleen saapumatta, määrättävä hänet tuotavaksi pakkokeinoin. Jos todistaja kieltäytyy antamasta lausumaa syytä ilmoittamatta tai ilman päteviä perusteita, hänet voidaan pakottaa antamaan todistajalausuma. Todistaja on rikosoikeudellisessa vastuussa tuomioistuimessa antamastaan väärästä lausumasta.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Jos on olemassa peruste lausumasta kieltäytymiseen (ZPO:n 321 §), todistajalla on oikeus kieltäytyä vastaamasta yhteen tai useampaan yksittäiseen kysymykseen. Täydellistä oikeutta lausumasta kieltäytymiseen ei ole. Kyseisiä perusteita ovat todistajan tai hänen läheistensä häpeään tai syytteen vaaraan saattaminen, mainittujen henkilöiden omaisuudelle koituvan välitön haitta, valtiollisesti vahvistetut salassapitovelvollisuudet, asianajajan salassapitovelvollisuus, lakisääteisen edunvalvontaelimen tai työehtosopimusten tekemiseen kelpoisen vapaaehtoisen ammattiyhdistyksen salassapitovelvollisuus työ- ja sosiaalioikeudellisissa asioissa, taide- tai liikesalaisuuksien vaarantuminen ja lailla salaiseksi säädetyn vaali- tai äänioikeuden käyttäminen. Oikeuden on kerrottava todistajalle näistä perusteista ennen kuulustelua. Jos todistaja haluaa kieltäytyä lausuman antamisesta, hänen on ilmoitettava kieltäytymisen perusteet.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Tuomioistuimien tekee päätöksen siitä, onko todistamisesta kieltäytymiseen päteviä perusteita. Jos todistaja kieltäytyy lausuman antamisesta perusteita ilmoittamatta tai syystä, jota tuomioistuin ei katso päteväksi, voidaan todistaja pakottaa antamaan lausuma (pakkotäytäntöönpanoa koskevan Itävallan lain (*Exekutionsordnung*, EO) 354 §). Pakkokeinoina ovat sakko ja suppeassa mittakaavassa vankeusrangaistus. Lisäksi todistaja vastaa kaikesta vahingosta, joka hänen ilman pätevää perustetta kieltäytymisestään on aiheutunut asianosaisille.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Todistajiksi eivät ole kelpoisia henkilöt, jotka eivät olleet tai ole kykeneviä joko tekemään havaintoja todisteiksi katsottavista tosiseikoista tai ilmoittamaan havaintojaan. Tässä yhteydessä puhutaan absoluuttisesta fyysisestä todistajaksi kelpaamattomuudesta (ZPO:n 320 §:n 1 kohta). Vajaavaltaiten tai psyykkisestä sairaudesta kärsivien osalta on sen sijaan ratkaistava yksittäistapauksessa, onko henkilö katsottava kelpaamattomaksi todistamaan. Lisäksi on kolme suhteellisen todistajaksi kelpaamattomuuden tapaus (ZPO:n 320 §:n 2–4 kohta): pappi heille rippii- tai virkasalaisuuden alaisuudessa uskottuista seikoista, valtion virkamiehet virkasalaisuuden puitteissa sikäli kuin heitä ei ole siitä vapautettu ja sovittelijat sen osalta, mitä on sovittelun yhteydessä heidän tietoonsa uskottu tai muuten tullut.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajankuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Tuomioistuimen on esitettävä todistajalle soveltuvat kysymykset niistä tosiseikoista, jotka tämän lausumalla on tarkoitus todistaa, sekä olosuhteista, joiden perusteella tosiseikat ovat todistajan tiedossa. Asianosaiset voivat osallistua todistajankuulusteluun ja esittää oikeuden suostumuksella todistajalle kysymyksiä lausuman selventämiseksi tai täydentämiseksi. Tuomari voi evätä asiaankuulumattomien kysymysten esittämisen. Todistajan kuulustelu on kirjattava pöytäkirjaan keskeiseltä sisällöltään ja tarvittaessa vielä sananmukaisesti. Kuva- ja äänilaitteille tallennetut tiedot katsotaan yleensä katselmuksobjekteiksi. Katselmuksessa tuomioistuin tekee välittömiä aistihavaintoja esineiden ominaisuuksista tai kunnosta. Todistelun aineellisen

välittömyyden periaatteen vuoksi tuollainen näyttö on kuitenkin sallittu vain silloin, kun välitöntä todistuskeinoa, esimerkiksi todistajaa, ei ole käytettävissä. Todistajaa voidaan periaatteessa kuulustella videoimalla. Oikeudenkäyntimenettelyn taloudellisuuden huomioon ottaen näin olisi tehtävä sen sijaan, että todistajaa kuullaan oikeusaputeitse. Kaikissa tuomioistuimissa on ollut videokokouslaitteet vuodesta 2011.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Jos asianosainen toimii todistetta hankkiessaan sopimusvelvoitteen, yksityisoikeudellisen säännöksen tai hyvien tapojen vastaisesti, tuomioistuin voi ottaa todisteen vastaan arvioitavaksi, mutta asianosainen saattaa olla velvollinen vahingonkorvaukseen. Jos asianosainen rikkoo todisteen hankinnassa rikosoikeudellista säännöstä, jolla suojataan perustuslailla suojattua perus- tai vapausoikeuksien ydinaluetta (esimerkiksi ruumiinvamman tuottaminen, vapaudenriisto, todistajan pakottaminen lausuman saamiseksi), on näin saatu näyttö kielletty eikä tuomioistuin saa ottaa sitä vastaan. Jos teon rangaistavuudesta ei ole selvyyttä, voi tuomioistuin keskeyttää siviiliprosessin kunnes rikosprosessin ratkaisu on lainvoimainen. Jos rikoslain vastaisessa näytön hankinnassa ei ole rikottu perustuslailla suojattuja perus- tai vapausoikeuksia, todisteen esittävä asianosainen on rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta todistetta ei kuitenkaan ole kielletty. Kiellettyjä ovat vain ne lainvastaisesti hankitut todisteet, jotka ovat haitanneet tuomioistuimen velvollisuutta totuuden selvittämiseen ja näin loukanneet tuomion totuudellisuuden ja oikeellisuuden takeita.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Asianosaisten kuulustelu on yksi todistuskeinoista. Todistajien tavoin myös asianosaiset ovat velvollisia saapumaan paikalle sekä antamaan lausuman ja totuusvakuutuksen. Asianosaista ei kuitenkaan voida pakottaa saapumaan tuomioistuimeen eikä antamaan lausumaa. Jos asianosainen jää ilman perusteita saapumatta tuomioistuimeen tai ei anna lausumaa, tuomioistuin tekee asiasta arvionsa kaikkien olosuhteiden huolellisen harkinnan perusteella. Ainoastaan isyyden selvittämistä koskeissa ja avioeromenettelyissä on mahdollista käyttää pakkotoimia asianosaisten saamiseksi paikalle.

Totuudessapysymisvelvollisuuden rikkominen ei – toisin kuin todistajien kohdalla – ole rikosoikeudellisesti rangaistavaa, paitsi jos annetaan väärä lausuma totuusvakuutuksen alaisena. Asianosaisten kuulustelu voidaan määrätä viran puolesta.

Päivitetty viimeksi: 02/06/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Puola

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todistelua koskevista kysymyksistä ja todisteiden vastaanottamisesta säädetään siviililaissa (*kodeks cywilny*, 6 §) ja siviiliprosessilaissa (*kodeks postępowania cywilnego*, 227–315 §).

Siviililain 6 §:n mukaan seikan toteen näyttämisen todistustaakka on sillä, joka väittää tosiseikasta syntyneen oikeudellisia seurauksia. Tiettyjen tosiseikkojen osalta todistustaakka on kantajalla ja tiettyjen muiden tosiseikkojen osalta vastaajilla.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Säännöstä, jonka mukaan tosiseikan toteen näyttämisen todistustaakka on sillä, joka väittää tosiseikasta syntyneen oikeudellisia seurauksia, voidaan poiketa ainoastaan suoraan säädöksen nojalla.

Tiettyissä erityistapauksissa todistustaakka on mahdollista kääntää eli siirtää toiselle osapuolelle. Näin voi tapahtua, jos todiste on esimerkiksi tuhottu tai todisteiden vastaanottaminen on estetty. Oikeuskäytännössä on hyväksytty näkemys, jonka mukaan aina, kun asianosainen käyttäytyy tavalla, jolla estetään tai vakavasti vaikeutetaan tosiseikkoja koskevaa todistelua, jonka suhteen toisella asianosaisella on näyttötaakka, ensiksi mainitun asianosaisen on näytettävä toteen, ettei kyseisiä tosiseikkoja ole tapahtunut.

Todistustaakkaan liittyvät läheisesti oikeudelliset olettamat. Siviiliprosessilain 234 §:n mukaan oikeudellinen olettama sitoo tuomioistuinta. Oikeudellisen olettaman kumoaminen on yleensä mahdollista.

Oikeudelliset olettamat, jotka muuttavat todistelusääntöjä, koskevat esimerkiksi vilpittömyyttä tai vilpillistä mieltä (siviililain 7 §), elävänä syntymisen olettamaa (siviililain 9 §), lainvastaisuutta (siviililain 24 §:n 1 momentti), yhteisomistajien osakkeiden yhdenvertaisuutta (siviililain 197 §), velallista, joka toimii tietoisena velkojille aiheutuvasta vahingosta (siviililain 527 §:n 3 momentti ja 529 §) ja yhtiömiesten yksityisoikeudellisessa yhtiössä omistamien osuuksien samanarvoisuutta (siviililain 826 §:n 2 momentti).

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuin arvioi vapaan todistusharkinnan periaatteen (siviiliprosessilain 233 §) mukaisesti todisteen luotettavuutta ja vahvuutta kootun todistusaineiston kattavan tutkinnan perusteella.

Tuomioistuin voi perustaa tuomionsa vain asianmukaisesti huomioon otettuihin todisteisiin, ja sen on noudatettava todisteiden lähteitä koskevia vaatimuksia ja todistelun välittömyyden periaatetta.

Tuomioistuin käyttää vapaata harkintaa myös asiantuntijalausuntojen suhteen.

Lisäksi siviiliprosessilain 243 §:ssä säädetään uskottavuutta koskevan näytön arvioinnista. Uskottavuutta koskevan näytön arviointi on vaihtoehtoinen menettely varsinaisen näytön arvioinnille. Tällainen näyttö ei anna varmuutta, vaan ainoastaan osoittaa tosiseikkaa koskevan lausunnon uskottavuutta.

Muodollinen todisteiden vastaanottaminen on sääntö, kun taas uskottavuuden todistaminen on poikkeus tiettyyn tosiseikkaan vetoavan asianosaisen eduksi. Kysymyksissä, jotka ovat luonteeltaan satunnaisia, ja asioissa, jotka nimenomaisesti määritetään säädöksessä, uskottavuutta koskeva näyttö on riittävää.

2 Todisteiden vastaanottaminen

Kantajan ja vastaajan lausumien on perustuttava näyttöön.

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Tuomioistuin voi hyväksyä todisteen, johon asianosainen ei ole vedonnut. Tällainen todiste voi kuitenkin koskea vain kyseisen asianosaisen lausumia, jotka liittyvät olennaisiin ja kiistettyihin tosiseikkoihin, jos tuomioistuin katsoo, että asiassa koottu todistusaineisto ei riitä asian ratkaisemiseen sen perusteella (siviiliprosessilain 232 §).

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Periaatteessa tuomioistuin hyväksyy todisteen asianosaisten pyynnöstä, koska niillä on velvollisuus esittää asian ratkaisemisen kannalta tarvittavat todisteet. Tuomioistuin kuitenkin tutkii, onko asianosaisten esittämän todistelun hyväksyminen tarkoituksenmukaista tai tarpeellista (siviiliprosessilain 236 §).

Tuomioistuimen on annettava todisteena käyttöä koskeva päätös aina kun se vastaanottaa todisteita, myös hyväksyessään todisteita viran puolesta (*ex officio*).

Kun tuomioistuin harkitsee, hyväksytäänkö oikeudenkäynnin asianosaisen esittämä todiste, sen on tutkittava seuraavat seikat:

onko tietty tosiseikka asian kannalta merkityksellinen (siviiliprosessilain 227 §)

onko tosiseikka tarpeen näyttää toteen (se voi olla esimerkiksi yleisesti tunnettu seikka (siviiliprosessilain 228 §:n 1 momentti) tai asianosaisten myöntämä seikka (siviiliprosessilain 229 §))

ettei tietty todiste ole poissuljettu kyseisessä tapauksessa (siviiliprosessilain 246 § ja 247 §)

onko tosiseikka, joka todisteella näytetään toteen, vielä riittämättömästi selvitetty, tai ettei todisteeseen ole vedottu vain oikeudenkäynnin venyttämiseksi (siviiliprosessilain 217 §:n 2 momentti).

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisten esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin hylkää asianosaisten hakemuksen todisteiden vastaanottamisesta, jos se koskee tosiseikkoja, jotka eivät ole asian kannalta merkityksellisiä (siviiliprosessilain 227 §), tai yleisesti tunnettuja tosiseikkoja, tosiseikkoja, jotka toinen asianosainen on myöntänyt oikeudenkäynnin aikana, jos myöntäminen ei herätä epäilystä, sekä tosiseikkoja, jotka ovat tuomioistuimen tiedossa viran puolesta (*ex officio*); tuomioistuimen on mainittava nämä asianosaisille käsittelyn aikana (siviiliprosessilain 228 § ja 229 §).

Tuomioistuin voi pitää tosiseikkoja merkityksellisinä toteen näytettävän asian ratkaisemisen kannalta, jos tällainen johtopäätös voidaan tehdä muiden toteen näytettyjen tosiseikkojen perusteella (tosiseikkoihin perustuva olettaus, siviiliprosessilain 231 §).

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

asiakirjat (siviiliprosessilain 244–257 §)

Asiakirjat ovat kirjallisia lausuntoja; ne voivat olla virallisia tai yksityisiä. Kun kyse on toimivaltaisten julkisten viranomaisten asianmukaisessa muodossa laatimista virallisista asiakirjoista, olettamuksena on, että niiden virallisesti oikeaksi todettu sisältö on virheetöntä ja että ne ovat tosiasiallisesti antajaviranomaisen antamia.

henkilötodistelu (siviiliprosessilain 258–277 §)

Kukaan ei voi kieltäytyä todistamasta; poikkeuksena ovat asianosaisten puoliset, sukulaiset alenevassa ja ylenevässä polvessa, sisarukset ja avioliiton kautta saman polven ja asteen sukulaisia olevat henkilöt sekä asianosaisten adoptiovanhemmat tai lapset. Oikeus kieltäytyä todistamasta on edelleen voimassa avioliiton tai adoptiosuhteen purkautumisen jälkeen.

asiantuntijalausunto (siviiliprosessilain 278–291 §)

Asiantuntijalausunto on lausunto tosiseikoista, tiloista ja tapahtumista, joiden tutkiminen ja selvittäminen edellyttää tiettyä erityistietämystä, ja tuomioistuin voi sen avulla arvioida tosiseikkoja asianmukaisesti ja ratkaista tietyn asian.

katselmus (siviiliprosessilain 292–298 §)

Katselmus on tuomioistuimen suorittama välitön aistinvarainen tutkimus, joka kohdistuu omaisuuteen tai henkilöiden, paikan tai esineen tilaan.

asianosaisten kuuleminen (siviiliprosessilain 299–304 §)

Jos kaikki todisteet on käyty läpi tai todisteita ei ole, ja jäljellä on selvittämättömiä tosiseikkoja, jotka ovat olennaisia asian kannalta, tuomioistuin määrää asianosaisten kuulemisen tällaisten tosiseikkojen selvittämiseksi.

Kun asianosainen on oikeushenkilö, tuomioistuin kuulee henkilöitä, jotka kuuluvat kyseisen asianosaisten edustamiseen oikeutettuun elimeen.

Lisäksi tuomioistuin voi hyväksyä todisteita veriryhmätestin tulosten, video- ja televisiotallenteiden, valokopioiden, valokuvien, karttojen, piirustusten, äänilevyjen tai nauhojen muodossa tai muiden kuvien ja äänen taltiointi- ja tallennusvälineiden muodossa.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Siviiliprosessilain 266 §:ssä säädetään, että todistajalle on ennen kuulemistä ilmoitettava hänen oikeudestaan kieltäytyä todistamasta ja väärästä todistuksesta seuraavasta rikosvastuusta. Todistaja vannoo tuomioistuimessa valan ennen todistamistaan.

Siviiliprosessilain 271 §:n 1 momentissa säädetään, että todistajan lausuma annetaan suullisesti. Todistajan lausuma luetaan todistajalle ja tarvittaessa sitä täydennetään hänen huomautustensa perusteella.

Yleensä todistajat, joita ei ole vielä kuultu, eivät saa olla läsnä muiden todistajien kuulemisessa (siviiliprosessilain 264 §). Todistajia, joiden lausumat ovat keskenään ristiriidassa, voidaan kuitenkin ristikuulustella (siviiliprosessilain 272 §).

Tuomioistuin voi pyytää lausuntoja yhdeltä tai useammalta asiantuntijalta ja samalla ilmoittaa, onko lausunto annettava suullisesti vai kirjallisesti (siviiliprosessilain 278 §). Asiantuntija voi kieltäytyä todistamasta samoista syistä kuin todistajat (siviiliprosessilain 280 § ja 261 §). Myös asiantuntija vannoo valan, paitsi jos asianosaiset vapauttavat hänet tästä velvoitteesta. Kussakin lausunnossa on esitettävä perustelut (siviiliprosessilain 285 §). Asiantuntijat voivat vaatia korvauksen työstään (siviiliprosessilain 288 §).

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Ei ole olemassa perusteita todistuskeinojen muodollisen hierarkian hyväksymiselle niiden luotettavuuden ja vahvuuden näkökulmasta erillään tietyn tapauksen tosiseikoista. Yleensä tuomioistuin arvioi todisteita oman harkintansa mukaan (siviiliprosessilain 233 §). Arvioinnissa on otettava huomioon siviiliprosessilain 246 ja 247 §:ssä säädetty periaate, jonka mukaan asiakirjatodisteet ovat ensisijaisia todistajien tai asianosaisten lausumiin nähden.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Jotkut oikeustoimet edellyttävät asianmukaista muotoa ja tällaisen tietyn muodon käytöstä saatetaan myös säätää laissa tai määrätä asianosaisten välisessä sopimuksessa. Siviililain 74 §:n 1 momentin mukaisesti kirjallista todistetta (*ad probationem*) käytetään siten, että jos laissa tai sopimuksessa asetetut edellytykset eivät täyty, henkilö, joka on laiminlyönyt toimen suorittamisen asianmukaisessa muodossa, kantaa tästä aiheutuvat kielteiset prosessiseuraukset, sillä hänen mahdollisuuksiaan esittää näyttöä on rajoitettu.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Yleensä todistamisesta ei voi kieltäytyä. Todistaminen on lakisääteinen velvollisuus, joka sisältää kolme vaatimusta:

tuomioistuimeen saapuminen määrättyyn aikaan

todistaminen

valan vannominen.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Laissa säädetään kuitenkin tietyistä poikkeuksista sääntöön, jonka mukaan todistamisesta ei voi kieltäytyä. Nämä poikkeukset luetellaan siviiliprosessilain 261 §:ssä. Sen perusteella asianosaisten puoliset, sukulaiset alenevassa ja ylenevässä polvessa, sisarukset ja avioliiton kautta saman polven ja asteen sukulaisia olevat henkilöt sekä asianosaisten adoptiovanhemmat tai lapset voivat kieltäytyä todistamasta. Oikeus kieltäytyä todistamasta on voimassa myös avioliiton tai adoptiosuhteen purkautumisen jälkeen.

Todistamisesta kieltäytymistä ei hyväksytä perheasemaa koskevissa tapauksissa. Poikkeuksena ovat avioerot.

Tuomioistuimen on kerrottava todistajalle ennen tämän kuulemistä, että tällä on oikeus kieltäytyä todistamasta ja kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin.

Tuomioistuin tarkistaa syyt, joiden perusteella todistamisesta kieltäydytään (kieltäytyminen tapahtuu jättämällä kirjallinen tai suullinen ilmoitus, jossa viitataan laissa säädettyihin perusteisiin).

Todistamisesta kieltäytymistä koskeva lausuma voidaan peruuttaa. Todistaja ei voi kuitenkaan enää todistamisen jälkeen käyttää oikeutta kieltäytymiseen, paitsi jos hänelle ei ollut sitä ennen ilmoitettu tällaisesta oikeudesta.

Todistaja voi myös kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin, jos häneen itseensä tai hänen sukulaisiinsa (puoliso, sukulaiset alenevassa ja ylenevässä polvessa, sisarukset, avioliiton kautta saman polven ja asteen sukulaisia olevat henkilöt sekä adoptiovanhemmat tai lapset) voitaisiin kohdistaa rikosoikeudellisia seuraamuksia hänen todistajanlausuntonsa perusteella tai jos hänelle tai muille edellä tarkoitetuille henkilöille voisi aiheutua todistajanlausunnosta häpeää tai vakavaa ja suoraa taloudellista vahinkoa taikka jos todistajanlausunto edellyttäisi tärkeän liikesalaisuuden rikkomista.

Vallitsevan näkemyksen mukaan sukulaisten käsitteen piiriin eivät kuulu henkilöt, jotka tosiasiaassa asuvat yhdessä pariskuntana (avioliitto).

Pappi voi kieltäytyä todistamasta tosiseikoista, jotka hän on saanut tietoonsa ripittäytymisen yhteydessä.

Jokaisen on tuomioistuimen määräyksestä toimitettava määrättyyn paikkaan ja aikaan hallussaan oleva asiakirja, joka osoittaa todeksi jutun kannalta olennaisen tosiseikan, jollei asiakirja sisällä luottamuksellisia tietoja. Asiakirjan esittämiselvällisuudesta voivat vapautua vain henkilöt, joilla on peruste kieltäytyä todistamasta asiakirjassa mainittujen tosiseikkojen osalta tai jotka pitävät asiakirjaa hallussaan sellaisen kolmannen osapuolen puolesta, joka voisi samoista syistä vastustaa asiakirjan esittämistä. Kieltäytyminen asiakirjan esittämisestä ei kuitenkaan ole tällöinkään hyväksyttävää, jos asiakirjan haltija tai kolmas osapuoli on velvollinen esittämään asiakirjan vähintään yhdelle asianosaiselle tai jos asiakirja on annettu sen asianosaisen eduksi, joka vaatii todisteen vastaanottamista. Asianosainen ei myöskään voi kieltäytyä esittämästä asiakirjaa, jos vahinko, joka asianosaiselle voisi asiakirjan esittämisen vuoksi aiheutua, muodostuu jutun häviämisestä (siviiliprosessilain 248 §).

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos todistamisesta tai valan vannomisesta kieltäytymiselle ei ole perustetta, tuomioistuin määrää todistajalle sakkoo, selvitettyään ensin kieltäytymisen perusteen pätevyuden kaikkia läsnä olevia asianosaisia kuulemalla (siviiliprosessilain 274 §).

Edellä mainitusta sakosta riippumatta tuomioistuin voi määrätä todistajan vangittavaksi enintään viikon ajaksi. Tuomioistuin vapauttaa todistajan, jos hän todistaa tai vannoo valan tai jos hänen tapauksensa on ratkaistu tuomioistuimessa, jossa hänen todistajanlausuntonsa on hyväksytty (siviiliprosessilain 276 §).

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Tuomioistuimen on viran puolesta hylättävä henkilötodistaja, joka on kykenemätön todistamaan. Kykenemättömyyden syiden lakkaamisesta saattaa seurata todistamiselle olevan esteen poistuminen. Psykiatrinen hoito tai toimintakyvyttömyys eivät sinänsä automaattisesti tee todistajasta epäluotettavaa (siviiliprosessilain 259 §).

Laissa ei määritetä vähimmäisikää, jonka täyttäneitä lasta pidetään kykenevänä todistamaan. Se, voidaanko lasta kuulla, riippuu hänen yksilöllisistä kyvyistään ja kehitystasteestaan. Avioliittoa koskeissa asioissa pätevät laissa säädetyt ikärajat, jotka koskevat alle 13-vuotiaiden alaikäisten ja asianosaisten alenevaa polvea olevien alle 17-vuotiaiden sukulaisten kuulemistä todistelutarkoituksessa (siviiliprosessilain 430 §).

Siviiliprosessilain 259 §:ssä säädetään yleisestä säännöstä, jonka mukaan ketään ei saa kuulla samassa asiassa todistajana ja asianosaisena. Asianosaisen laillista edustajaa voidaan siis kuulla kuultaessa asianosaisia. Vastaavasti asianosaisen laillista edustajaa voidaan kuulla todistajana, mutta hänen on silloin luovuttava valtakirjastaan.

Väliintulija ei myöskään voi olla todistajana (siviiliprosessilain 81 §).

Sotilashenkilöstön jäsenten ja virkamiesten ei tarvitse todistaa, jos heitä ei ole vapautettu "turvallisuusluokiteltujen" tai "luottamuksellisten" tietojen salassapitovelvollisuudesta, ja jos todistamisesta aiheutuisi salassapitovelvollisuuden rikkominen.

Sovittelija ei voi antaa todistajanlausuntoa tosiseikoista, jotka hän on saanut tietoonsa sovittelun aikana, paitsi jos asianosaiset vapauttavat hänet sovittelun salassa pitämistä koskevasta velvollisuudesta (siviiliprosessilain 2591 §).

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajaa kuullaan tuomioistuimessa. Joissakin tapauksissa tuomioistuin voi antaa kuulemisen nimetyn tuomarin tehtäväksi (siviiliprosessilain 235 §). Mikäli todistelun luonne ei ole sille esteenä, puheenjohtajana toimiva tuomioistuin voi päättää, että kuuleminen suoritetaan etänä käyttämällä teknisiä laitteita. Asianosaisilla on läsnäolo-oikeus ja oikeus esittää kysymyksiä todistajainkuulustelussa.

Todistajien kuuleminen voidaan toteuttaa käyttämällä video- ja teleneuvottelua (jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 10 artiklan 4 kohta).

3 Näytön arviointi

Yleensä todisteena voidaan pitää kaikkea, mikä vahvistaa jutun kannalta olennaiset tosiseikat. Siviiliprosessilaissa ei säädetä yleisestä kiellosta käyttää lainvastaisesti hankittuja todisteita siviilioikeudenkäynneissä. Perustuslain säännösten, siviililain ja siviiliprosessilain eri säännösten, turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaamisesta annetun lain säännösten ja Puolan ratifioimien kansainvälisten sopimusten määräyksien perusteella on kuitenkin katsottava, että ei ole hyväksyttävää käyttää siviilioikeudenkäynneissä todisteena lainvastaisesti hankittua todistusaineistoa.

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Siviilioikeudenkäynneissä ei hyväksytä todisteita, jotka on hankittu tavalla, jonka seurauksena loukataan oikeutta ajatuksen vapauteen, sananvapauteen, intimitettiin suojaan tai henkilökohtaiseen vapauteen ja siten riistetään henkilöltä nämä oikeudet. Todisteet, jotka on hankittu erehdyttämällä tai antamalla lupaus, jonka täyttäminen rikkoisi lakia, esimerkiksi tarjoamalla rahallista hyötyä puhelinkuuntelusta, katsotaan lainvastaisiksi.

Siviiliprosessilain 403 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään, että rikollisiin keinoihin perustuva tuomio voidaan käsitellä uudelleen. Siviiliprosessilain 403 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu pyyntö on mahdollista esittää vain siinä tapauksessa, että sen edellytysten täytyminen on vahvistunut tuomion tultua lainvoimaiseksi. Tuomion on oltava lainvoimainen, jotta voidaan varmistaa sen uudelleenkäsitelyä koskevien perusteiden pysyvyys. Tuomion uudelleenkäsitelyä koskevaan hakemukseen on liitettävä jäljennös tuomiosta.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Jos kaikki todisteet on käyty läpi tai todisteita ei ole, ja jäljellä on selvittämättömiä tosiseikkoja, jotka ovat olennaisia asian kannalta, tuomioistuin voi kuulla asianosaisia (siviiliprosessilain 299 §).

Päivitetty viimeksi: 26/11/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Portugali

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todistustaakkasääntöjen avulla pyritään määrittelemään se juttuun liittyvä henkilö, jonka on näytettävä toteen tietyt tosiseikat, jotta hänen oikeudessa esittämiensä väitteiden pätevyys voidaan arvioida.

Todistustaakan kohdentumista (ts. kummalle osapuolelle todistustaakka lankeaa) koskeva pääperiaate vahvistetaan siviililain (*Código Civil*) 342 §:ssä. Tiettyyn oikeuteen vetoavan henkilön on esitettävä tuomioistuimelle todisteet oikeuden olemassaoloon johtavista tosiseikoista. Osapuolen, jota vastaan tiettyyn oikeuteen vedotaan, on kyettävä tuomaan esille tosiseikkoja, jotka estävät, muuttavat tai kumoavat oikeuden. Esteenä olevilla tosiseikoilla tarkoitetaan sellaisia tekijöitä, jotka estävät tietyn oikeuden syntymisen. Muuttavat tosiseikat vaikuttavat syntyneen oikeuden laajuuteen. Ekstinktiiviset eli kumoavat tosiseikat johtavat syntyneen oikeuden raukeamiseen. Epäselvissä tapauksissa esitetyt tosiseikkoja pidetään konstitutiivisina eli oikeuksia perustavina.

Jos asianosainen ei ole hakemassa tuomiota toista osapuolta vastaan, vaan haluaa pelkästään tuomioistuimen toteavan, että tiettyä oikeutta tai tosiseikkaa ei ole olemassa, vastaajan velvollisuutena on näyttää toteen ne konstitutiiviset seikat, joihin väitetty oikeus perustuu.

Niissä oikeusjutuissa, jotka on pantava vireille tietyn määräajan kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin kantaja on saanut tietoonsa tietyn tosiseikan, vastaajan tehtävänä on näyttää toteen, että määräaika on jo umpeutunut, ellei laissa säädetä muunlaisesta ratkaisusta.

Jos kantajan vetoamaan oikeuteen kohdistuu lykkäävä ehto (epävarma tuleva tapahtuma, jonka toteutumisesta oikeustoimen vaikutukset riippuvat) tai määräaika (se ajankohta, jonka jälkeen oikeus voi syntyä), on hakijan velvollisuutena näyttää toteen ehdon täyttyminen tai määräajan umpeutuminen. Jos oikeuteen kohdistuu kumoamiseksi (epävarma tuleva tapahtuma, jonka toteutumisesta oikeustoimen vaikutuksen raukeaminen riippuu) tai määräaika (ajankohta, jonka jälkeen oikeus raukeaa), on vastaajan velvollisuutena näyttää toteen ehdon täyttyminen tai määräajan umpeutuminen.

Nämä todistustaakkasäännöt muuttuvat käänteisiksi, kun kyse on laillisesta olettamasta eli presumptiosta (päätelmästä, joka laissa johdetaan tunnetusta tosiseikasta, jotta tuntematon seikka voidaan selvittää), vapautuksesta toteen näyttämistä koskevasta velvoitteesta tai voimassa olevasta sopimuksesta sekä yleisesti ottaen aina kun laissa niin määrätään. Todistustaakkasäännöt muuttavat käänteisiksi myös silloin, kun vastapuoli on tahallaan tai tuottamuksellisesti tehnyt toteen näyttämisen mahdottomaksi sille osapuolelle, jolla todistustaakka on.

Sopimus käänteisestä todistustaakasta on pätemätön, jos asiaan liittyy luovuttamaton oikeus (oikeus, josta asianosainen ei voi luopua pelkästään ilmoittamalla haluavansa luopua oikeudesta) tai kun osapuolen olisi kohtuuttoman vaikeaa käyttää tätä oikeutta. Pätemättömäksi katsotaan myös sopimus, jossa poissuljetaan lainmukaiset todistuskeinot tai jossa sallitaan muita kuin laissa hyväksytyt todistuskeinot. Jos todistuskeinoon liittyvästä laista syntyvät päätökset ovat vastoin oikeusjärjestyksen perusteita, sopimukset eivät ole päteviä missään olosuhteissa.

Kun asian näyttää toteen asianosainen, jolle tämän tietyn tosiseikan todistustaakka lankeaa, vastapuoli voi esittää vastanäyttöä herättääkseen epäilyjä tapahtuman todenperäisyydestä. Jos epäilyjä on riittävästi, asia on tuomittava sen osapuolen vahingoksi, jolla todistustaakka oli.

Absoluuttisia todisteita voi vastustaa vain esittämällä vastanäyttöä, joka osoittaa, että niiden kohteena oleva seikka ei ole totta. Lisäksi lainsäädännössä on määritelty erikseen muita rajoituksia.

Paikalliseen tai ulkomaiseen tapaoikeuteen vetotavan henkilön on näytettävä toteen oikeuden olemassaolo ja sisältö, mutta myös tuomioistuimen on pyrittävä hankkimaan vastaavat tiedot. Tuomioistuimen on myös itse hankittava tiedot paikallisesta tai ulkomaalaisesta tapaoikeudesta, kun sen on tehtävä päätös tällaisen oikeuden nojalla eikä kukaan asianosaisista ole vedonnut siihen tai vastapuoli on tunnustanut sen olemassaolon ja sisällön tai ei ole esittänyt vastaväitteitä. Jos tuomioistuin ei pysty määrittämään sovellettavan lainsäädännön sisältöä, se soveltaa Portugalin yleisen oikeuden säännöksiä.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Kyllä, tällaisia sääntöjä on.

Yleisesti tunnettu seikka (notorista seikka) ei tarvitse näyttää toteen.

Myöskään seikkoja, joista tuomioistuimella on jo tietoa virantoimituksen tuloksena, ei tarvitse sisällyttää oikeudenkäyntiväitteeseen. Kun tuomioistuin tukeutuu tällaisiin tosiseikkoihin, asiakirjatodisteet on liitettävä asiaa koskevaan aineistoon.

Sama koskee tapauksia, joissa osapuolella on oikeusolettama (määrittely edellä) puolellaan, jolloin olettamuksellista seikkaa ei tarvitse näyttää toteen. Oikeusolettamia voidaan vastustaa esittämällä vastatodisteita, ellei tätä ole lailla kielletty.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuin ottaa todisteen vapaasti harkittavakseen ja tuomari tekee päätöksensä perustuen sen varovaisuuteen kunkin seikan osalta.

Todisteiden vapaan harkinnan piiriin eivät kuulu tosiseikat, joiden osalta laissa edellytetään erityisiä muotovaatimuksia, tai tosiseikat, jotka voidaan näyttää toteen vain asiakirjatodistein tai joiden osalta on esitetty absoluuttista näyttöä joko asiakirjojen tai asianosaisten sopimusten tai tunnustusten perusteella. Tuomioistuimen on tarkasteltava kaikkia todisteita riippumatta siitä, ovatko se peräisin siltä osapuolelta, jolla on todistustaakka. Poikkeuksena tästä ovat säännökset, joiden perusteella tosiseikkaa koskevia todisteita ei oteta huomioon, jos ne eivät ole määrätyn asianosaisen esittämiä.

Jos on epäselvyyttä tosiseikan todenperäisyydestä tai siitä, kenelle todistustaakka kuuluu, todistustaakka on asetettava sille osapuolelle, joka kyseisestä tosiseikasta hyötyy.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Laki sallii myös sen, että todisteet hankitaan tuomarin aloitteesta.

Tuomarin vastuulla on lain mukaan suorittaa tai määrätä, myös omasta aloitteestaan, kaikki tarpeelliset toimet todellisen tilanteen ja kiistanalaisten seikkojen selvittämiseksi.

Tuomari voi milloin tahansa jutun käsittelyn aikana kutsua osapuolet esittämään henkilökohtaisesti lausuntoja, tietoja tai selvennyksiä päätöksen kannalta merkittävistä seikoista.

Tuomioistuimen tehtävänä on pyytää omasta aloitteestaan tai osapuolten pyynnöstä tietoja, teknisiä lausuntoja, suunnitelmia, valokuvia, piirroksia, esineitä tai muita asiakirjoja tosiasioiden selvittämiseksi. Nämä pyynnöt voidaan osoittaa viranomaisille, riidan osapuolille tai kolmansille osapuolille.

Tuomioistuin voi tarpeen vaatiessa omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä määrätä esinettä koskevasta tarkastuksesta tai henkilöön käyvästä katselmuksesta. Näissä tarkastuksissa on turvattava henkilöiden yksityisyys, perhe-elämä ja ihmisarvo ja tarkoituksena on oltava päätökseen liittyvien seikkojen selvittäminen. Tuomioistuin voi käydä paikan päällä tai määrätä tapahtumien rekonstruoinnista, jos se katsoo tämän tarpeelliseksi.

Mikäli tuomioistuin käsittelyn yhteydessä ilmenee syitä olettaa, että henkilöllä, jota ei ole kutsuttu todistajaksi, on oikean päätöksen tekemisen kannalta tärkeitä tietoja, tuomarin on kutsuttava kyseinen henkilö tuomioistuimeen todistajaksi.

Tuomari voi oma-aloitteisesti määrätä asiantuntijoita antamaan todisteita.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Todisteet esitetään yleensä yksityiskohtaisessa selvityksessä oikeudessa esitettävää vaatimusta tukevista seikoista. Hakemuksensa lopussa kantajan on esitettävä luettelo todistajista ja pyydettävä muita todistamiskeinoja. Jos vastaaja kiistää asian, hänen on vastauksessaan esitettävä luettelo todistajista ja

pyydyttävä muita todistamiskeinoja. Kantaja voi tarvittaessa muuttaa alkuperäistä hakemustaan todisteiden hankkimiseksi 10 päivän kuluessa vastauksen tiedoksiantamisesta. Jos vastaaja esittää vastakanteen ja kantaja vastaa siihen, vastaajalle annetaan mahdollisuus muuttaa alkuperäistä hakemusta todisteiden hankkimiseksi 10 päivän kuluessa vastauksen tiedoksiantamisesta.

Yleensä todisteet otetaan vastaan, kun asian käsittely on edennyt istutuskäsittelyn loppuvaiheeseen. Poikkeuksellisissa tapauksissa todisteet voidaan esittää varhaisemmassa vaiheessa. Tällöin kyseessä voi olla henkilötodistelu, asiantuntijatodisteet tai oikeudessa suoritettujen tutkinnan kautta saadut todisteet. Nämä todisteet voidaan esittää varhaisessa vaiheessa, jos on perusteltua epäillä, että lausuntojen tallentaminen tietyiltä henkilöiltä varsinaisen oikeudenkäynnin aikana tai tiettyjen seikkojen toteen näyttämisen asiantuntijoiden tai tutkinnan avulla voi olla mahdotonta tai hyvin vaikeasti toteutettavissa. Kun hakemus on vastaanotettu alustavassa käsittelyssä, jossa hakemusta voidaan vielä muuttaa ellei toisin määrätä, viimeinen oikeusistunto kutsutaan koolle oikeudellisten edustajien kuulemisen jälkeen.

Luetteloa todistajista voidaan näin ollen täydentää tai muuttaa vielä 20 päivää ennen oikeuden istuntoa ja vastapuolelle ilmoitetaan, että tämä voi halutessaan käyttää tätä mahdollisuutta viiden päivän kuluessa.

Todisteiden vastaanottaminen oikeuden istunnossa alkaa sillä, että asianosaiset esittävät lausuntonsa. Tästä poikkeuksena ovat asiat, joissa tuomari voi perustelluista syistä muuttaa käsittelyjärjestystä.

Tämän jälkeen esitetään todisteiden mahdollisesti sisältämä elokuva- tai äänitemateriaali.

Seuraavaksi voidaan esittää asianosaisten tai tuomioistuimen mahdollisesti kutsumien asiantuntijoiden suulliset selvitykset ja sen jälkeen esitetään todistajanlausunnot.

Kun todisteet on esitetty, tosiseikoista keskustellaan suullisesti. Keskustelussa asianajajat esittävät tosiseikkoihin ja lainsäädäntöön perustuvat päätelmänsä. Kunkin osapuolen asianajajalla on mahdollisuus vastata päätelmiin kerran.

Kun käsittely on saatettu päätökseen, oikeus harkitsee päätöstä ja antaa ratkaisunsa 30 päivän kuluessa. Jos oikeus katsoo, ettei sille ole toimitettu riittävästi tietoja, se voi palata istuntosaliin kuullakseen haluamiaan henkilöitä ja määrätäkseen toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeelliseksi epäselvän asian selvittämiseksi.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Todisteiden hankkimista koskeva hakemus voidaan hylätä, jos se esitetään laissa tätä tarkoitusta varten asetettua määräajan umpeuduttua.

Todisteiden hankkimista koskeva hakemus voidaan hylätä kokonaan tai osittain, vaikka se olisikin toimitettu määräajassa, seuraavissa tilanteissa: tiettyntyyppisessä menettelyssä sallittavien todistajien lukumäärä ylitetään (lakisääteisen rajan ylittävät todistajat hylätään), tuomioistuin pitää asiantuntijalausuntoa koskevaa hakemusta aiheettomana tai turhana viivytyksenä, henkilö, joka voisi todistaa asianosaisena, on jo kirjattu todistajaluetteloon, asianosaiselta vaaditaan lausuntoja, jotka liittyvät vilpillisiin tai rikollisiin seikkoihin, joista häntä syytetään, asianosaiselta vaaditaan todistajanlausuntoa tosiseikoista, joista ei edellytetä tunnustusta. Hylättäviksi todisteiksi katsotaan myös todisteet, joihin liittyy ammattilaisuuden tai viranomaisen noudatettavaksi tarkoitettua luottamuksellisuusvelvoitteen tai valtiosalaisuuden loukkaus. Salassapito- tai luottamuksellisuusvelvoite voidaan kuitenkin kumota laissa säädetyin edellytyksin.

Viimeisessä istunnossa ja todistajan vannottua valan, tuomari tarkastelee asiaa alustavasti ja pyrkii selvittämään todistajien henkilöllisyyden ja sen, onko todistaja jonkin osapuolen sukulainen, ystävä tai vihemies, onko tämä jonkin tyyppisessä riippuvuussuhteessa kyseisiin osapuoliin ja onko tällä suora tai välillinen etu asiassa. Jos vastauksista ilmenee, että henkilö ei voi toimia todistajana tai jos kyseessä ei ole todistajaluettelossa mainittu henkilö, tuomari ei ota todistajanlausuntoa vastaan. Todistajanlausunnon voivat antaa ainoastaan henkilöt, jotka eivät kärsi mielenterveysongelmista (eivätkä siis ole syyntakeettomia) ja joilla on fyysiset ja henkiset valmiudet todistaa toteen näytettävistä tosiseikoista. Tuomarin tehtävä on arvioida luetteloon kirjattujen henkilöiden ominaisuuksia arvioidakseen annettujen todisteiden hyväksyttävyyttä ja uskottavuutta.

Todistajanlausuntoon perustuvaa näyttöä ei hyväksytä, jos näyttö tahdonilmaisesta on lain tai osapuolten vaatimuksen mukaan esitettävä tai osoitettava kirjallisesti. Todistajanlausuntoon perustuvaa näyttöä ei hyväksytä myöskään silloin, kun tosiseikasta on asiakirjoihin tai muihin todistelukeinoin perustuvaa absoluuttista näyttöä. Todistajanlausuntoon perustuvaa näyttöä ei hyväksytä, jos se perustuu sopimuksiin, jotka ovat täysin todistusvoimaisten virallisten tai yksityisten asiakirjojen sisällön vastaisia tai niitä täydentäviä riippumatta siitä, onko sopimukset tehty ennen asiakirjan laatimista, samanaikaisesti sen kanssa tai sen jälkeen.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Seuraavat todistelukeinot tunnetaan:

- a) asiakirjatodisteet
- b) tunnukset
- c) asianosaisten lausunnot
- d) asiantuntijalausunnot
- e) tuomioistuimen suorittamat tutkinnat
- f) todistajien kuuleminen
- g) omaisuuden esittäminen
- h) oletamat eli presumptiot.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Se, onko todiste suullinen vai kirjallinen, ei vaikuta todistelukeinon todistusarvoon.

Tuomioistuinta sitovat ainoastaan todisteet, joilla on ennalta lainsäädännössä määritelty todistusvoimaisuus siinä vahvistetuissa edellytyksin ja asetetuissa rajoissa: hyväksytyin keinoin oikeaksi todistetuilla virallisilla tai yksityisillä asiakirjoilla esitetyt todisteet (siviililain (*Código Civil*) 362–387 §), tunnukset (siviililain 352–360 §) ja oletamat (siviililain 349 ja 350 §).

Muita todisteita tarkastellaan todisteiden vapaan harkinnan periaatteen mukaisesti. Varsinaisia sääntöjä ei ole, vaan tuomarit hyödyntävät kokemustaan eli tekevät yleisiä ja abstrakteja päätelmiä syy- ja seuraussuhteista. Todisteita tarkastellaan tuomarin tosiseikoista muodostamien käsitysten perusteella edellä mainitut säännöt huomioon ottaen.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Toisilla todistelukeinoilla on todellakin lain mukaan suurempi painoarvo.

Vapaata todistusharkintaa ei sovelleta ja eräät todistelukeinot menevät toisten edelle silloin, kun laissa säädetään tärkeysjärjestys todistelukeinolle tai tietyn oikeustositseikan olemassaolo tai sen todistaminen edellyttää lain mukaan tietyn muutoseikan täyttymistä. Negatiiviseen todistusfaktaan vedottaessa laki kieltää tuomarilta tiettyjen todistetyyppien käytön.

Tuomioistuimen vapaa harkintavalta kattaa kaiken todistemateriaalin, joka otetaan vastaan todistajien lausuntoina, asiantuntijoiden suullisena kuulemisena (yleissääntönä on, että asiantuntijoita kuullaan ainoastaan loppukäsittelyssä, jos on tarpeen tuoda esille suullisia selvennyksiä, koska kuulustelujen tulokset annetaan kirjallisissa lausunnoissa), tuomioistuimen tutkintoina, tutkintapöytäkirjoina ja muina laissa määrittelemättöminä asiakirjoina.

Tuomarin vapaa harkintavalta käsittää myös todistajanlausuntojen merkittävyyden todisteina. Todistajanlausuntoa ei voida kuitenkaan käyttää laissa edellytetyn asiakirjan korvikkeena eikä tiettyjen asiakirjojen sisältöä vastaan tai niiden sisällön täydentämiseen.

Tuomioistuimien voi vapaasti arvioida asiantuntijalausuntojen merkittävyyttä todisteina ja myös suorittamiensa tutkimusten tuloksia.

Virallisten asiakirjojen (ts. kirjalliset jonkin toimivaltaisen viranomaisen laatimat asiakirjat) katsotaan tarjoavan absoluuttista näyttöä toimista, jotka kyseiset viranomaiset ovat toimivaltansa puitteissa toteuttaneet, ja tosiseikoista, joista asiakirjan laatijat ovat antaneet käsitykseensä perustuvan vahvistuksen.

Tällaiset asiakirjatodisteet voidaan hylätä vain vastatodisteiden perusteella. Yksityiset asiakirjat, joiden käsialan ja allekirjoituksen tai vain allekirjoituksen hyväksyy tai sitä ei kiistä osapuoli, jota vastaan asiakirja esitetään (myös kun allekirjoituksen tai käsialan on osoitettu olevan asianomaisen huolimatta siitä, että hän on ilmoittanut, ettei tiedä, ovatko ne hänen, tai ne katsotaan aidoksi sekä lainsäädännön että oikeuden perusteella) tai yksityiset asiakirjat, joiden allekirjoitus tai käsiala ovat notaarin lainmukaisesti vahvistamia, katsotaan näytöksi niiden laatijan lausunnoista, ellei asiakirjaa osoiteta väärennetyksi. Näihin asiakirjoihin sisältyvät seikat katsotaan näytetyksi toteen silloin, kun ne ovat laatijan etujen vastaisia. Asiakirja on kuitenkin otettava huomioon kokonaisuudessaan. Notaareja koskevan lainsäädännön nojalla vahvistetuilla yksityisillä asiakirjoilla katsotaan olevan sama todistusvoima kuin virallisilla asiakirjoilla, mutta eivät korvaa niitä silloin, kun lainsäädännössä edellytetään virallisia asiakirjoja, jotta toimi olisi pätevä.

Tuomioistuimessa annetulla kirjallisella tunnustuksella on täysi todistusvoima tunnustuksen esittäjää vastaan. Tuomioistuimen ulkopuolella (virallisessa tai yksityisessä asiakirjassa) annettu tunnustus katsotaan kyseisiin asiakirjoihin sovellettavien edellytysten mukaisesti toteen näytetyksi, ja jos se on annettu toiselle osapuolelle tai tämän edustajalle, sitä pidetään täysin todistusvoimaisena.

Todistajat eivät voi näyttää toteen tuomioistuimen ulkopuolella annettua todistusta, jota ei ole laadittu asiakirjana, kun todistajanlausuntoina annettua näyttöä ei hyväksytä. Jos tällainen näyttö hyväksytään, tuomioistuimien voi harkita vapaasti sen todistusvoimaisuutta.

Tuomioistuimien voi vapaasti arvioida tuomioistuimessa muuten kuin kirjallisesti annettua tunnustusta tai tuomioistuimen ulkopuolella kolmannelle osapuolelle tai testamentissa annettua tunnustusta.

Tunnustusta ei voida pitää näyttönä tunnustuksen esittäjää vastaan seuraavissa tilanteissa: a) jos se on lain mukaan riittämätön tai perustuu tosiseikkoihin, joiden myöntäminen tai tutkiminen on lailla kielletty; b) jos se perustuu tosiseikkoihin, jotka liittyvät luovuttamattomiin oikeuksiin; c) jos tunnustettu tosiseikka ei ole mahdollinen tai kyse on selvästi asiasta, jota ei ole olemassa.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Kyllä Portugalin lainsäädännön mukaan.

Jos laissa edellytetään asiakirjalta tietyn muotovaatimuksen noudattamista, tällaista asiakirjaa ei voida yleensä korvata muilla todistelukeinoilla tai asiakirjoilla. Poikkeuksena on tilanne, jossa korvaava todistelukeino tai asiakirja katsotaan todistusvoimaisemmaksi.

Jos tietyn oikeusseikan olemassaolo tai todistaminen edellyttää lain mukaan tietyn muotovaatimuksen täyttymistä, tästä vaatimuksesta ei voida luopua.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Kaikilla on velvollisuus tehdä yhteistyötä asian ratkaisemiseksi riippumatta siitä, onko kyse asianosaisista. Todistajien on vastattava kysymyksiin, alistuttava tarpeellisiin tutkintatoimiin, toimitettava pyydettyt asiat ja noudatettava päätöksiä.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Seuraavat henkilöt voivat kieltäytyä todistamisesta (muissa kuin lapsen syntymän tai kuoleman todistamista koskevissa asioissa):

sukulaiset ylenevässä polvessa, kun asia koskee jälkeläisiä, ja adoptiovanhemmat, kun asia koskee adoptiolapsia, ja päin vastoin;

aviopuolison vanhemmat, kun kyse on vävystä tai miniästä, ja päin vastoin;

puoliso tai entinen puoliso, kun puoliso tai entinen puoliso on asianosainen;

avopuoliso tai entinen avopuoliso, kun avopuoliso tai entinen avopuoliso on asianosainen.

Tuomarin velvollisuutena on neuvoa todistajia tällaisissa tilanteissa, jotta kyseiset henkilöt tietävät voivansa kieltäytyä todistamisesta.

Todistajat, joita sitovat ammatilliset salassapitovelvoitteet, viranomaisten salassapitovelvoitteet tai valtiosalaisuuksien salassapitovelvoitteet, voivat lain mukaan kieltäytyä todistamasta tapauksissa, jotka liittyvät salassapitovelvoitteiden alaisiin asioihin.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Kuten edellä todettiin, todistamisesta kieltäytyville henkilöille ei määrätä seuraamuksia tai heitä ei velvoiteta tekemään yhteistyötä tuomioistuimen kanssa, sillä kieltäytyminen on lakisääteinen oikeus.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

On henkilöitä, joita ei voida kuulla todistajina.

Kyse on henkilöistä, joita ei psyykkisen sairauden vuoksi tai fyysisten tai psyykkisten valmiuksien vuoksi voida kuulla todistajina.

Tuomarin on arvioitava todistamaan kutsuttujen henkilöiden oikeustoimikelpoisuus.

Henkilöt, jotka voivat todistaa asianosaisina, eivät saa todistaa todistajina.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajat todistavat oikeuden istunnossa henkilökohtaisesti tai videoneuvottelussa. Poikkeuksina tästä ovat seuraavat tilanteet:

Todistajainkuulustelu tapahtuu aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, kun on perusteltua epäillä, että henkilöltä voi olla mahdollonta tai erittäin vaikeaa saada myöhemmin todistajanlausuntoa.

Todistajainkuulustelu perustuu virka-apupyynnöön, ja aineiston hankkimisesta vastaa Portugalin konsulaatti.

Todistajainkuulustelu järjestetään todistajan asunnossa tai toimipaikassa (erioikeus tässä asiassa on tasavallan presidentillä ja ulkomaisilla diplomaateilla, joiden valtio myöntää vastavuoroiset oikeudet Portugalin edustajille).

Saapuminen oikeussaliin ei ole todistajalle mahdollista.

Sovelletaan erioikeutta, jonka nojalla todistajanlausunto voidaan antaa kirjallisesti.

Todistajan on esitettävä lausuntonsa yksityiskohtaisesti ja osoitettava syyt ja olosuhteet, joihin lausunnon mukaiset tiedot perustuvat. Esitetyt tiedot koskevat perustelut on selostettava mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Todistajainkuulustelun suorittaa todistajan kutsuneen asianosaisen asianajaja. Toisen asianosaisen asianajaja voi esittää todistajalle kysymyksiä todistajanlausuntoon sisältyvistä seikoista lausunnon täydentämiseksi tai selventämiseksi.

Tuomarin on estettävä asianajajia kohtelemasta todistajia epäkohteliaasti sekä esittämästä asiattomia, johdattelevia, harhaanjohtavia ja loukkaavia kysymyksiä ja näkökohtia.

Kuulustelusta ja ristikuulustelusta vastaavat asianosaisten edustajat. Tuomari voi pyytää selvennystä tai esittää kysymyksiä, joita hän pitää tarpeellisina totuuden selvittämiseksi.

Tuomari hoitaa todistajainkuulustelun itse, jos se on tarpeen todistajan rauhallisuuden varmistamiseksi tai sopimattoman ristikuulustelun lopettamiseksi.

Todistaja voi ennen vastaamista perehtyä käsittelyn kohteena olevaan asiaan, pyytää siihen liittyviä asiakirjoja nähtäväkseen tai esittää lausuntoon vahvistavia asiakirjoja. Asiakirja-aineistoon otetaan vain asiakirjat, joita toinen osapuoli ei ole voinut esittää.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tuomioistuin ei voi ottaa huomioon lainvastaisin keinoin hankittua todistetta.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Kyllä, edellä mainitun todistajanlausunnon lisäksi Portugalin prosessilainsäädännön mukaan asianosaisilla on mahdollisuus esittää muita lausuntoja.

Ennen kuin asian suullinen käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa alkaa, osapuolet voivat pyytää lupaa esittää lausuntoja tosiseikoista, joihin he ovat olleet henkilökohtaisesti osallisina tai joista heillä on ensi käden tietoa.

Tuomioistuin voi vapaasti harkita osapuolten lausuntoja lukuun ottamatta tilanteita, joissa kyse on tunnustuksista.

Ks. myös vastaus kysymykseen 2.6.

Hyödyllisiä linkkejä

Sovellettava lainsäädäntö

[Código Civil \(siviililaki\)](#)

[Código de Processo Civil \(siviiliprosessilaki\)](#)

Hyödyllisiä linkkejä

[Ministério da Justiça \(oikeusministeriö\)](#)

[Procuradoria-Geral da República \(valtakunnansyyttäjänvirasto\)](#)

[Diário da República \(Portugalin virallinen lehti\)](#)

[Bases Jurídico-Documentais \(lainsäädäntö- ja asiakirjatietokanta verkossa\)](#)

Päivitetty viimeksi: 30/04/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Romania

1 Todistustaakka

Tärkein oikeusperusta:

siviiliprosessilain 249–365 § (*Codul de procedură civilă*).

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Asianosaisen on näytettävä oikeudenkäyntimenettelyssä esittämänsä väitteet toteen lukuun ottamatta tiettyjä laissa määriteltyjä tapauksia. Hakijan on näytettävä vaateensa toteen. Vastaajan esittämien vastalauseiden osalta todistustaakka on vastaajalla. Jos kuitenkin voidaan vedota olettamaan, todistustaakka saattaa siirtyä vastapuolelle.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Kenenkään ei tarvitse näyttää toteen sellaista, mikä on tuomioistuimen tiedossa viran puolesta.

Romaniassa voimassa olevan lainsäädännön oletetaan olevan tuomioistuimen tiedossa. Asianosaisen on kuitenkin näytettävä toteen säädökset, joita ei ole julkaisu Romanian virallisessa lehdessä (*Monitorul Oficial*) tai muilla tavoin, kansainväliset sopimukset, valtiosopimukset ja sopimukset, joita sovelletaan Romaniassa mutta joita ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja kansainvälinen tapaoikeus. Turvallisuusluokitelluissa asiakirjoissa annetut säännöt voidaan näyttää toteen ja niihin voidaan tutustua vain laissa säädettyin edellytyksin. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vieraan valtion lain edellyttäen, että siihen on viitattu tuomioistuimessa. Vieraan valtion laki on näytettävä toteen siviililain (*Codul civil*) vieraan valtion lain sisältöä koskevien säännösten mukaisesti.

Jos tosiseikka on yleisesti tunnettu tai sitä ei ole kiistetty, tuomioistuin voi päättää, ettei sitä tarvitse tapauksen olosuhteissa todistaa. Sen asianosaisen, joka vetoaa asianosaisten välillä vakiintuneisiin tapoihin, menettelyohjeisiin ja käytäntöihin, on näytettävä ne toteen. Sen asianosaisen, joka vetoaa paikallisiin sääntöihin ja määräyksiin, on näytettävä ne toteen vain, jos tuomioistuin niin pyytää.

Olettama on johtopäätös, joka tehdään laissa tai tuomioistuimessa tunnetusta tosiseikasta sellaisen tosiseikan toteen näyttämiseksi, joka ei ole tiedossa.

Oikeudellinen olettama (*prezumție legală*) vapauttaa henkilön, jonka eduksi se luetaan, velvollisuudesta näyttää toteen tosiseikka, joka katsotaan lain mukaan todistetuksi. Oikeudellinen olettama voidaan kumota vastaanäytön avulla, jollei laissa toisin säädetä.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Todisteiden on oltava hyväksyttäviä ja olennaisia oikeudenkäynnin tuloksen kannalta. Jos tuomioistuin hyväksyy tiettyjä tosiseikkoja koskevien todisteiden esittämisen, se päättää vapaasti oman harkintansa mukaan, onko kyseiset tosiseikat näytetty toteen, paitsi jos laissa toisin säädetään.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Kantajan on nimettävä todisteet haastehakemuksessaan ja vastaajan on nimettävä todisteet vastineessaan, jollei laissa toisin säädetä; muuten todisteiden käyttäminen oikeudenkäynnissä voidaan kieltää. Jos nimetyt todisteet eivät ole riittävät asian ratkaisemiseksi kokonaan, tuomioistuin pyytää asianosaisia täydentämään todistusaineistoa. Tuomioistuin voi oma-aloitteisesti kiinnittää asianosaisten huomion lisätodistelun tarpeeseen ja määrätä, että lisätodisteita on otettava vastaan, vaikka asianosaiset eivät ole samaa mieltä.

Asianosaiset voivat pyytää seuraavien todisteiden vastaanottamista: asiakirjat, asiantuntijalausunnot, paikalla (*in situ*) tehtävät tarkastukset ja asianosaisen kuuleminen, jos vastapuoli pyytää, että kyseinen asianosainen kutsutaan todistamaan. Uudessa siviiliprosessilaissa säädetään myös fyysisistä todisteista; tällä voi olla merkitystä tiettyissä siviilikanteiden luokissa (esim. avioerokanne).

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Ensiksi tuomioistuin harkitsee, voidaanko asianosaisten nimeämät todisteet hyväksyä esitettäväksi todistusaineistona, ja antaa tämän jälkeen päätöksen, jossa esitetään todistettavat tosiseikat, hyväksytyt todisteet ja asianosaisten veloitteet, jotka koskevat todisteiden vastaanottamista. Mahdollisuuksien mukaan todisteet esitetään samassa käsittelyssä, jossa ne on hyväksytty.

Todisteiden esittämistä sääntelevät muutamat keskeiset säännöt: tuomioistuin määrittää järjestyksen, jossa todisteet esitetään; mahdollisuuksien mukaan todisteet on esitettävä samassa käsittelyssä; todisteet esitetään ennen asiaväitteitä; todistelu ja vastatodistelu esitetään samaan aikaan, jos se on mahdollista.

Todisteet esitetään suljetuin ovin (*in camera de consiliu*) asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa, jollei laissa toisin säädetä. Jos todisteet voidaan objektiivisista syistä esittää vain toisessa paikassa, ne voidaan esittää virka-apupyynnön perusteella saman oikeusasteen tuomioistuimessa tai alemman oikeusasteen tuomioistuimessa, jos asianomaisella paikkakunnalla ei ole saman oikeusasteen tuomioistuinta.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisten esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Todisteita voidaan käyttää vain, jos ne täyttävät tietyt lainmukaisuutta (*legalitate*), uskottavuutta (*verosimilitate*), merkityksellisyyttä (*pertinentă*) ja todistusvoimaa (*concludență*) koskevat edellytykset. Todisteiden on oltava laissa säädettyjen mukaisia eivätkä ne saa olla laissa kiellettyjä. Uskottavuudella tarkoitetaan, etteivät todisteet saa olla yleisesti tunnustetun luonnonoikeuden vastaisia. Merkityksellisyydellä tarkoitetaan, että *todisteiden* on liityttävä oikeudenkäynnin kohteeseen, eli tosiseikkoihin, jotka on näytettävä toteen asianosaisten esittämän kanteen tai vastineen tueksi. Jotta todisteet voidaan hyväksyä esitettäväksi todistusaineistona, niiden on oltava uskottavia ja niillä on edistettävä riita-asian ratkaisemista.

Tuomioistuimen on hylättävä asiakirjan esittämistä koskeva hakemus, jos asiakirjan sisältö koskee ehdottoman henkilökohtaisia asioita, jotka liittyvät ihmisarvoon tai henkilön yksityisyyteen; jos asiakirjan esittäminen olisi ristiriidassa salassapitovelvoitteen kanssa; tai jos se antaisi aihetta rikosoikeudenkäyntiin, joka koskee asianosaista, asianosaisten puolisoa tai ketä tahansa verisukulaista tai avioliiton kautta sukulaisesta enintään kolmannen asteen sukulaisuuteen asti.

Henkilötodistelua ei kelpuuteta näytöksi arvoltaan yli 250 leun oikeustoimien todistelua varten, vaan niiden osalta laissa edellytetään kirjallista näyttöä.

Henkilötodistelua ei myöskään kelpuuteta näytöksi seikoista, jotka kohdistuvat virallisen asiakirjan sisältöä vastaan.

Kantaja nimeää todisteet haastehakemuksessaan ja vastaaja vastineessaan. Tuomioistuin voi pyytää todisteita, joita ei ole nimetty tällä tavalla, ja hyväksyä ne todistusaineistoon seuraavissa tilanteissa: todistelun tarve johtuu kanteen muuttamisesta; todistelun tarve tulee esiin oikeudenkäynnin aikana, eikä asianosaisten ole voinut ennakoita sitä; asianosaisten osoittaa tuomioistuimelle, että se ei kyennyt perustellusta syystä esittämään pyydettyä todistetta sallitussa ajassa; todisteiden esittäminen ei johda käsittelyn lykkäämiseen; kaikki asianosaisten ovat antaneet nimenomaisen suostumuksensa.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Oikeustoimi tai tosiseikka voidaan näyttää toteen asiakirjojen, todistajien, olettamien, jommankumman asianosaisten (oma-aloitteisesti tai kuulustelussa annetussa vastauksessa) tekemän tunnustuksen, asiantuntijalausuntojen, paikalla (*in situ*) tehdyn tarkastuksen tai muun laissa säädetyn näytön esittämisen avulla.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajalausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Asianosaisten nimeävät todistajat, kantaja haastehakemuksessaan ja vastaaja vastineessaan. Kun tuomioistuin on sallinut henkilötodistelun vastaanottamisen, se kutsuu todistajat kuultaviksi.

Jos tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi pyytää asiantuntijalausunnon tosiseikkojen osoittamiseksi, se nimeää asianosaisten pyynnöstä tai oma-aloitteisesti yhden tai kolme asiantuntijaa, määrittää tarkastelun kohteen ja asettaa määräajan, johon mennessä lausunto on laadittava. Asiantuntijan johtopäätökset kirjataan asiantuntijan lausuntoon. Asianosaisten tai tuomioistuimen perustellusta pyynnöstä voidaan pyytää uutta lausuntoa toiselta asiantuntijalta.

Asiakirjatodistelun osalta kumpikin asianosaisten voi toimittaa asiakirjoista, joita se haluaa käyttää oikeudenkäynnin aikana, asianmukaisesti oikeaksi todistetun jäljennöksen. Asianosaisella on oltava alkuperäinen asiakirja hallussaan ja hänen on voitava esittää se tuomioistuimelle pyydettyä; jos näin ei toimita, asiakirjaa ei oteta huomioon. Tuomioistuin voi määrätä asianosaisten hallussa olevan asiakirjan esitettäväksi, jos asiakirja on oikeudenkäynnin asianosaisten yhteinen asiakirja, jos asianosaisten on itse viitannut asiakirjaan oikeudenkäynnin aikana tai jos asianosaisten on velvollinen esittämään sen. Jos asiakirja on asianosaisten hallussa eikä sitä voida esittää tuomioistuimessa, voidaan valtuuttaa tuomari, jonka läsnä ollessa asianosaisten voivat tutkia asiakirjaa sen sijaintipaikassa. Jos asiakirja on kolmannen osapuolen hallussa, kyseinen osapuoli voidaan kutsua todistajaksi ja häntä voidaan pyytää tuomaan asiakirja.

Todistelu otetaan vastaan suljetuin ovin toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Jos todistelu otetaan vastaan muualla, sen vastaanottamisesta huolehtii saman oikeusasteen tuomioistuin. Todistelun voi ottaa tällaisessa tapauksessa vastaan myös alemman oikeusasteen tuomioistuin, jos kyseisellä paikkakunnalla ei ole saman oikeusasteen tuomioistuinta. Todistelun vastaanottava tuomioistuin voi jättää asianosaisten kutsumatta, jos todisteiden luonne sen sallii ja jos asianosaisten siihen suostuvat.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Todistuskeinot ovat yhtä vahvoja, paitsi laissa nimenomaisesti säädettyissä tapauksissa.

Asianosaisten hyväksyvät usein alkuperäiset asiakirjat (*forma autentică*) niihin liittyvien etujen vuoksi. Niihin sisältyy muun muassa aitoutta koskeva oletama, joka tarkoittaa, että viralliseen asiakirjaan vetoava henkilö vapautuu todistustaakasta.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikkojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Arvoltaan yli 250 leun oikeustoimien osalta näytöksi hyväksytään vain kirjallisia todisteita, vaikka on olemassa tiettyjä poikkeuksia, joissa hyväksytään myös henkilötodistelu.

Alkuperäinen asiakirja on siihen asti, kunnes se mahdollisesti todetaan väärennyksi, ratkaiseva todiste asiakirjan lain mukaisesti alkuperäiseksi todistaneen henkilön tosiseikkaa koskevista henkilökohtaisista toteamuksista. Asianosaisten antamat lausunnot, jotka esitetään alkuperäisessä asiakirjassa, ovat todisteita vain siihen asti, kunnes muuta todistetaan.

Jos tuomioistuimen harkittavaksi jää olettamia, se voi ottaa ne huomioon vain, jos niillä on niin suuri painoarvo ja merkitys, että väitetty tosiseikka tulee todennäköiseksi; tällaiset olettamat voidaan hyväksyä vain, jos henkilötodistelu on lain mukaan sallittua.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Ks. vastaus kysymykseen 2.11.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Siviiliprosessilaissa ei anneta säännöksiä perusteista, joilla todistajat voivat kieltäytyä todistamasta, vaan ainoastaan määritetään henkilöt, joita ei voida kuulla todistajina, ja henkilöt, jotka on vapautettu todistamisvelvollisuudesta. Ks. vastaus kysymykseen 2.11.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Tuomioistuin määrää sakon saapumatta jääneelle tai todistamasta kieltäytyvälle todistajalle. Jos todistaja ei saavu oikeuteen ensimmäisen kutsun saatuaan, tuomioistuin voi antaa noutomääräyksen (*mandat de aducere*). Kiireellisissä asioissa tuomioistuin voi antaa tällaisen määräyksen jopa ensimmäistä kuulemistakin varten.

Jos henkilö ei saavu oikeuteen tai kieltäytyy vastaamasta kysymyksiin, tuomioistuin voi katsoa sen täydelliseksi tunnustamiseksi tai vain alustavaksi näytöksi todistajan nimenneen asianosaisten eduksi.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Seuraavia ei voida kuulla todistajina: verisukulaiset ja avioliiton kautta sukulaiset kolmannen asteen sukulaisuuteen asti; puoliset, entiset puoliset, kihlakumppanit tai avopuolisot; jommankumman asianosaisten kanssa vihamielisessä suhteessa tai etuun liittyvässä suhteessa olevat henkilöt; henkilöt, jotka ovat tuomioistuimen määräyksellä menettäneet oikeuden hallita omaisuuttaan (*sub interdicție judecătorească*); ja väärästä valasta tuomitut henkilöt. Oikeudenkäynneissä, jotka koskevat lapsen ja vanhemman välistä suhdetta, avioeroa tai muita perheasioita, tuomioistuin voi kuulla verisukulaisia ja avioliiton kautta sukulaisia jälkeläisiä lukuun ottamatta.

Todistamisvelvollisuudesta on vapautettu seuraavat henkilöt:

papit, lääkärit, apteekkarit, lakimiehet, julkiset notaarit, haaste- ja ulosottomiehet, sovittelijat, kättilöt ja sairaanhoitajat ja kaikki muut henkilöt, joille laissa säädetään vaitiolovelvollisuus niiden asioiden osalta, jotka he ovat saaneet tietoonsa ammattia harjoittaessaan, myös ammatin harjoittamisen lopettamisen jälkeen

tuomarit, syyttäjät ja virkamiehet, myös tehtäviensä hoitamisen lopettamisen jälkeen, sellaisten luottamuksellisten olosuhteiden osalta, jotka he ovat saaneet tietoonsa virkakautensa aikana

henkilöt, joiden todistajalausunnon perusteella heihin itseensä, sukulaiseensa, puolisoonsa tai entisen puolisoonsa voitaisiin kohdistaa rikosoikeudellisia seuraamuksia tai julkista halveksuntaa.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Tuomioistuin kutsuu todistajat ja määrää todistajien kuulemisjärjestyksen. Ennen kuulemisen aloittamista todistaja tunnustetaan ja häntä pyydetään vannonaan vala. Jokaista todistajaa on kuultava erikseen. Todistaja vastaa ensin tuomioistuimen puheenjohtajan esittämiin kysymyksiin, minkä jälkeen todistajan nimennyt asianosainen ja vastapuoli esittävät hänelle puheenjohtajan luvalla kysymyksiä. Todistajaa, joka ei voi saapua tuomioistuimeen, voidaan kuulla paikassa, jossa hän on.

Todistajalausuntojen ääni- tai videotallenteita koskevia säännöksiä ei ole annettu laissa, mutta tällaiset tallenteet ovat hyväksyttäviä. Ne voidaan litteroida asianosaisen lain mukaisesti tekemästä pyynnöstä.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Jos asianosainen, joka on toimittanut asiakirjan, vaatii sen käyttämistä, vaikka kyseistä asiakirjaa on väitetty väärennetyksi eikä tällaista väitettä ole peruutettu, ja jos väärennöksen tekijä tai avunantaja on osoitettu, tuomioistuin voi keskeyttää oikeudenkäynnin ja välittömästi lähettää väitetysti vääran asiakirjan ja tarkoituksenmukaisesti laaditun kertomuksen vastaavalle syyttäjänvirastolle väärennöksen tutkintaa varten. Jos rikossyytettyä ei voida nostaa tai rikosoikeudellista menettelyä ei voida jatkaa, riita-asioita käsittelevä tuomioistuin suorittaa itse väärennöstä koskevan tutkinnan.

Toisaalta tuomioistuin määrää sakon asiakirjan kirjoituksen tai allekirjoituksen tai ääni- tai videotallenteen aitouden vilpillisessä mielessä riitauttaneelle.

Tuomioistuin ottaa todistajien lausumien arvioinnissa huomioon todistajien vilpittömyyden ja olosuhteet, joissa heidän lausumiensa kohteen muodostavat tosiseikat ovat tulleet heidän tietoonsa. Jos tuomioistuin epäilee, että todistaja on antanut perättömän lausuman tai että todistaja on lahjottu, se laatii kertomuksen ja siirtää asian vastaavalle syyttäjällemelle.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Jos jompikumpi asianosainen myöntää tosiseikan, jota vastapuoli käyttää kanteensa tai vastineensa perusteena, myöntäminen katsotaan näytöksi.

Tuomioistuimessa tehty tunnustus on täysimääräinen näyttö sen tehnyttä henkilöä vastaan; tuomioistuimen on otettava huomioon tunnustus kokonaisuutena erottelematta sitä osiin, jolleivät nämä osat liity erillisiin tosiseikkoihin, joilla ei ole keskinäistä yhteyttä. Tuomioistuin arvioi tuomioistuimen ulkopuolella tehdyt tunnustukset. Niihin sovelletaan muun todistelun kelpuuttamiselle ja vastaanottamiselle yleislainsäädännössä asetettuja vaatimuksia.

Tuomioistuin voi hyväksyä, että kumpikin asianosainen kutsutaan kuultavaksi omista toimistaan, jos sillä on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta.

Asiaan liittyviä verkkosivustoja:

 <http://www.just.ro/>

Päivitetty viimeksi: 27/11/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Tämän sivun alkukielistä versiota on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Seuraavat kielet ovat jo saatavilla.

Todistelu - Slovenia

1 Todistustaakka

Todisteiden vastaanottamisesta ja esittämisestä sekä todistelukeinoista siviilimenettelyissä säädetään siviiliprosessilaissa (*Zakon o pravdnem postopku*, ZPP).

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Yleissääntönä on, että asianosaisten on tuotava esiin kaikki tosiseikat, joihin heidän kanteensa ja kanteen kiistämisen perustuvat, ja esitettävä todisteet tosiseikkojen toteen näyttämiseksi (siviiliprosessilain 7 § ja 212 §).

Kantajan on näytettävä toteen kanteensa perustana olevat ja vastaajan kanteen kiistämisen perustana olevat tosiseikat. Säännökset siitä, kumman osapuolista on esitettävä ja näytettävä toteen tietty tosiseikka, sisältyvät aineelliseen oikeuteen. Jos jokin tosiseikka jää näyttämättä toteen, seuraukset kantaa se osapuoli, jonka aineellisen oikeuden säännösten mukaan on vedottava tosiseikkaan ja myös näytettävä se toteen (siviiliprosessilain 7 ja 215 §).

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Toteennäyttövaatimus koskee tosiseikkoja, joihin kanteet ja kanteen kiistäminen perustuvat, tieteellisiä ja ammatillisia sääntöjä sekä kokemukseen perustuvia sääntöjä. Se ei koske oikeussäännöksiä, sillä niiden tunteminen kuuluu tuomioistuimen virkavelvollisuuksiin (*iura novit curia*).

Sellaisia tosiseikkoja ei tarvitse näyttää toteen, jotka asianosainen tunnustaa menettelyn aikana tuomioistuimessa. Tuomioistuin voi kuitenkin vaatia myös tunnustetun tosiseikan toteennäyttämistä, jos se katsoo, että asianosainen on tunnustanut sen tarkoituksenaan esittää vaatimus, jota ei voida hyväksyä (siviiliprosessilain 3 §:n 3 momentti).

Tosiseikkoja, joita asianosainen ei kiistä tai jotka asianosainen kiistää ilmoittamatta kiistämisen syytä, pidetään tunnustettuina paitsi, jos kyseinen tosiseikkojen kiistäminen on peräisin asianosaisen muista lausunnoista. Asianosainen voi estää tosiseikkojen olettamisen tunnustetuiksi ilmoittamalla, että ei tunne tosiseikkoja. Tätä voidaan soveltaa vain tosiseikkoihin, jotka eivät johdu kyseisen asianosaisen toiminnasta tai sen huomioon ottamisesta.

Tunnustettuja ja yleisesti tunnettuja tosiseikkoja ei tarvitse näyttää toteen (siviiliprosessilain 214 §:n 1 ja 6 momentti).

Tuomioistuin pitää tosiseikkaa tunnustettuna selvittämättä sen oikeellisuutta (siviiliprosessilain 214 §:n 1 momentti), paitsi jos se katsoo, että asianosainen on tunnustanut sen tarkoituksenaan esittää vaatimus, jota ei voida hyväksyä (siviiliprosessilain 3 §:n 3 momentti).

Ellei laissa toisin säädetä, lain perusteella oletettuja tosiseikkoja ei tarvitse näyttää toteen paitsi jos voidaan näyttää toteen, että tällaisia tosiseikkoja ei ole (siviiliprosessilain 214 §:n 5 momentti).

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Kantajan vaatimusta koskevan päätöksen tekeminen edellyttää vakuuttavaa näyttöä (aineelliset todisteet) ja vakuuttumista oikeudellisesti merkityksellisten tosiseikkojen paikkansapitävyydestä.

Toisinaan päätöksen tekemiseen riittää todennäköisyyden osoittaminen, esim. kun annetaan väliaikainen menettelyä koskeva päätös, joka ei merkitse menettelyn päättymistä ja jolla tuomioistuin ratkaisee menettelyä koskevan väitteen. Jotta tuomari voi soveltaa tiettyä menettelysääntöä, oikeudellisesti merkityksellisten tosiseikkojen todenperäisyys on täytynyt osoittaa todennäköiseksi, mutta tuomarin ei välttämättä tarvitse olla vakuuttunut niiden olemassaolosta. Siviiliprosessilaissa ei määritetä, mitkä ovat ne tosiseikat, joiden todenperäisyyden todennäköisyyden osoittaminen riittää näytöksi.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Kontradiktorisen periaatteen mukaisesti todisteita vastaanotetaan ensisijaisesti asianosaisten pyynnöstä.

Tuomioistuin voi hankkia todisteita myös oma-aloitteisesti (siviiliprosessilain 7 §:n 2 momentti), jos se katsoo, että asianosaisten vaatimukset perustuvat seikkoihin, joita ei voida ottaa tutkittavaksi (siviiliprosessilain 3 §:n 3 momentti).

Tuomioistuin hankkii todisteita oma-aloitteisesti vanhemmuuteen liittyvissä asioissa, joissa se voi tehdä vaatimuksesta poikkeavan päätöksen tai tehdä päätöksen ilman esitettyä vaatimusta. Se voi hankkia todisteita, vaikka kumpikaan osapuoli ei olisi niitä esittänyt, ja jos lapsen etu sitä vaatii.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Tuomioistuin päättää, mitkä todisteet vastaanotetaan ratkaisevien tosiseikkojen toteamiseksi (siviiliprosessilain 213 §:n 2 momentti ja 287 §). Se tekee päätöksen asianosaisten esittämien todisteiden hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja voi myös oma-aloitteisesti määrätä tiettyjen todisteiden vastaanottamisesta.

Jos asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on päätetty hyväksyä, päätös pannaan täytäntöön ja todisteet vastaanotetaan. Todisteista tehty päätös ei sido tuomioistuinta. Se voi menettelyn aikana muuttaa päätöstään ja vastaanottaa todisteita, joita koskevan aiemman pyynnön se on hylännyt, ja se voi myös päättää vastaanottaa uusia todisteita (siviiliprosessilain 287 §:n 4 momentti).

Todisteet esitetään yleensä pääkäsittelyssä tuomarille, joka tekee asiassa lopullisen päätöksen (siviiliprosessilain 217 §:n 1 momentti). Perustelluista syistä todisteet voi vastaanottaa pyynnön vastaanottanut tuomari (siviiliprosessilain 217 §:n 1 momentti). Poikkeustapauksissa todisteita voidaan vastaanottaa myös pääkäsittelyn päätyttyä, jos tuomarijaosto päättää, että päättynyt pääkäsittely aloitetaan uudelleen. Näin tehdään tarvittaessa, jotta menettelyä voidaan täydentää tai selventää jotakin hyvin tärkeää seikkaa (siviiliprosessilain 292 §).

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Siviiliprosessilaissa on nimenomaisesti säädetty, että todisteiden vastaanottaminen voidaan torjua, jos todisteilla ei ole merkitystä ratkaisun kannalta (lain 287 §). Tällaisia ovat todisteet, joilla ei ole käyttöä oikeudellisesti merkityksellisten tosiseikkojen selvittämisessä. Siviiliprosessilaissa ei kuitenkaan ole nimenomaisesti säädetty mahdollisuudesta torjua asiaankuulumattomia todisteita ja todisteita, joiden vastaanottaminen olisi epätaloudellista tai kohtuuttoman vaikeaa toteuttaa.

Asianosaisen on viimeistään ensimmäiseen pääkäsittelyyn mennessä esitettävä kaikki väitteidensä tueksi tarvittavat tosiseikat ja todisteet sekä otettava kantaa vastapuolen esittämiin väitteisiin ja todisteisiin. Tuomioistuin ei ota huomioon todisteita, jotka asianosainen esittää myöhässä. Asianosainen ei voi yleensä vedota tällaisiin todisteisiin (siviiliprosessilain 286 §). Ainoa poikkeus ovat tapaukset, joissa asianosainen näyttää toteen, että hänestä itsestään riippumattomista syistä todisteita ei ollut mahdollista esittää ensimmäisessä käsittelyssä (siviiliprosessilain 286 §:n 4 momentti).

Kun on kyse asiaankuulumattomista todisteista ja todisteista, joita on kohtuuttoman vaikeaa vastaanottaa, on tärkeää noudattaa siviiliprosessilain 3 §:n 3 momenttia, jossa säädetään, että tuomioistuin ei hyväksy asianosaisten pyyntöjä, jotka ovat ristiriidassa sitovien säännösten kanssa tai ovat vastoin moraalisaantöjä.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviiliprosessilaissa tunnetaan seuraavat todistelukeinot: katselmus, asiakirjat, todistajien kuuleminen, asiantuntijoiden kuuleminen ja asianosaisten kuuleminen.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajat: Todistajaksi kutsutun on saavuttava paikalle ja, ellei laissa toisin säädetä, hänen on myös todistettava (siviiliprosessilain 229 §:n 1 momentti).

Asianosaiset pyytävät todistajien kuulemista tietyistä seikasta ja antavat tiedot todistajista (siviiliprosessilain 236 §). Todistajat haastetaan todistamaan tiettyä ajankohtana. Haasteessa heille kerrotaan todistamisvelvollisuudesta ja seurauksista, jos he jäävät aiheuttomasti saapumatta, sekä kulujen korvaamisesta (siviiliprosessilain 237 §).

Todistajia kuullaan pääkäsittelyssä. Todistajia, jotka eivät vanhuuden, sairauden tai vakavan ruumiinvamman takia pysty noudattamaan kutsua, voidaan kuulla heidän kotonaan (siviiliprosessilain 237 §:n 2 momentti). Todistajia kuullaan yksitellen niin, että myöhemmin kuultavat todistajat eivät ole läsnä ensin todistavia kuultaessa (siviiliprosessilain 238 §:n 1 momentti). Tuomioistuin muistuttaa todistajalle, että tämän on puhuttava totta mitään salaamatta, sekä kertoo väärän todistuksen seurauksista. Ensin todistaja kertoo sen, mitä asiasta tietää, ja sen jälkeen tuomarijaoston puheenjohtaja, jaoston muut jäsenet, asianosaiset ja heidän edustajansa ja valtuutettunsa esittävät kysymyksiä, joilla he testaavat, täydentävät tai selventävät todistajanlausuntoa. Jos todistajanlausunnot ovat ristiriitaisia, todistajia on mahdollista kuulla vastakkain (siviiliprosessilain 239 §:n 3 momentti). Siviiliprosessilaissa ei ole enää säännöksiä todistajan valasta.

Siviiliprosessilaissa ei tehdä eroa tavallisten todistajien ja ns. asiantuntevien todistajien kuulemismenettelyn välillä eikä siitä ole erityisiä menettelysäännöksiä. Tavallisten todistajien ja asiantuntevien todistajien kuulemisessa noudatetaan samaa menettelyä.

Asiakirjat: Vaikka siviiliprosessilaissa ei olekaan asetettu todisteita arvojärjestykseen, ovat asiakirjat luotettavin todistelukeino. Asiakirjat voidaan jakaa julkisiin ja yksityisiin. Julkinen asiakirja on valtion viranomaisen toimivaltansa mukaisesti ennalta määrättyssä muodossa antama asiakirja tai asiakirja, jonka itsenäinen paikallisviranomaisen, yhdistys tai muu organisaatio tai yksityishenkilö antaa tällaisessa muodossa laissa heille uskottua viranomaistehtävää hoitaessaan (siviiliprosessilain 224 §:n 1 momentti). Asiakirjat, jotka eivät ole julkisia, ovat yksityisiä. Yksityisen asiakirjan allekirjoituksen voivat todistaa oikeaksi tähän tehtävään valtuutetut valtion elimet tai oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö, joka hoitaa viranomaistehtäviä (esim. notaari). Yksityisen asiakirjan oikeaksi todistetulla lausekkeilla on julkinen merkitys. Asiakirjan tällaisia osia myös pidetään julkisena asiakirjana. Julkisten asiakirjojen todistusvoimasta on erikseen säädetty siviiliprosessilaissa. Julkinen asiakirja todistaa oikeaksi asiat, jotka siinä todetaan tai mainitaan (siviiliprosessilain 224 §:n 1 momentti). Siviiliprosessilaissa oletetaan, että julkisten asiakirjojen sisältö on totuudenmukainen. On kuitenkin mahdollista todistaa, että asiat on kirjattu julkiseen asiakirjaan totuudenvastaisesti tai että julkinen asiakirja on laadittu virheellisesti (siviiliprosessilain 224 §:n 4 momentti). Tämä on siviilioikeudenkäynnin ainoa todisteiden näyttöarvoa koskeva sääntö.

Ulkomaisilla julkisilla asiakirjoilla, jotka on sääntöjen mukaisesti todistettu oikeiksi, on vastavuoroisuuden periaatteen mukaisesti yhtäläinen todistusvoima kuin kotimaisilla asiakirjoilla, ellei kansainvälisillä sopimuksilla ole muuta määrätty (siviiliprosessilain 225 §).

Siviiliprosessilaissa säädetään myös asiakirjojen luovutusvelvollisuudesta, joka riippuu siitä, onko asiakirja asianosaisella, joka siihen vetoaa, vastapuolella, valtion elimellä tai laitoksella, joka hoitaa viranomaistehtäviä, tai kolmannella henkilöllä (luonnollisella tai oikeushenkilöllä).

Asiantuntijat: Tuomioistuin vastaanottaa todisteita asiantuntijoilta silloin, kun jonkin tosiseikan toteamiseksi tai selvittämiseksi tarvitaan asiantuntemusta, jota tuomioistuimella ei ole (siviiliprosessilain 243 §). Tuomioistuin tekee asiantuntijan käyttämisestä erityisen päätöksen. Ennen tätä tuomioistuin kuulee asianosaisia asiasta. Myös istunnon puheenjohtaja tai pyynnön vastaanottanut tuomari voi nimetä asiantuntijan, jos heillä on valtuudet ottaa vastaan tällaisia todisteita (siviiliprosessilain 244 §). Yleensä asiantuntijat nimetään tuomioistuimen käyttämästä asiantuntijaluettelosta. Asiantuntijan voi nimetä myös jokin laitos. Vain luonnolliset henkilöt voivat toimia asiantuntijoina. Asiantuntijan on täytettävä velvollisuutensa ja esitettävä arvionsa ja annettava lausunto (siviiliprosessilain 246 §:n 1 momentti). Tuomioistuin voi määrätä asianmukaisesti haastetulle asiantuntijalle sakon, jos tämä ei saavu paikalle määräaikana tai jos tämä kieltäytyy asiantuntijana toimimisesta ilman perusteltua syytä (siviiliprosessilain 248 §:n 1 momentti). Tuomioistuin voi asiantuntijan pyynnöstä vapauttaa tämän velvollisuuksistaan vain samoin perustein, joista todistaja voi kieltäytyä todistamasta, tai vastaamasta yksittäiseen kysymykseen. Lisäksi tuomioistuin voi vapauttaa asiantuntijan tämän pyynnöstä myös muista perustelluista syistä (esim. liiallisen työmäärän vuoksi). Vapautusta voi tästä syystä pyytää myös sen elimen tai laitoksen valtuutettu työntekijä, jossa asiantuntija työskentelee (siviiliprosessilain 246 §:n 2 ja 3 momentti). Asiantuntija voidaan jättää (samalla tavoin kuin tuomari). Ainoa poikkeus on, että asiantuntijana voidaan kuulla henkilöä, jota on jo aiemmin kuultu todistajana (siviiliprosessilain 247 §:n 1 momentti).

Asiantuntijan tehtävänä on esittää arvionsa ja antaa lausunto. Tuomioistuin päättää, esittääkö asiantuntija arvionsa ja antaa lausunnon ainoastaan suullisesti oikeuden istunnossa vai myös kirjallisesti ennen sitä. Tuomioistuin päättää myös määräajasta, johon mennessä asiantuntijan on annettava arvionsa ja lausuntonsa. Jos asiantuntijoita on nimetty useita, he voivat esittää arvionsa ja antaa lausunnon yhdessä, jos he ovat yksimielisiä. Jos asiantuntijat ovat erimielisiä, kukin esittää arvionsa ja antaa lausunnon erikseen (siviiliprosessilain 254 §). Jos asiantuntijoiden antamat tiedot poikkeavat olennaisesti toisistaan tai jos yhden tai useamman asiantuntijan arviot ovat epäselviä, epätäydellisiä, sisäisesti ristiriitaisia tai ristiriidassa selvitettyjen olosuhteiden kanssa eikä tilanne selkene uudessa kuulemisessa, samoja tai muita asiantuntijoita pyydetään todistamaan uudestaan (siviiliprosessilain 254 §:n 2 momentti). Jos yksi tai useampi asiantuntija antaa ristiriitaisen lausunnon tai jos launnonissa on puutteita tai jos annetun lausunnon paikkansapitävyys on perusteltua epäillä, pyydetään muita asiantuntijoita antamaan lausunto (siviiliprosessilain 254 §:n 3 momentti). Asiantuntijoiden kulut korvataan ja heille maksetaan palkkio heidän tekemästään työstä (siviiliprosessilain 249 §:n 1 momentti).

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Periaatteena on, että todisteita arvioidaan vapaasti. Arvioituaan huolellisesti kunkin todisteen erikseen ja kaikki todisteet yhdessä ja ottaen huomioon menettelyn kokonaisuudessaan tuomioistuin päättää harkintansa mukaan, mitä tosiseikkoja pidetään toteen näytettyinä (siviiliprosessilain 8 §). Sloveniassa siviilioikeudenkäynnissä ei tunneta ns. todisteiden näyttöarvoa koskevia sääntöjä, joilla lainsäätävä säättää ennakoita abstraktilla tasolla eri todistelukeinojen arvon. Poikkeuksena ovat julkiset asiakirjat (ks. 2.5 kohta).

Käytännössä esim. asiakirjatodisteet ovat kuitenkin luotettavampia (mutta eivät välttämättä painavampia) kuin muut todistelukeinot, kuten todistajien ja asianosaisten lausunnot.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Siviiliprosessilaissa ei ole säännöksiä, joiden mukaan tiettyjen tosiseikkojen todistaminen edellyttäisi tiettyjä todistelukeinoja.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Kyllä. Todistajaksi haastetun on saavuttava paikalle ja, ellei laissa toisin säädetä, hänen on myös todistettava (siviiliprosessilain 229 §:n 1 momentti).

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistajaa ei saa kuulla, jos hänen lausuntonsa voisi vaarantaa velvollisuuden säilyttää virka- tai sotilassalaisuus, ellei toimivaltainen elin vapauta todistajaa tästä velvollisuudesta (siviiliprosessilain 230 §).

Todistaja voi kieltäytyä todistamasta (siviiliprosessilain 231 §):

jos on kyse asiasta, jonka hän on saanut tietoonsa asianosaisen valtuuttamana edustajana;

jos on kyse asiasta, jonka asianosainen tai joku muu henkilö on uskonut hänelle ripittäytymisen yhteydessä;

jos on kyse asiasta, jonka hän on saanut tietoonsa asianajajan tai lääkärin ominaisuudessa tai harjoittaessaan jotakin muuta ammattia tai hoitaessaan jotakin muuta tehtävää, jota koskee salassapitovelvollisuus.

Todistaja voi kieltäytyä vastaamasta yksittäiseen kysymykseen, jos siihen on perustellut syyt, esim. jos vastaaminen aiheuttaisi hänelle tai hänen verisukulaisilleen suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa tai sivusukulaiselleen kolmanteen polveen asti suurta häpeää tai huomattavaa taloudellista vahinkoa tai johtaisi heitä koskevan rikossyytteen nostamiseen tai jos vastaaminen aiheuttaisi hänen puolisolleen tai puolisonsa sukulaisille toiseen polveen asti suurta häpeää tai huomattavaa taloudellista vahinkoa tai johtaisi heitä koskevan rikossyytteen nostamiseen (siviiliprosessilain 233 §:n 1 momentti).

Todistaja ei voi taloudellisen vahingon vaaran vuoksi kieltäytyä todistamasta, jos asia koskee sellaista oikeustoimea, jossa hän on ollut läsnä todistajana, tekoa, jonka hän on tehnyt jommankumman asianosaisen oikeudellisenä edeltäjänä tai edustajana riita-asiassa, tosiseikkaa, joka koskee perhesiteisiin liittyviä ja aviovarallisuussuhteita, tosiseikkaa, joka koskee syntymää, avioliiton solmimista tai kuolemaa, tai jos hänellä on erityisten säännösten mukaan velvollisuus esittää raportti tai antaa lausunto (siviiliprosessilain 234 §). Todistaja ei voi myöskään kieltäytyä todistamasta salassapitovelvollisuuteen vedoten, jos tiettyjen tosiseikkojen paljastaminen on välttämätöntä julkisen edun tai jonkun henkilön edun vuoksi edellyttäen, että kyseinen etu painaa enemmän kuin salaisuuden paljastaminen (siviiliprosessilain 232 §).

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Kyllä. Jos asianmukaisesti oikeuteen kutsuttu todistaja jättää ilman perusteltua syytä saapumatta oikeuden eteen tai jos hän poistuu paikalta ilman lupaa, tuomioistuin voi määrätä hänet tuotavaksi paikalle pakolla ja määrätä hänet maksamaan tästä aiheutuvat kustannukset. Myös sakkoa voidaan määrätä (enintään 1 300 euroa). Tuomioistuin voi määrätä sakkoa myös todistajalle, joka saapuu paikalle, mutta sen jälkeen kun hänelle on kerrottu, mitkä ovat seuraukset, kieltäytyy todistamasta tai vastaamasta yksittäiseen kysymykseen syistä, jotka tuomioistuin katsoo perusteettomiksi. Jos todistaja ei edelleenkaan halua todistaa, tuomioistuin voi tällaisessa tilanteessa määrätä todistajan vangittavaksi, kunnes todistaja on valmis todistamaan tai kunnes hänen kuulemisensa ei ole enää tarpeen, kuitenkin enintään kuukaudeksi (siviiliprosessilain 241 §:n 1 ja 2 momentti).

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Todistajana voi olla kuka tahansa, joka kykenee antamaan tietoja seikoista, jotka on näytettävä toteen (siviiliprosessilain 229 §:n 2 momentti). Todistajaksi kelpaavan ei tarvitse olla oikeustoimikelpoinen. Myös lapsi tai oikeustoimikelpoisuutensa osittain tai kokonaan menettänyt henkilö voi olla todistaja, jos hän kykenee antamaan tietoja oikeudellisesti merkityksellisistä tosiseikoista. Tuomioistuin päättää tapauskohtaisesti, kelpaako henkilö todistajaksi.

Asianosainen ja asianosaisen laillinen edustaja (*zakoniti zastopnik*) ei kuitenkaan voi olla todistajana, mutta asiamies (*pooblaščenec*) tai väliintulija (*stranski intervenient*) voivat.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajien kuulemisesta ks. vastaus edellä.

Videoneuvottelun järjestämisestä säädetään siviiliprosessilain 114 a §:ssä, jonka mukaan tuomioistuin voi asianosaisten suostumuksella sallia sen, että asianosaiset ja heidän edustajansa ovat käsittelyn aikana muualla ja suorittavat prosessitoimet siellä, jos kuulemipaikan ja sen paikan tai niiden paikkojen,

joissa asianosaist ja heidän edustajansa ovat, välillä on ääni- ja kuvayhteys. Samoja ehtoja sovelletaan myös todisteiden vastaanottamiseen asianosaisten, todistajien ja asiantuntijoiden kuulemisen yhteydessä.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Siviilioikeudellisissa menettelyissä ei yleensä saa käyttää todisteita, jota on saatu laittomasti (esim. laittoman puhelinkuuntelun avulla). Oikeuskäytännössä kuitenkin sallitaan poikkeuksellisesti näin saatujen todisteiden käyttö, jos siihen on perusteltu syy tai jos todisteiden saamisella on erityistä merkitystä perustuslaillisen oikeuden toteutumisessa. Tällaisessa tapauksessa on sen lisäksi, että todiste on hankittu laittomasti, ratkaisevaa myös se, merkitsikö todisteiden esittäminen oikeudellisessa menettelyssä, että ihmisoikeuksia loukattaisiin uudelleen.

Kun on kyse asiaankuulumattomista todisteista ja todisteista, joita on kohtuuttoman vaikeaa vastaanottaa, siviiliprosessilain 3 §:n 3 momentissa säädetään, että tuomioistuin ei hyväksy asianosaisten pyyntöjä, jotka ovat ristiriidassa sitovien säännösten kanssa tai ovat vastoin moraalisaantöjä.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Jos lausuma on osa kannetta tai hakemusta, se ei käy todisteeksi, vaan se on asianosaisten väite tosiseikoista, joista hänen on esitettävä asianmukaiset todisteet. Jos lausuma sisältyy asiakirjaan, joka on esitetty todisteeksi asianosaisten väitteen paikkansapitävyydestä, lausumalla on asiakirjan asema. Asianosaista kuultaessa esitettyä lausumaa pidetään myös todisteena, sillä siviiliprosessilaki tuntee asianosaisten kuulemisen todistelukeinona (siviiliprosessilain 257 §).

Linkkejä

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Päivitetty viimeksi: 23/11/2015

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Slovakia

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Säännöt, joiden mukaisesti tuomioistuin ottaa vastaan todisteita oikeuskäsittelyssä, perustuvat perustuslain 48 §:n 2 momenttiin.

Myös toista tuomioistuinta voidaan pyytää ottamaan vastaan todisteet tai todisteet voidaan ottaa vastaan oikeuskäsittelyn ulkopuolella, jos tämä on tarkoituksenmukaista. Jos todisteet vastaanotetaan oikeuskäsittelyn ulkopuolella, tuomioistuin ilmoittaa tästä asianosaistille pääsääntöisesti 5 päivää etukäteen. Asianosaistilla on oikeus olla läsnä todisteita vastaanotettaessa.

Asianosaistilla on velvollisuus esittää todisteita väitteensä tueksi. Tuomioistuin päättää, mitkä esitetyistä todisteista se ottaa vastaan.

Tuomioistuin voi poikkeuksellisesti ottaa vastaan myös muita kuin asianosaisten esittämiä todisteita, jos tämä on tarpeen asian ratkaisemiseksi.

Tuomioistuin voi päättää, että todistelua on täydennettävä tai se on esitettävä uudelleen tuomioistuimelle.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Todistelua ei poikkeuksellisesti tarvita, jos edellytykset tuomion antamiselle ilman suullista pääkäsittelyä täyttyvät. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei näissä tapauksissa otettaisi vastaan mitään todisteita, sillä todistelua voidaan tällöinkin ottaa vastaan suullisen käsittelyn ulkopuolella. Todisteiden vastaanottaminen on laadullisesti väitteen näyttämistä toteen.

Kyseisiä poikkeustapauksia ovat

pääasian käsittely, kun kyseessä on asian yksinkertainen oikeudellinen arviointi

tapaukset, joissa asianosaisten esittämiä tosiseikkoja ei kiistetä ja riita-asian kohteen arvo ilman sivukuluja on enintään 2 000 euroa

osapuolten suostumuksella tapaukset, joissa annetaan maksamismääräys, yksipuolinen tuomio tai riitauttamattomia vaateita koskeva tuomio ja oikeudesta luovutaan.

Suullista käsittelyä ei myöskään ole tarpeen määrätä kuluttaja-asioissa tehtävässä abstraktissa tutkinnassa, tapauksissa, joissa annetaan yksipuolinen tuomio kuluttajan hyväksi, syrjinnänvastaisissa riita-asioissa (kantajan suostumuksella), yksittäisissä työoikeudellisissa riidoissa eikä kiireellistä toimenpidettä koskevan hakemuksen yhteydessä.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Laki ei periaatteessa sido tuomioistuinta sen suhteen, mitä näyttöä se arvioi. Toisin sanoen tuomioistuin harkitsee vapaasti näytön todistusvoiman soveltamalla vapaan todistusharkinnan periaatetta. Laki asettaa tuomioistuimelle vain poikkeuksellisesti tietyt rajoja näytön arvioinnissa. Esimerkiksi tosiseikka, jonka osalta laissa säädetään olettamasta, joka voidaan syrjäyttää esittämällä vastatodistelua, on katsottava todistetuksi, ellei sitä kumota oikeudenkäynnissä (siviililain 133 §).

Tuomioistuinta sitovat Euroopan unionin tuomioistuimen päätökset. Tuomioistuinta sitoo myös perustuslakituomioistuimen päätös siitä, onko tietty laki ristiriidassa perustuslain, lain tai Slovakiaa sitovan kansainvälisen sopimuksen kanssa. Niin ikään tuomioistuinta sitovat perustuslakituomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamat perusoikeuksia ja -vapauksia koskevat päätökset. Tuomioistuinta sitovat myös toimivaltaisten viranomaisten päätökset siitä, että on tehty rikos, rikkomus tai hallintorikkomus, josta voidaan rangaista lain nimenomaisen säännöksen nojalla. Tällainen päätös ei kuitenkaan sido tuomioistuinta, jos se tehti nopeutetussa menettelyssä.

Muut kysymykset, joissa päätöksentekovalta kuuluu toiselle viranomaiselle, tuomioistuin voi arvioida itse. Jos toimivaltainen viranomainen on tehnyt päätöksen tällaisessa kysymyksessä, tuomioistuin ottaa sen kuitenkin huomioon ja sisällyttää sen tuomion perusteluihin ennakkopäätöksen luonteisena.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Asianosaistilla on velvollisuus esittää todisteita väitteensä tueksi. Tuomioistuin päättää, mitkä esitetyistä todisteista se ottaa vastaan. Tuomioistuin voi myös hankkia todisteita omasta aloitteestaan julkisista rekistereistä ja luetteloista, jos ne osoittavat, että asianosaisten väitteet ovat ristiriidassa todellisuuden kanssa. Se ei hanki muita todisteita omasta aloitteestaan.

Tuomioistuin voi hankkia todisteita omasta aloitteestaan määrittääkseen, täyttyvätkö menettelylliset edellytykset tai onko ehdotettu päätös täytäntöönpanokelpoinen sekä myös selvittääkseen vieraan valtion lain sisältöä.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Tuomioistuin ottaa todisteet vastaan, paitsi jos edellytykset tuomion antamiselle ilman suullista pääkäsittelyä täyttyvät.

Asianosaisilla on oikeus ilmaista kantansa todistelupyynnöön ja kaikkiin vastaanotettuihin todisteisiin.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Tuomioistuin arvioi todisteet harkintavaltansa mukaan, jokaisen todisteet erikseen ja kaikki todisteet niiden keskinäisessä yhteydessä. Se ottaa tällöin huomioon kaiken käsittelyssä esille tulleen näytön. Kunkin vastaanotetun todisteet uskottavuus voidaan kiistää, jollei laissa toisin säädetä.

Tietty vabapaa todistusharkinnan rajoitus pätee muutoksenhaun suhteen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen selvittämät tosiseikat eivät sido muutoksenhakutuomioistuinta, joka voi siis päätyä toisenlaiseen ratkaisuun. Se ei kuitenkaan voi poiketa ensimmäisen oikeusasteen tekemästä yksittäisen todisteet arvioinnista. Se voi tehdä poikkeavan arvioinnin ensimmäisen oikeusasteen vastaanottamasta todisteesta vain siinä tapauksessa, että kyseinen todistelu esitetään uudelleen sille itselleen. Muutoksenhakutuomioistuin voi arvioida todistetta eri tavalla kuin edellinen oikeusaste myös tapauksissa, joissa alemman oikeusasteen tuomioistuin oli vastaanottanut todisteet toisen alemman oikeusasteen tuomioistuimen puolesta (ja tämän pyynnöstä).

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Todisteena voidaan käyttää kaikkia seikkoja, jotka voivat tarkoituksenmukaisesti auttaa selkeyttämään asiaa laillisesti hankittuina todistuskeinoina.

Todistuskeinoihin kuuluvat osapuolten kuuleminen, todistajan kuuleminen, asiakirjat, asiantuntijalausunnat ja -selvitykset sekä tarkastukset. Jos todistelu ei ole lakisääteinen, tuomioistuin määrää siitä.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Todistaja on tuomioistuimen ulkopuolinen henkilö, joka ei ole oikeudenkäynnin asianosainen. Hän antaa todistajanlausunnon kokemistaan ja havaitsemistaan seikoista. Vain luonnollinen henkilö voi toimia todistajana.

Siviilituomioistuinten toimivaltaan kuuluvissa asioissa tarvitaan usein asiantuntija-arviointi perustaksi pääasiassa annettavalle ratkaisulle. Niinpä jos ratkaisu riippuu erityisasiantuntemusta vaativasta tosiseikkojen arvioinnista, tuomioistuin nimeää asiantuntijatodistajan. Tuomioistuimen tulee tällöin nimetä asiantuntija, vaikka tuomarilla olisi tarvittava erityisasiantuntemus asiantuntija-arvioinnin tekemiseksi oikeudenkäynnin kohteesta. Tosiseikat on määrittävä puolueettomasti sen viranomaisen ulkopuolella, joka antaa niistä ratkaisun, eikä tuomarin erityisasiantuntemus poista tätä vaatimusta.

Tuomioistuimen tulee esittää kysymykset asiantuntijalle tiettyjen sääntöjen mukaisesti. Tuomioistuimen on esitettävä asiantuntijalle vain tosiseikastoon liittyviä kysymyksiä ja vältettävä kysymyksiä, jotka liittyvät asiantuntijalausunnon kohteen oikeudelliseen arviointiin.

Asiantuntijalausunnasta voi antaa myöhemmin lausunnon toinen asiantuntija tai tieteellinen tai muu instituutio. Tällöin on kyse lausunnosta, jonka kohteena on aiemmin annettun lausunnon uudelleentarkastelu. Käytännössä sitä kutsutaan joskus ns. kontrolloivaksi lausunnoksi. Tuomioistuin arvioi asiantuntijalausunnon samalla tavoin kuin muutkin todisteet.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Tuomioistuin arvioi vastaanotetut todisteet niiden uskottavuuden ja todenperäisyyden kannalta. Laki ei sido tuomioistuinta sen suhteen, millaisen todistusarvon se antaa eri todisteille – toisin sanoen se soveltaa vapaan todistusharkinnan periaatetta. Tuomioistuimen harkintavalta ei kuitenkaan ole rajoitukseton, vaan sen on otettava lähtökohdaksi kaikki käsittelyssä esille tullut näyttö. Tuomioistuimen on kunnioitettava näitä tosiseikkoja ja määrittävä oikein niiden keskinäinen yhteys. Tuomioistuinta ei tällöin myöskään sido mikään yksittäisten todisteiden tärkeysjärjestys niiden merkityksen ja ratkaisuveduuden suhteen.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Asioissa, jotka voidaan panna vireille myös ilman hakemusta, sekä avioliittolupaa, vanhemmuuden vahvistamista tai kiistämistä, adoptiokelpoisuutta, adoptiota sekä kaupparekisteriä koskevissa menettelyissä tuomioistuimella on velvollisuus ottaa vastaan todisteita asian tosiseikaston määrittämiseksi silloinkin, kun asianosaiset eivät ole vedonneet kyseisiin todisteisiin.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Jokaisella luonnollisella henkilöllä on velvollisuus saapua oikeuteen kutsusta ja antaa todistajanlausunto (riita-asia siviiliprosessilain (*Civilný sporový poriadok*) 196 §:n 2 momentti). Todistajan on puhuttava totta, eikä hän saa salata mitään. Tuomioistuimen on ilmoitettava todistajalle väärän todistuksen antamisen rikosoikeudellisista seuraamuksista ja hänen oikeudestaan vaieta.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Todistaja voi kieltäytyä todistamasta vain siinä tapauksessa, että hän todistamisellaan aiheuttaisi itselleen tai omaiselleen rikossyyteuhan. Tuomioistuin päättää, onko kieltäytyminen perusteltu. Todistaja voi kieltäytyä todistamasta myös silloin, kun todistaminen rikkoisi rippisalaisuuden tai hänelle sielunhoitotyön yhteydessä suullisesti tai kirjallisesti annetun luottamuksellisen tiedon salassapidon.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tuomioistuin päättää, onko kieltäytyminen perusteltu. Tuomioistuimen päätöksestä ei voi valittaa. Jos todistaja tuomioistuimen päätöksestä huolimatta kieltäytyy todistamasta, tuomioistuin voi määrätä hänelle prosessuaalisen sakon.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Jos jokin organisaatio on asianosaisena siviiliprosessissa, tuomioistuin kuulee organisaation laillista edustajaa asianosaisena eikä todistajana (riita-asia siviiliprosessilain 185 §).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Ennen todistajan kuulemistuomioistuimen on todennettava hänen henkilöllisyytensä ja suhteensa asianosaisiin. Lisäksi todistajalle on ilmoitettava todistajanlausunnon merkityksestä, hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, väärän todistuksen antamisen rikosoikeudellisista seuraamuksista ja oikeudesta todistajanpalkkioon.

Tuomioistuin pyytää todistajaa kuvaamaan johdonmukaisesti kaiken, mitä hän tietää lausunnon kohteesta. Tämän jälkeen se esittää todistajalle kysymyksiä lausunnon täydentämiseksi ja selventämiseksi.

Todistajalle esitettävien kysymysten yhteydessä on tarpeen kiinnittää huomiota siihen, etteivät kysymykset saa olla johdattelevia tai harhaanjohtavia. Jos tällaisia kysymyksiä tai asian oikeudelliseen arviointiin liittyviä kysymyksiä esitetään, oikeuden puheenjohtaja voi kieltäytyä hyväksymästä asianosaisen tai asiantuntijan kysymystä. Kieltäytymisestä tehdään oikeuden päätös, jota ei anneta tiedoksi ja josta ei voi valittaa. Päätös liitetään oikeudenkäyntipöytäkirjaan. Tuomioistuin voi asianomaisten suostumuksella järjestää suullisen käsittelyn videoneuvottelun tai muun viestintätekniikan välityksellä.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kuten edellä todetaan, laki ei sido tuomioistuinta sen suhteen, millaisen todistusarvon se antaa eri todisteille – toisin sanoen sovelletaan vapaan todistusharkinnan periaatetta riita-asia siviiliprosessilain 191 §:n mukaisesti.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Tuomioistuin arvioi asianosaisten, heidän edustajiensa ja muiden oikeuskäsittelyyn osallistuvien henkilöiden toimet johdonmukaisesti niiden sisällön perusteella eikä sen mukaan, missä ominaisuudessa he esiintyvät oikeudessa. Asianosaisten toimet eivät ole määrämuotoon sidottuja. Asianosaiset voivat periaatteessa toteuttaa määrättyjä prosessitoimia harkintansa mukaan. Kyseeseen tulee kirjallinen tahdonilmaus tai suullinen (pöytäkirjaan kirjattava) lausuma, jolla on samat oikeusvaikutukset. Se on kuitenkin aina tehtävä nimenomaisesti tai siten, ettei ole epäilystä asianosaisten tarkoituksesta.

Päivitetty viimeksi: 26/09/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Suomi

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Kantajan on näytettävä toteen ne seikat, jotka tukevat kannetta ja vastaajan ne seikat, joihin hän puolestaan vetoaa. Se osapuoli, joka jättää todisteen esittämättä, kantaa sen riskin, että hänen esittämänsä seikat jäävät näyttämättä.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Tunnustettua seikkaa ei tarvitse näyttää toteen. Lisäksi yleisesti tunnettua tai oikeuden tiedossa viran puolesta olevaa tosiseikkaa ei tarvitse näyttää toteen. Vastanäytön esittäminen on luonnollisesti sallittua.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Lakiin sisältyy tältä osin vain säännös, jonka mukaan oikeuden tulee, harkittuaan huolellisesti kaikkia esiin tulleita seikkoja, päättää, mitä asiassa on pidettävä totena. Suomessa sovelletaan niin sanottua vapaata todistusteoriaa, joten kysymys on siitä, että tuomioistuimelle tulee esittää riittävä näyttö.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisten pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Käytännössä asianosaisten on itse hankittava se näyttö, johon he haluavat vedota. Laki tosin sallii sen, että tuomioistuin myös omasta aloitteestaan päättää hankittavaksi todisteita. Vastoin molempien osapuolten yhteistä tahtoa se ei kuitenkaan omasta aloitteestaan saa määrätä uutta todistajaa kuulusteltavaksi tai asiakirjaa esitettäväksi, jos kysymyksessä on asia, jossa sovinto on sallittu.

Eräissä tapauksissa, kuten isyysasioissa, tuomioistuimen velvollisuutenakin on hankkia kaikki tarpeellinen selvitys.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisten pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Todisteiden vastaanottaminen tapahtuu pääkäsittelyssä.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisten esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin voi evätä tällaisen pyynnön muun muassa silloin, kun todiste on asiaan vaikuttamaton tai asia on tältä osin jo selvitetty. Asiaosainen voi niin ikään tehdä todisteiden esittämistä koskevan pyynnön liian myöhäisessä vaiheessa.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Todistelukeinoja ovat asianosaisten, todistajien ja asiantuntijoiden kuuleminen, kirjallisten todisteiden ja asiantuntijalausuntojen esittäminen sekä katselmus.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajan tai asiantuntijan suullisen kuulemisen sekä asiantuntijan kirjallisen lausunnon arvioinnissa ei ole eroa. Todistaja sen sijaan ei saa antaa kirjallista lausuntoa.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Ei ole. Tuomioistuimella on vapaa harkintavalta todisteita arvioitaessa.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Ei.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Pääsääntöisesti todistaja ei saa kieltäytyä todistamasta.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Esimerkiksi asianosaisten aviopuolisilla, kihlakumppanilla ja suoraan etenevässä ja takenevässä polvessa olevilla sukulaisilla, asianosaisten sisaruksilla ja näiden aviopuolisilla tai asianosaisten ottovanhemmilla tai ottolapsilla on oikeus kieltäytyä todistamasta. Lisäksi lakiin sisältyy erilaisia muita tilanteita, joissa todistajalla on oikeus tai velvollisuus kieltäytyä todistamasta.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Todistaja, joka ilman laillista syytä kieltäytyy todistamasta, voidaan velvoittaa sakon uhalla täyttämään velvollisuutensa. Mikäli todistaja ei tästä huolimatta suostu todistamaan, tuomioistuin voi määrätä hänet vangittavaksi, kunnes hän suostuu todistamaan.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Tuomioistuimen harkinnassa on, voidaanko esimerkiksi alle 15-vuotiaista tai henkisesti toiminnaltaan häiriintynyttä henkilöä kuulla todistajana.

Eräät henkilöryhmät eivät saa todistaa toimiinsa liittyvissä asioissa, kuten esimerkiksi lääkärit ja oikeudenkäyntiasiamiehet.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajan kuulustelun aloittaa pääsääntöisesti hänet nimennyt asianosainen. Tämän jälkeen vastapuolella on oikeus kuulustella todistajaa. Sen jälkeen tuomioistuin ja asianosaiset saavat tehdä todistajalle kysymyksiä.

Todistajaa voidaan kuulla videoneuvottelua tai muuta sellaista soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuin harkitsee tämän olevan soveliaista. Näin voidaan menetellä esimerkiksi silloin kun todistaja on estynyt saapumasta oikeuteen tai hänen saapumisestaan aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia, taikka kun todistaja on iältään alle 15-vuotias. Tiettyissä tilanteissa todistajaa voidaan kuulustella myös puhelimitse.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Lakiin ei sisälly suoranaisia ohjeita tällaista tapausta varten. Tuomioistuimen tulee harkintavaltaansa käyttäen päättää, mikä merkitys tällaisella todisteella on.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisten asiassa?

Kyllä. Asianosaista voidaan kuulustella todistelutarkoituksessa vapaasti, ja riita-asiassa totuusvakuutuksen nojalla sellaisista seikoista, joilla on erityistä merkitystä ratkaistaessa asiaa. Asianosaisten todistelutarkoituksessa antamaa lausumaa arvioidaan samoin perusteiden kuin todistajankin antamaa lausumaa.

Linkkejä

[Todisteiden vastaanottaminen](#) (Oikeusministeriö)

esite: [Todistajana oikeudessa](#) (Oikeusministeriö)

Päivitetty viimeksi: 26/09/2017

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Todistelu - Ruotsi

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Ruotsin lainsäädäntö perustuu todistelukeinojen vapauden ja vapaan todistusharkinnan periaatteisiin. Tuomioistuimen on käsiteltävä huolellisesti kaikki asiaan liittyvät seikat ja ratkaistava, mitä on näytetty toteen. Tuomioistuin ratkaisee, mikä arvo todisteelle on annettava.

Tietyt todistusharkintaa koskevat säännöt, kuten säännöt todistustaakan jakamisesta, ovat muotoutuneet oikeuskäytännössä. Tuntuvasti yksinkertaistetun perussäännön mukaan sen, joka väittää jotain, on myös todistettava se. Sääntöön on useita poikkeuksia. Jos toisen osapuolen on ollut helpompi hankkia todisteita tietystä tosiseikasta, todistustaakka määrätään usein hänelle. Todistustaakkaa jaettaessa voi olla merkitystä myös sillä, että toisen osapuolen on ollut vaikea toimittaa todisteita tietystä olosuhteesta. Jos joku esimerkiksi vaatii saamisen maksamista, hänen on todistettava, että hänellä on vaade vastapuolelle. Jos vastapuoli väittää, että maksu on jo suoritettu, todistustaakka asiassa on hänellä. Korvausvastuuta koskevissa asioissa on normaalia, että todistustaakka on sillä, joka väittää kärsineensä vahinkoa. Tiettyä olosuhdetta koskeva todistustaakka voidaan kääntää myös toisen osapuolen vastuulle. Jos esitetyt todisteet eivät ole riittävän vahvoja, tuomioistuin ei voi käyttää kyseistä olosuhdetta käsitelynsä perustana. Poikkeuksena on kuitenkin tapahtuneen vahingon arvioiminen. Jos vahingon suuruutta ei mitenkään kyetä todistamaan tai se on hyvin vaikeaa, tuomioistuin voi arvioida vahingon arvon kohtuullisen suuruiseksi.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tietyt tosiseikat pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa?

Onko tiettyjen oletamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Katso vastaus kysymykseen 1.1.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Todistelun laatua koskevat vaatimukset vaihtelevat käsiteltävänä olevan asiatyypin mukaan. Riita-asioissa vaaditaan tavallisesti, että käsiteltävänä oleva tosiseikka vahvistetaan. Eräissä riita-asioissa pienempikin näyttö riittää. Esimerkkinä voidaan mainita kuluttajien ottamia vakuutuksia koskevat asiat, joissa katsotaan riittävän, että on todennäköisempää, että vahinko on tapahtunut.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Todisteiden hankkiminen kuuluu asianosaisille. Asioissa, joissa ei voida käyttää tuomioistuimen ulkopuolista ratkaisumenettelyä, eli asioissa, joissa asianosaiset eivät voi tehdä keskenään sovintoratkaisua, on mahdollista, että tuomioistuin hankkii todisteita ilman, että asianosaiset sitä pyytävät. Lasten huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevissa asioissa tuomioistuin voi näin ollen päättää, että tutkimusta on täydennettävä lisänäytöllä. Riita-asioissa, joissa asianosaiset voivat tehdä sovintoratkaisun, tuomioistuin ei voi hankkia uusia todisteita oma-aloitteisesti.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Todisteiden vastaanottaminen tapahtuu pääkäsittelyssä.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Oikeus voi evätä tällaisen pyynnön silloin, kun todisteella ei ole merkitystä asian kannalta. Sama pätee silloin, kun todistetta ei vaadita tai kun sillä ei selvästikään olisi vaikutusta asiaan. Sen lisäksi on sääntöjä, joiden mukaan kirjalliseen todistajanlausuntoon voidaan vedota vain poikkeustapauksissa.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Ruotsissa on periaatteessa viisi erilaista todistelukeinoa:

kirjalliset todisteet

todistajan kuulustelu

asianosaisen kuulustelu

asiantuntijan kuulustelu

katselmus.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Pääsääntönä on, että todistajaa kuullaan suullisesti ja välittömästi oikeudessa. Kirjalliseen todistajanlausuntoon ei saa vedota. Todistaja voi tuki oikeuden luvalla käyttää muistiinpanoja muistinsa tueksi. Kuulustelun (ns. pääkuulustelun) aloittaa todistajan nimennyt asianosainen, jos tuomioistuin ei päättää toisin. Tämän jälkeen vastapuolella on oikeus kuulustella todistajaa (ristikuulustelu).

Asiantuntija taas antaa pääsääntöisesti kirjallisen lausunnon. Asianosaisen pyynnöstä ja jos sillä voi olla merkitystä asian kannalta, asiantuntijaa voidaan myös kuulla suullisesti asian käsittelyssä. Suullista kuulustelua käytetään myös silloin, kun on välttämätöntä, että asiantuntijaa kuullaan suoraan oikeudessa. Jos asia on tarkoitus ratkaista pääkäsittelyn yhteydessä – esimerkiksi todistajien kuulemisen vuoksi – kirjallinen todiste ja asiantuntijan lausunnot on periaatteessa luettava käsittelyssä, jotta tuomioistuin voi ottaa ne huomioon ratkaisussaan. Oikeus voi kuitenkin päättää, että kirjallinen todiste katsotaan esitetyksi pääkäsittelyssä ilman, että sitä on luettava käsittelyn yhteydessä.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Ruotsin oikeuden mukaan sovelletaan vapaan todistelun periaatetta. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että laissa ei ole vahvistettuja periaatteita todisteiden painoarvosta. Sen sijaan tuomioistuin päättää arvioituaan itsenäisesti kaiken esitetyn, mitä asiassa voidaan katsoa näytetyn toteen.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Vapaan todistelun periaate tarkoittaa, ettei ole sääntöjä, joissa määrättäisiin, että tiettyjen tosiseikastojen vahvistaminen edellyttäisi määrätynlaista todistelumenettelyä. Sen sijaan tuomioistuin tekee kokonaisarvion asiaa koskevista tosiseikoista sen perusteella, mitä sen käsittelyssä on näytetty toteen.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Ruotsin oikeuden mukaan Ruotsissa on yleinen velvollisuus todistaa oikeudessa. Näin ollen todistajaksi nimetty henkilö on pääsääntöisesti velvoitettu todistamaan.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Henkilöllä ei ole velvollisuutta todistaa asiassa, jossa hänen lähiomaisensa on osapuolena. Todistaja voi kieltäytyä puhumasta tietyistä tosiseikasta, jos hän silloin joutuisi paljastamaan tehneensä rikollisen tai häpeällisen teon. Tietyissä olosuhteissa todistaja voi kieltäytyä puhumasta myös ammattisalaisuuksista. Myös tiettyjen ammattiryhmien, kuten terveydenhuoltohenkilöstön, todistamisvelvollisuudessa on tiettyjä rajoituksia.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Henkilö kutsutaan todistajaksi asian käsittelyyn sakon uhalla. Jos todistaja jää saapumatta paikalle ilman perusteltua syytä, kuten sairautta, hänelle määrätään sakko. Jos todistaja ei ilmaannu paikalle, tuomioistuimien voi myös päättää lähettää poliisin noutamaan hänet. Viime kädessä oikeudella on mahdollisuus vangita henkilö, joka kieltäytyy todistamasta tai ilman syytä vastaamasta kysymyksiin.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Silloin kun todistajaksi kutsutaan alle 15-vuotias tai henkisesti häiriintynyt henkilö, oikeus harkitsee nämä seikat huomioon ottaen, voidaanko kyseistä henkilöä kuulla todistajana. Katso myös kohta 2.9.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajan kuulustelun aloittaa pääsääntöisesti hänet nimennyt asianosainen (pääkuulustelu). Tämän jälkeen vastapuolella on oikeus esittää todistajalle kysymyksiä (ristikuulustelu). Sen jälkeen todistajan nimennyt asianosainen ja tuomioistuimien voivat tehdä täydentäviä kysymyksiä. Tuomioistuimien voi hylätä sellaiset kysymykset, jotka eivät selvästi kuulu asiaan tai jotka ovat hämmentäviä tai muuten asiattomia.

Asianosaisten, todistajien ja muiden oikeuden istuntoon osallistuvien on voitava osallistua videoneuvottelun välityksellä, mikäli se ei ole sopimatonta.

Pääsääntöisesti osallistujien on kuitenkin edelleen tultava tuomioistuimeen.

Todistajaa voidaan kuulustella puhelimitse, jos se on soveliasta, kun otetaan huomioon muun muassa kustannukset, joita todistajan tuominen oikeussaliin aiheuttaisi, ja se merkitys, joka henkilökohtaisella osallistumisella kuulusteluun olisi.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Vapaan todistelun periaate tarkoittaa, että ainoastaan harvinaisissa poikkeustapauksissa on kiellettyä käyttää määrätynlaista todistelumenettelyä.

Periaatteessa siis se, että todiste on saatu lainvastaisin keinoin, ei estä siihen vetoamista oikeudenkäynnissä. Sillä voi kuitenkin olla merkitystä todistusharkinnassa siten, että todisteelle annetaan rajallinen todistusarvo.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Asianosainen ei voi todistaa, mutta häntä voidaan kuulla totuusvakuutuksen nojalla. Tällöin asianosaisen on rangaistuksen uhalla pysyttävä totuudessa.

Päivitetty viimeksi: 05/11/2015

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.